

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

MINISTERSTWO ENERGII

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Raport końcowy pt. „Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”.

New ideas - best business

Centrum Analiz
Klubu Jagiellońskiego

IBC[®]
GROUP

Wstęp

Niniejszy dokument stanowi raport końcowy z badania ewaluacyjnego pt. „Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”.

Badanie przeprowadzono na podstawie umowy nr 4/II/P/75001/4398/17/POIŚ/DFE zawartej dnia 11.04.2017 r. pomiędzy Wykonawcami badania działającymi wspólnie: IBC GROUP Central Europe Holding SA oraz Klub Jagielloński Sp. z o.o. a Zamawiającym – Skarbem Państwa / Ministerstwem Energii.

Autorzy raportu:

Zbigniew Dura (KJ)

dr Marcin Pierzchała (IBC)

Redaktor techniczny:

Emilia Boguszewicz

Korekta językowa:

Emilia Boguszewicz

Wykaz definicji, skrótów, akronimów i nazw obcych

Skrót / Oznaczenie	Znaczenie
BEMIP	The Baltic Energy Market Interconnection Plan
CAWI	Computer-Assisted Web Interview (wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www)
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
IDI	<i>Individual In-depth Interview (pogłębiony wywiad swobodny)</i>
INiG	Instytut Nafty i Gazu Państwowy Instytut Badawczy w Krakowie
IP	Instytucja Pośrednicząca
ITI	Telephone in-Depth Interviews (indywidualny wywiad pogłębiony przez telefon)
IZ	Instytucja Zarządzająca
IW	Instytucja Wdrażająca
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
ME	Ministerstwo Energii
MR	Ministerstwo Rozwoju
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Streszczenie raportu w wersji polskiej

Raport prezentuje wyniki badania ewaluacyjnego pt. „**Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**”.

Działania i poddziałania w ramach I (*Zmniejszenie emisyjności gospodarki*) i VII (*Poprawa bezpieczeństwa energetycznego*) Osi Priorytetowej są skoncentrowane wokół problemów energetycznych, zwłaszcza źródeł wytwarzania (w tym także w odnawialnych źródłach energii i źródłach kogeneracyjnych i trigeneracyjnych), przesyłu, dystrybucji i magazynowania oraz efektywności zużycia energii. Efektem realizacji projektów ma być poprawa bezpieczeństwa dostaw nośników energii, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko (zwłaszcza poprzez zwalczanie niskiej emisji), zwiększanie efektywności ich transportu i zużycia (na przykład wskutek wdrożenia technologii smart-grid oraz termomodernizację budynków), a także promocja odnawialnych źródeł wytwarzania energii.

Celami badania była w pierwszej kolejności ocena procesu wyboru projektów, w tym kryteriów wyboru projektu i systemu wyboru dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) 2014-2020. Istotnym elementem projektu badawczego była przede wszystkim analiza ich obiektywności, zrozumiałości, trafności oraz tego czy kryteria są łatwo weryfikowalne. Dodatkowy element stanowiła również identyfikacja ewentualnych i niezbędnych aktualizacji tych kryteriów, a także wyboru projektów pod kątem zapewnienia realizacji celów I i VII osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, a także ewentualnego udoskonalenia kryteriów. W ramach badania ewaluacyjnego zweryfikowano także to, czy zaprojektowany system doprowadza do wyboru projektów przewidzianych w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych POIiŚ 2014-2020. Ostatnim z celów była ocena kryteriów i procesu oceny, wyboru projektów z punktu widzenia realizacji wskaźników oraz Kluczowych etapów wdrażania z Ram Wykonania. W ramach badania dokonano także weryfikacji jakości kryteriów, skuteczności systemu kryteriów oraz systemu oceny i wyboru projektów w ramach I i VII Osi Priorytetowych.

W ramach I części badania wykorzystano różnorodne **metody i techniki badawcze**, których szczegółowy opis znajduje się we „Wprowadzeniu”:

- analizy desk research,
- analizy komunikacyjne (*analiza treści*),
- wywiady IDI (z ang. skrót IDI – *In-Depth Interview*),
- wywiady ITI/TDI (z ang. *In-depth Telephone Interviewing*),
- wywiady CAWI (z ang. *Computer-Assisted Web Interview*),
- warsztat rekomendacyjny.

Ze względu na tematykę badania ewaluacyjnego i związaną z tym specyfikę poszczególnych Osi Priorytetowych raport prezentuje osobno wnioski dla I oraz VII Priorytetowych. Dla każdej Osi wyniki badania zaprezentowane zostały w ramach 2 zasadniczych rozdziałów: „Analiza kryteriów projektów” oraz Ocena systemu i wyboru projektów”. Podsumowaniem raportu jest rozdział „Wnioski końcowe i rekomendacje”. Niniejsza analiza posiada również aneksy zawierające listę dokumentów wykorzystanych w badaniu, informacje w zakresie realizowanego badania ilościowego (CAWI), a także zbiorcze zestawienia prezentujące wyniki analiz komunikacyjnych (treści) oraz oceny kryteriów wyboru projektów dla I i VII Osi Priorytetowych.

Badanie ewaluacyjne wykazało wysoką jakość kryteriów w ramach **I Osi Priorytetowej** oraz zasadniczą adekwatność względem celu głównego oraz celów szczegółowych. Kryteria te umożliwiają wybór projektów, które w największym stopniu przyczyniają się do realizacji tych celów i harmonijnie wpisują się w logikę interwencji. Ponadto kryteria wyboru projektów są wysoko oceniane pod względem zrozumiałości, obiektywności oraz jednoznaczności – precyzyjności przez wnioskodawców. Wyjątek stanowią kryteria merytoryczne II stopnia. Pozytywne oceny dotyczą również rozplanowania naborów w kontekście specyfiki projektów oraz możliwości potencjalnych beneficjentów. Badanie ewaluacyjne wykazało również umiarkowaną przydatność oraz kompletność instrukcji dla wnioskodawców zawierających informacje dotyczące przygotowania poszczególnych części wniosku o dofinansowanie, a także raczej pozytywne opinie wnioskodawców w zakresie czasu niezbędnego na przygotowanie tego dokumentu. Zdecydowanie dobrze wypada również ocena funkcjonalności systemów informatycznych wspierających wybór projektów oraz procedurę odwoławczą, która, pomimo że stosowna była incydentalnie (mniej niż 10 wszczętych procedur odwoławczych na 516 złożonych wniosków o dofinansowanie

w ramach I Osi Priorytetowej) zapewniała zdaniem wnioskodawców bezstronność, transparentność oraz terminowe rozpatrywanie wniosków.

Istotne zastrzeżenia, wskazane przez Ewaluatora w przypadku kryteriów oraz oceny systemu i wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej dotyczą przede wszystkim:

- sposobu demarkacji między działaniami 1.5 a 1.6.2.,
- konieczność ograniczenia dokumentacji projektowej, w tym liczby kryteriów; spowoduje to, że projekty będą koncentrować się w większym stopniu na 3 kluczowych kryteriach: zgodność z SZOP, gotowość oraz efektywność ponadto takie działania będzie szczególnie istotne z punktu widzenia małych projektów składanych przez mniejsze podmioty,
- wpisywanie projektów w kwintyle w ramach oceny konkursowej; choć stanowi to istotne wsparcie, to uzależnia uzyskanie dofinansowanie od innych wniosków składanych w ramach poszczególnych poddziałań,
- dużego stopnia skomplikowania materiałów wykorzystywanych przy składaniu wniosków (ogłoszeń o konkursach, wzorach wniosków wraz z instrukcją), wpływających w znaczącym stopniu na korzystanie przez wnioskodawców ze wsparcia zewnętrznego w procesie przygotowania wniosku o dofinansowanie, z którego korzystają nawet duże i doświadczone podmioty,
- trudności w przygotowaniu niektórych części wniosków o dofinansowanie w ramach 4 zasadniczych obszarów - studium wykonalności, oddziaływanie na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe, harmonogram realizacji projektu,

W przypadku **VII Osi Priorytetowej** w ramach badania ewaluacyjnego wykazano wysoką adekwatność względem celu głównego oraz celów szczegółowych. Ponadto kryteria wyboru projektów są wysoko oceniane pod względem zrozumiałości, obiektywności oraz jednoznaczności – precyzyjności przez wnioskodawców. Wyjątek stanowią kryteria merytoryczne II stopnia. Kryteria są również wzajemnie niesprzeczne, rozłączne oraz charakteryzują się wewnętrzną spójnością. W ramach analiz wykazano także dużą koncentrację środków na kilku beneficjentach, co wynika m.in. z charakterystyki rynku, na którym te podmioty działają (relatywnie niewielka liczba operatorów infrastruktury energetycznej i gazowej). W połączeniu z pozakonkursowym trybem wyboru projektów, współpracą między wnioskodawcą a instytucją wdrażającą w przygotowaniu wniosku

oraz wskazanym przez ankietowanych wysokim stopniem powiązania celów osi i działania, powoduje to, że istnieje realna możliwość dopracowania wniosków do takiego stopnia, żeby realizowały większość celów i wskaźników Osi. Jednocześnie, zdaniem Ewaluatora waga przyznawana poszczególnym kryteriom jest odpowiednia, co potwierdzają m.in. w zakresie projektów z rynku gazu, gdzie wskaźnik HHI-D wprost odwołuje się do najważniejszego kryterium. Pozytywna jest także ocena rozplanowania naboru, choć większe znaczenie ma w tym zakresie sposób oraz częstotliwość weryfikacji „Listy projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020”. Tryb pozakonkursowy naboru wniosków w kontekście specyfiki projektów oraz możliwości potencjalnych beneficjentów, a także czasu potrzebnego na przygotowanie wniosku o dofinansowanie, jest optymalny. Badanie ewaluacyjne wykazało również przydatność oraz kompletność instrukcji dla wnioskodawców zawierających informacje dotyczące przygotowania poszczególnych części wniosku o dofinansowanie, a także raczej pozytywne opinie wnioskodawców w zakresie czasu niezbędnego na przygotowanie tego dokumentu.

Istotne zastrzeżenia, wskazane przez Ewaluatora w przypadku kryteriów oraz oceny systemu i wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej dotyczą przede wszystkim:

- brak dostatecznego zróżnicowania projektów w odniesieniu do branży gazowej wynikających z obowiązujących przepisów prawa,
- wyraźniejszego zróżnicowania kryteriów dla projektów infrastruktury gazowej, zwłaszcza przesyłowej i terminalu LNG, aby oceniały różne aspekty projektów, a w zakresie infrastruktury magazynowej gazu ziemnego, wskazywały wyraźniej priorytety inwestycyjne,
- wprowadzenia formalnych zmian w zakresie przyjmowania projektów w trybie „zaprojektuj i buduj”,
- zmodyfikowania i doprecyzowania kryteriów dotyczących funkcjonalności inteligentnych dla infrastruktury gazowej, które obecnie są znacznie mniej rozbudowane, niż w części dotyczącej elektroenergetyki, a także powodują rozbieżności interpretacji w trakcie ich oceny,
- konieczności wdrożenia inteligentnych funkcjonalności dla infrastruktury gazowej w celu przeprowadzenia pilotażowych projektów,

- dużego stopnia skomplikowania materiałów wykorzystywanych przy składaniu wniosków (wzorach wniosków wraz z instrukcją), wpływających w znaczącym stopniu na korzystanie przez wnioskodawców ze wsparcia zewnętrznego w procesie przygotowania wniosku o dofinansowanie, z którego korzystają nawet duże i doświadczone podmioty,
- trudności w przygotowaniu niektórych części wniosków o dofinansowanie w ramach 3 zasadniczych obszarów – studium wykonalności, oddziaływanie na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe,
- zbyt krótkich terminów udostępnienia wnioskodawcom informacji w zakresie udostępnienia informacji potrzebnych do sporządzenia wniosku o dofinansowanie (regulaminy, instrukcje, poradniki, pytania i odpowiedzi).

Streszczenie raportu w wersji angielskiej (abstract)

This report presents the results of the evaluation study entitled "**An Evaluation of the Criteria of the System in the Selection of Projects within Priority Axes I and VII of the 2014-2020 Infrastructure and Environment Operational Programme.**"

Actions and sub-measures under Priority Axis I, viz. '*The Reduction of Emissions within the Economy*' and Priority Axis VII, '*Improvement in Energy Security*', focus on energy problems, especially production sources; these include renewable energy sources, co-generation and tri-generation, along with transmission, distribution and storage, as well as energy efficiency. The effect of the projects is the improvement of security in the supply of energy, a reduction in its negative impact on the environment, especially by combating low emissions, an increase in the efficiency of transport and consumption through the introduction, both of smart-grid technology and the *thermo-modernisation* of buildings, *in tandem* with the promotion of sources of renewable energy.

The objectives of the study were, firstly, to evaluate the selection process, including project selection criteria and the selection system for the infrastructure of the Operational Programme Infrastructure and the Environment (OPI&E) 2014-2020. One particularly important element of the research project was, primarily, an analysis of its objectivity, comprehensiveness, relevance and the verifiability of the criteria. An additional element was the identification of possible -and necessary- updates of these criteria, as well as the selection of projects with a view to ensuring the fulfilment of Objectives I and VII of the Priority Axis of OPI&E 2014-2020, as well as any possible improvement to the criteria. As part of the evaluation study, it was also ascertained whether the system, as designed, would make possible the selection of the projects, as provided for in the Detailed Description of the Priority Axes of the OPI&E 2014-2020. The final goal was to evaluate the criteria and the evaluation process as well as the selection of projects from the point of view of the implementation of the indicators and the Key stages of implementation into the Implementation Framework. The study also verified the quality of the criteria, the effectiveness of the criteria system and the system for evaluating and selecting projects under Priority Axes I and VII.

In the first part of the study, **various research methods and techniques** were applied, the details of which are described in the "Introduction":

- desk research analyses,
- communication analysis (*Content Analysis*)
- IDI interviews (*IDI - In-Depth Interview*)
- ITI/TDI interviews (*In-depth Telephone Interviewing*)
- CAWI interviews (*Computer-Assisted Web Interview*)
- recommendation workshop.

Due to the subject matter of the evaluation study and the specific nature of each Priority Axis, the report presents the conclusions for Priority Axes I and VII separately.

For each Axis, the results of the study are presented under two main chapters: "Analysis of the Criteria of the Project" and "Evaluation of the Project System and Selection". The summary of the report is contained in the chapter "Conclusions and Recommendations". This analysis also includes annexes which contain a list of those documents used in the study, information on the quantitative survey (CAWI), as well as reports on the summary which present the results, or content, of the analyses of the communication as well as an assessment of the project selection criteria for Priority Axes I and VII.

The evaluation study demonstrated the high quality of the criteria in the **Priority Axis I** framework and its substantial relevance with regard both to the main objective and specific objectives. These criteria make it possible to select projects that contribute most to these objectives and harmoniously integrate into the logic of the intervention. Moreover, the criteria which are to be selected for the project by the Applicants are highly evaluated in terms of their intelligibility, objectivity, unambiguousness and accuracy. Substantive criteria of the second degree are an exception. Positive evaluations also concern the placement of calls within the context of project specificity and potential beneficiaries. The evaluation also showed the moderate practicality and comprehensiveness of the instructions for the Applicants and contained information on the preparation of various parts of the application for the grant. The evaluation also contained the somewhat *positive* opinions of the Applicants regarding the time needed to prepare the document. It was also found that the evaluation of the functionality of the information systems, supporting selection of the project, was *definitely good* as, also, was the case for the appeals procedure, which was incidental, since fewer than 10 appeals procedures were initiated out of the 516

applications for co-financing, submitted under Priority Axis I and, in the opinion of the Applicants, provided them with impartiality, transparency and with ample time for the processing of the applications.

The important objections indicated by the Evaluator in the case of the criteria and evaluation of the system and selection of projects within Priority Axis 1 concern mainly:

- demarcation between activities 1.5 and 1.6.2.,
- the need to limit design documentation, including the number of criteria; this will cause the projects to focus on the three, key criteria to a higher degree: compliance with the Detailed Description of Priority Axes, readiness and effectiveness; moreover, this will be particularly important for smaller projects submitted by smaller entities,
- entering projects in the quintile under the competition evaluation; although this constitutes a significant support, it makes it possible to obtain funding from other applications submitted under each sub-measure,
- the high degree of the complexity of the materials used in the submission of applications, such as, competition notices, sample forms and instructions, which significantly influence the Applicants' use of external support in the preparation of the applications for funding, even by large and experienced Applicants,

In the case of **Priority Axis VII**, the evaluation study indicated a high degree of relevance to the main objective and the specific objectives. Moreover, the criteria for selecting the project are highly evaluated by the Applicants in terms of their intelligibility, objectivity, unambiguousness and accuracy. Substantive criteria of the second degree are an exception.

The criteria are also mutually consistent, distinct and characterised by internal consistency. The analysis also showed a high concentration of funds for several beneficiaries with regard to the characteristics of the market on which these entities operate, in that they constitute a relatively small number of energy and gas infrastructure operators. Combined with the non-competitive method for the selection of the project, co-operation between the Applicant and the institution implementing the preparation of the application, along with the high degree of alignment of the axes and actions indicated by the respondents, augurs well for the real possibility of refining the applications so that they fulfil most objectives and indicators

of this Axis. At the same time, according to the Evaluator, the weight assigned to each criterion is appropriate, as has been confirmed, among other things, for the gas market projects, where the HHI-D indicator refers directly to the most important criterion. Evaluation of the schedule of competitions is also positive, even though the method and frequency of verification of the "List of Strategic Projects for Energy Infrastructure under the Operational Programme Infrastructure and Environment 2014-2020", is of greater significance in this respect.

Positive assessments have also been given regarding the placement of calls in the context of the specific nature of the projects and the potential beneficiaries, as well as the time needed to prepare the application for the grant. The evaluation study also showed the moderate practicality and comprehensiveness of the instructions to the Applicants containing information on the preparation of various sections, when applying for the grant, as well as the quite positive opinions of the Applicants regarding the time needed to prepare the document.

Important objections indicated by the Evaluator in the case of the criteria for the evaluation of the system and selection of projects within Priority Axis VII concern mainly:

- the lack of sufficient diversification of projects in relation to the gas industry, resulting from the applicable legislation,
- the requirement for a clearer differentiation of criteria for the projects on gas infrastructure, with particular regard to transmission and the LNG terminal, in order to assess various aspects of such projects and- *in terms of the natural gas storage infrastructure*- a clearer indication of investment priorities,
- the necessity to introduce formal changes with regard to acceptance of the project's *"design and build"* mode,
- the necessity to increase the weight and catalogue of intelligent criteria for the gas infrastructure, which is currently much less developed than is the case in the power and electricity sectors,
- the need to implement intelligent functionalities for gas infrastructure in order to be able carry out pilot projects, the high degree of the complexity of the materials used in the submission of applications, *viz.* competition notices, sample forms and instructions, which significantly influence the Applicants' use of external support

in the preparation of the funding applications, even where these applications are submitted by large and experienced Applicants,

- difficulties in preparing some parts of the applications for co-financing under the three main areas *viz. feasibility study, environmental impact, economic and financial analysis,*
- the too short deadlines permitted for providing the Applicants with the information needed to prepare their grant applications with regard to the rules, instructions, guidelines and questions and answers

Spis treści

Wstęp.....	1
Wykaz definicji, skrótów, akronimów i nazw obcych.....	2
Streszczenie raportu w wersji polskiej.....	3
Streszczenie raportu w wersji angielskiej (abstract).....	8
1. Wprowadzenie (opis przedmiotu badania, głównych założeń i celów badania, opis okoliczności towarzyszących badaniu).....	16
2. Szczegółowy opis wyników badania.....	22
3. Analiza kryteriów wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej.....	24
4. Ocena jakości kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	58
4.1. Sposób formułowania oraz definicji kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	58
4.2. Obiektywność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	58
4.3. Mierzalność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	59
4.4. Weryfikowalność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	59
4.5. Jednoznaczność i precyzyjność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	61
4.6. Poprawność merytoryczna kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej.....	62
4.7. Spójność wewnętrzna oraz zewnętrzna (z dokumentami programowymi) w ramach I Osi Priorytetowej.....	62
5. Analiza kryteriów wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	64
6. Ocena jakości kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	77
6.1. Sposób formułowania oraz definicji kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	77
6.2. Obiektywność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	77
6.3. Mierzalność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	78
6.4. Weryfikowalność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	78
6.5. Jednoznaczność i precyzyjność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	79
6.6. Poprawność merytoryczna kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	79
6.7. Spójność wewnętrzna oraz zewnętrzna (z dokumentami programowymi) w ramach VII Osi Priorytetowej.....	80
7. Ocena skuteczności kryteriów wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej.....	81
7.1. Spójność kryteriów do założeń i celów I priorytetowej programu operacyjnego, w tym do poszczególnych obszarów interwencji (w tym do wskaźników realizacji oraz Kluczowych etapów wdrażania uwzględnionych w Ramach Wykonania).....	81
7.2. Adekwatność znaczenia (wagi) przypisanego danemu kryterium z punktu widzenia celów I osi programu operacyjnego (w tym założeń Ram Wykonania).....	88

7.3.	Istotność kryteriów (m.in. identyfikacja kryteriów pominiętych a istotnych z punktu widzenia celów I osi programu, w tym założeń Ram Wykonania i/lub eliminacja kryteriów, które nie mają istotnego wpływu na wybór projektów)	88
7.4.	Wybór typów projektów, istotnych z punktu widzenia wskaźników Ram Wykonania i wskaźników programowych	88
7.5.	Wpływ kryteriów na realną jakość przedkładanych projektów	89
7.6.	Zgodność kryteriów z logiką projektów	89
7.7.	Efektywność kryteriów – w szczególności pod kątem generowania zbędnych i nieuzasadnionych kosztów przygotowania wniosków przez projektodawców,	90
7.8.	Zagrożenie dyskryminacji lub nierównego traktowania określonych grup potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	90
7.9.	Spójność z zasadami realizacji polityk horyzontalnych	91
7.10.	Wpływ kryteriów na tworzenia konsorcjów przez wnioskodawców	92
8.	Ocena jakości skuteczności systemu kryteriów wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej	94
8.1.	Spójność kryteriów do założeń i celów VII priorytetowej programu operacyjnego, w tym do poszczególnych obszarów interwencji (w tym do wskaźników realizacji oraz Kluczowych etapów wdrażania uwzględnionych w Ramach Wykonania)	94
8.2.	Adekwatność znaczenia (wagi) przypisanego danemu kryterium z punktu widzenia celów VII osi programu operacyjnego (w tym założeń Ram Wykonania)	95
8.3.	Istotność kryteriów (m.in. identyfikacja kryteriów pominiętych a istotnych z punktu widzenia celów VII osi programu, w tym założeń Ram Wykonania i/lub eliminacja kryteriów, które nie mają istotnego wpływu na wybór projektów)	96
8.4.	Wybór typów projektów, istotnych z punktu widzenia wskaźników Ram Wykonania i wskaźników programowych	98
8.5.	Wpływ kryteriów na realną jakość przedkładanych projektów	100
8.6.	Zgodność kryteriów z logiką projektów	101
8.7.	Efektywność kryteriów – w szczególności pod kątem generowania zbędnych i nieuzasadnionych kosztów przygotowania wniosków przez projektodawców	101
8.8.	Zagrożenie dyskryminacji lub nierównego traktowania określonych grup potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	101
8.9.	Spójność z zasadami realizacji polityk horyzontalnych	102
9.	Ocena systemu oceny i wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej	104
9.1.	Ocena sposobu organizacji i sprawności realizacji procesu wyboru projektów	104
9.2.	Ocena ogłoszeń o naborach (rozplanowania harmonogramów, dostępność informacji o naborach, czytelność i poprawność dokumentacji dot. naboru, trafność zakresu i treści	

regulaminów naborów w kontekście celów programu i celów działania, zakres wymaganych dokumentów od wnioskodawców	104
9.3. Ocena procesu naboru wniosków (w tym czasu potrzebnego na nabór wniosków) 111	111
9.4. Ocena transparentności i bezstronności systemu oceny i wyboru projektów	111
9.5. Ocena procedury odwoławczej.....	111
9.6. Ocena funkcjonalności systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów	112
10. Ocena systemu oceny i wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej.....	114
10.1. Ocena sposobu organizacji i sprawności realizacji procesu wyboru projektów ..	114
10.2. Ocena ogłoszeń o naborach (rozplanowania harmonogramów, dostępność informacji o naborach, czytelność i poprawność dokumentacji dot. naboru, trafność zakresu i treści regulaminów naborów w kontekście celów programu i celów działania, zakres wymaganych dokumentów od wnioskodawców	114
10.3. Ocena procesu naboru wniosków (w tym czasu potrzebnego na nabór wniosków)	116
10.4. Ocena transparentności i bezstronności systemu oceny i wyboru projektów.....	116
10.5. Ocena procedury odwoławczej	116
10.6. Ocena funkcjonalności systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów	117
11. Klastry energii (Podziałanie 1.1.1).....	118
12. Wnioski końcowe i rekomendacje	126
12.1. Wnioski końcowe.....	126
12.2. Rekomendacje.....	130
13. Aneksy.....	135
13.1. Zestawienie dokumentów	135
13.2. Dane na temat struktury próby badawczej badania CAWI z wnioskodawcami .	136
13.3. Mglistość języka – FOG	137
13.4. Dodatkowe analizy w ramach punktu 8.2.....	139
13.5. Dodatkowe analizy w ramach punktu 8.3.....	141

1. Wprowadzenie (opis przedmiotu badania, głównych założeń i celów badania, opis okoliczności towarzyszących badaniu)

Opis przedmiotu badania, głównych założeń i celów badania

Celem badania była bieżąca ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I osi priorytetowej „Zmniejszenie emisyjności gospodarki” i VII osi priorytetowej „Poprawa bezpieczeństwa energetycznego” POIiŚ 2014-2020.

W ramach badania zrealizowane zostały 4 dodatkowe szczegółowe cele badawcze:

- **CEL 1** - ocena procesu wyboru projektów, w tym kryteriów wyboru projektu i systemu wyboru dla POIiŚ 2014-2020. Należy określić, czy kryteria wyboru są obiektywne, zrozumiałe, trafne i są łatwo weryfikowalne.
- **CEL 2** - zidentyfikowanie ewentualnych i niezbędne aktualizacje kryteriów oceny i wyboru projektów pod kątem zapewnienia realizacji celów I i VII osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020, a także ewentualnego udoskonalenia kryteriów. Niniejsze badanie będzie służyło Zamawiającemu do skonstruowania optymalnego z punktu widzenia programu, systemu wyboru i oceny projektów, a jego wyniki zostaną wykorzystane przy przeprowadzaniu kolejnych naborów.
- **CEL 3** - Zweryfikowanie czy stworzony system doprowadza do wyboru projektów przewidzianych w Szczegółowym opisie osi priorytetowych POIiŚ 2014-2020.
- **CEL 4** - ocena kryteriów i procesu oceny wyboru projektów z punktu widzenia realizacji wskaźników oraz Kluczowych etapów wdrażania z Ram Wykonania.

W badaniu ewaluacyjnym dokonana została ocena:

- **jakości kryteriów:** obiektywności, mierzalności, weryfikowalności, jednoznaczności i precyzyjności, poprawności merytorycznej, spójności wewnętrznej, w tym spójności z dokumentami programowymi,
- **skuteczności systemu kryteriów:** zdolności do wyboru projektów optymalnych z punktu widzenia celów interwencji, w tym w szczególności spójności z logiką i celami interwencji, adekwatności nadanych wag z punktu widzenia celów interwencji, istotności kryteriów, zdolności do identyfikowania dobrych jakościowo

projektów. Istotne jest także uwzględnienie następujących zagadnień szczegółowych w tym przede wszystkim:

- spójności kryteriów do założeń i celów I i VII osi priorytetowej programu operacyjnego, w tym do poszczególnych obszarów interwencji (w tym do wskaźników realizacji oraz Kluczowych etapów wdrażania uwzględnionych w Ramach Wykonania),
- adekwatność znaczenia (wagi) przypisanego danemu kryterium z punktu widzenia celów I i VII osi programu operacyjnego (w tym założeń Ram Wykonania),
- istotność kryteriów (m.in. identyfikacja kryteriów pominiętych a istotnych z punktu widzenia celów I i VII osi programu, w tym założeń Ram Wykonania i/lub eliminacja kryteriów, które nie mają istotnego wpływu na wybór projektów),
- wyboru typów projektów, istotnych z punktu widzenia wskaźników Ram Wykonania i wskaźników programowych,
- wpływ kryteriów na realną jakość przedkładanych projektów,
- zgodność kryteriów z logiką projektową,
- efektywność kryteriów – w szczególności pod kątem generowania zbędnych i nieuzasadnionych kosztów przygotowania wniosków przez projektodawców,
- zagrożenie dyskryminacji lub nierównego traktowania określonych grup potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych,
- spójność z zasadami realizacji polityk horyzontalnych.

→ **system oceny i wyboru projektów:** efektywności rozplanowania konkursów, sposobu organizacji procesu naboru i oceny projektów. Dokonana zostanie ocena sprawności realizacji procesu wyboru projektów w kontekście celów I i VII osi oraz celów programu operacyjnego, w tym:

- ogłoszenie naboru tj.: rozplanowania harmonogramów, dostępność informacji o naborach, czytelność i poprawność dokumentacji dot. naboru, trafność zakresu i treści regulaminów naborów w kontekście celów programu i celów działania, zakres wymaganych dokumentów od wnioskodawców,
- proces naboru wniosków, w tym czas potrzebny na nabór wniosków,
- transparentność i bezstronność systemu oceny i wyboru projektów,

- funkcjonalności systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów.

Badanie zrealizowane zostało na podstawie następujących kryteriów ewaluacyjnych:

- **Trafność** – pozwoli ocenić adekwatność kryteriów wyboru projektów oraz systemu wyboru i oceny projektów do potrzeb uwarunkowań realizacji poszczególnych typów projektów;
- **Skuteczność** - pozwoli ocenić, w jakim stopniu kryteria wyboru projektów oraz system wyboru i oceny projektów przyczyniają się do wyboru projektów najlepiej realizujących cele I i VII osi priorytetowej oraz POIiŚ 2014-2020;
- **Efektywność** - pozwoli ocenić stosunek nakładów poniesionych na funkcjonowanie systemu wyboru i oceny projektów do uzyskanych rezultatów, tj.: czy przyjęty system oceny i wyboru zapewnia wybór projektów najlepszych jakościowo;
- **Spójność wewnętrzna** – pozwoli ocenić czy kryteria wyboru projektów i system wyboru projektów nie są wewnętrznie sprzeczne z celami I i VII osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020.

Opis wykorzystanej metodologii badawczej w tym opis okoliczności towarzyszących badaniu

W ramach badania zastosowano **triangulację metodologiczną**, polegającą na użyciu wielu metod dla zbadania pojedynczego problemu badawczego, oraz **triangulację badacza**, polegającą na wprowadzeniu do badań wielu obserwatorów oraz kontrolerów badań i wniosków¹. W ramach niniejszego projektu badawczego wykorzystane zostały zarówno dane zastane (*desk research*), jak i materiały pozyskane w trakcie jakościowych (wywiady IDI, ITI/TDI, warsztat rekomendacyjny), a także ilościowych badań terenowych (CAWI). Dodatkowo wykorzystano także analizy komunikacyjne.

Dzięki zastosowaniu różnorodnych metod i technik badawczych uzyskano efekt kumulowania się, weryfikacji oraz wzajemnego uzupełnienia danych pochodzących z różnych źródeł, czyli tzw. triangulację źródeł danych, co przyczyniło się do większej obiektywizacji całego

¹ Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (1994). *Introduction. Entering the field of qualitative research*. W: N.K. Denzin, Y.S. Lincoln (red.) *Handbook of Qualitative Research* (s. 1–7). Thousand Oaks: Sage Publications.

procesu badawczego. Dodatkowo liczny i różnorodny Zespół Badawczy składający się z ekspertów specjalizujących się w uzupełniających się dziedzinach gwarantował uzyskanie możliwie szerokiego spektrum opinii oraz całościowe spojrzenie na zagadnienie badawcze z różnorodnych perspektyw.

Analizy desk research

W badaniu wykorzystane zostały dane ze źródeł zastanych, czyli niewywołanych (nie zostały wytworzone na potrzeby prowadzonego badania) i utrwalonych. Dane zastane gromadzone były zarówno na etapie przygotowywania metodologii badania, jak i w trakcie badań terenowych.

W ramach ewaluacji, w pierwszej kolejności wykorzystano dokumentację programową i konkursową w tym: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 -2020, kryteria wyboru projektów dla I i VII osi priorytetowej, ogłoszenia o naborze, wzór wniosku o dofinansowanie wraz z załącznikami, regulaminy konkursów, regulamin Komisji Oceny Projektów. Dodatkowo analizom poddano regulacje krajowe i unijne w tym Ustawę z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 (ustawa wdrożeniowa), Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiające wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS, FS, EFRROW oraz EFMiR oraz Wytyczne w zakresie trybu wyboru projektów POIiŚ 2014-2020. W ramach ewaluacji uwzględniono także raporty z przeprowadzonych dotychczas badań ewaluacyjnych podobnych obszarów tematycznych, a także złożone wnioski o dofinansowanie i dokumentację powstałą w wyniku ich oceny, strategie spółek energetycznych i gazowych.

Analizy komunikacyjne

Analiza treści (ang. *content analysis*) to technika badawcza służąca do obiektywnego, systematycznego i ilościowego opisu jawnej zawartości przekazu medialnego. Analizy komunikacyjne, w ramach których zastosowano indeks FOG-PL, bazowały na wzorze R. Gunninga dostosowanego do właściwości polszczyzny. W ramach tych analiz skoncentrowano się na stopniu mglistości języka w ramach dokumentów istotnych z punktu

widzenia wnioskodawców oraz beneficjentów w tym przede wszystkim ogłoszeniach o naborach, wzorach wniosków o dofinansowanie, regulaminach konkursów.

Wywiady jakościowe (IDI/diady, ITI/TDI)

Indywidualny wywiad pogłębiony (ang. *Individual In-depth Interview*) stanowi jedną z bardziej popularnych metod badań jakościowych, polegającą na szczegółowej, wnikliwej rozmowie z informatorem/respondentem, której celem jest dotarcie do precyzyjnych informacji oraz poszerzenie wiedzy związanej z tematem badania. W trakcie wywiadu indywidualnego zadawane są pytania badawcze o charakterze eksploracyjnym, podejmowane są też próby wyjaśniania/zrozumienia zjawisk, motywacji, postaw i zachowań.

Diada to metoda badań jakościowych polegająca na przeprowadzeniu wywiadu, który prowadzony jest jednocześnie z dwoma uczestnikami.

Telefoniczny wywiad indywidualny (ang. *Telephone in-Depth Interviews*, ITI,/TDI) to indywidualny wywiad pogłębiony prowadzony przez telefon. Technika ta, podobnie jak IDI, zalicza się do jakościowych technik badawczych. TDI polega na prowadzeniu przez wykwalifikowanego badacza rozmowy z wybranym rozmówcą, drogą telefoniczną.

W sumie przeprowadzono **11 wywiadów jakościowych** (7 wywiadów IDI, 1 diadę oraz 3 wywiady ITI/TDI), w tym jeden wywiad IDI na drugim etapie badania.²

W przypadku wywiadów IDI/diady zrealizowano je zarówno z przedstawicielami Instytucji Wdrażających: Instytut Nafty i Gazu – Państwowy Instytut Badawczy (1 wywiad IDI), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (1 diada), Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2 wywiady IDI), Instytucji Pośredniczącej we wdrażaniu I i VII osi POIiŚ 2014-2020: Ministerstwo Energii (3 wywiady IDI) oraz Instytucji Zarządzającej POIiŚ 2014-2020: Ministerstwa Rozwoju (1 wywiad IDI).

W przypadku wywiadów IT I/TDI, zostały one zrealizowane z 3 wnioskodawcami, którzy składali największą liczbę wniosków o dofinansowanie zarówno w ramach I jak i VII osi priorytetowej. Były to spółki energetyczne i ciepłownicze.

² Dotyczy poddziałania 1.1.1 POIiŚ.

Wywiady kwestionariuszowe CAWI

Wywiady kwestionariuszowe CAWI (z ang. *Computer-Assisted Web Interview*) to wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

W badanie ilościowe realizowane przy wykorzystaniu ankiety CAWI, objęło w pierwszej turze **554 wnioskodawców i beneficjentów** w ramach konkursów w ramach I i VII osi priorytetowych POIiŚ³. W sumie w pierwszej turze badania ilościowego CAWI kwestionariusz wypełniło **117 ankietowanych** (*wskaznik response rate wyniósł 21,1%*). Badanie CAWI przeprowadzono w miesiącach maj - czerwiec 2017 roku oraz wrzesień 2017 (II Konkurs – Klastry Energii)⁴. Szczegółowe dane na temat struktury zrealizowanej próby w ramach pierwszej tury znajdują się w Aneksie nr 1 do Raportu.

Warsztat rekomendacyjny

Rekomendacyjny **warsztat ekspercki z elementami burzy mózgów**⁵ to spotkanie panelowe, które zorganizował Wykonawca dla grupy eksperckiej powołanej w celu podsumowania badań i analiz przeprowadzonych w toku projektu, a także oceny opracowanych rekomendacji dotyczących zagadnień ujętych w celu badania, przygotowanych na podstawie wykonanych analiz przez członków zespołu badawczego.

Warsztat rekomendacyjny zorganizowano we wrześniu 2017 roku. Uczestniczyli w nim niezależni eksperci w zakresie zagadnień efektywności energetycznej, rynku energii, ciepłownictwa oraz pozyskiwania funduszy unijnych reprezentujący między innymi Instytut Ekonomii Środowiska, Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego, Uniwersytet Jana Pawła II w Krakowie.

³ Patrz: Zgodnie z danymi przekazanymi przez Zamawiającego (według stanu na dzień 24.04.2017).

⁴ Badanie zrealizowano z potencjalnymi wnioskodawcami II Konkursu – Klastry Energii wskazanymi przez ME.

⁵ Równolegle do warsztatu rekomendacyjnego przeprowadzono w miesiącu wrześniu 2017 r. konsultacje delfickie z przedstawicielami instytucji wchodzących w skład grupy roboczej ds. wsparcia przygotowania programu operacyjnego dotyczącego gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego i koordynacji celów tematycznych 4 – 7.

2. Szczegółowy opis wyników badania

W trakcie badania zidentyfikowano 614 wniosków o finansowanie projektów o łącznej wartości 13, 91 mld PLN, w tym 6, 62 mld wnioskowanego dofinansowania. W I Osi Priorytetowej łączna wartość wniosków wyniosła 9, 67 mld PLN, w tym 4, 75 mld PLN dofinansowania. W VII Osi było to odpowiednio 4, 25 mld PLN i 1, 95 mld PLN:

Poddziałanie	Liczba wniosków	Wartość ogółem (PLN)	Wydatki kwalifikowalne (PLN)	Wnioskowane dofinansowanie (PLN)	Wkład UE (PLN)
POIS.01.01.01	14	421 092 491,02	292 077 701,96	161 553 064,03	161 553 064,03
POIS.01.01.02	13	560 284 018,33	448 698 240,37	313 150 340,90	313 150 340,90
POIS.01.02.00	15	103 107 572,33	63 145 004,23	44 122 432,42	44 122 432,42
POIS.01.03.01	199	1 583 168 177,35	1 333 557 100,28	1 163 073 994,69	1 100 937 250,97
POIS.01.03.02	26	270 293 700,84	236 612 743,65	164 096 001,37	164 095 898,75
POIS.01.03.03	1	128 974 901,28	128 974 901,28	128 974 901,28	128 974 901,28
POIS.01.04.01	25	607 320 504,33	477 483 856,89	312 783 845,84	312 783 845,84
POIS.01.05.00	72	2 279 846 912,46	1 749 102 139,83	1 051 698 085,29	1 051 698 085,29
POIS.01.06.01	48	2 217 561 850,18	1 417 106 839,65	701 319 122,11	701 319 122,11
POIS.01.06.02	34	706 636 192,60	569 662 380,51	317 294 291,91	317 294 291,91
POIS.01.07.01	92	168 430 524,03	154 524 540,17	118 448 367,49	111 133 587,68
POIS.01.07.02	33	597 807 313,31	490 447 711,75	262 195 158,41	262 195 158,41
POIS.01.07.03	1	23 589 446,92	16 886 404,00	7 598 881,80	7 598 881,80
POIS.07.01.00	41	4 245 840 820,66	3 367 192 462,15	1 950 415 185,12	1 950 415 185,12
Łącznie:	614	13 913 954 425,64	10 745 472 026,72	6 696 723 672,66	6 627 272 046,51

W efekcie realizowanych do 11 sierpnia 2017 naborów zostało podpisanych 218 umów o łącznej wartości 4,85 mld PLN, w tym 2,84 mld PLN dofinansowania:

Numer naboru	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów (PLN)	Dofinansowanie (PLN)
POIS.01.01.02	5	146 558 524,33	63 904 778,03
POIS.01.02.00	3	2 519 423,00	1 523 933,53
POIS.01.03.01	169	1 542 084 671,19	1 229 410 136,10
POIS.01.03.03	1	128 974 901,28	128 974 901,28
POIS.01.04.01	5	62 243 109,52	30 789 439,34
POIS.01.05.00	4	48 057 334,91	28 638 583,85
POIS.01.07.01	2	9 825 035,09	5 289 905,16
POIS.01.07.02	7	113 506 099,74	46 712 798,45
POIS.07.01.00	22	2 799 652 961,75	1 288 813 834,45
Łącznie:	218	4 853 422 060,81	2 824 058 310,19

Analiza danych uzyskanych z Ministerstwa Energii oraz zgromadzonych podczas prac *desk research* pozwala pozytywnie ocenić kryteria wyboru projektów w ramach I i VII Osi Priorytetowej. Zgłoszone przez ewaluatorów zastrzeżenia mają istotny charakter, ale nie wpływają na ogólną ocenę, ponieważ niezależnie od oceny ewaluatorów, ich poprawność formalna, logiczność, mierzalność i weryfikowalność są generalnie wysokie,

a ewaluatorzy kwestionują je z powodów merytorycznych. Ocenę ewaluatorów potwierdzają wyniki badań terenowych oraz ankiet i badań, których uczestnicy w większości wypowiadają się pozytywnie na temat kryteriów i organizacji systemu wsparcia.

Większość zastrzeżeń ewaluatorzy zgłosili w odniesieniu do działań i poddziałań:

- a) 1.2., 1.3. i 1.7.1., gdzie dotyczą one rozproszenia i niskiej priorytetyzacji kryteriów oraz relatywnie małego udziału kryteriów efektywności w ogólnej ocenie,
- b) 1.5., 1.6.1. i 1.7.2., gdzie występuje problem spełniania parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego,
- c) 7.1., gdzie dotyczą one projektów gazowych, zwłaszcza podziemnych magazynów gazu, terminali LNG oraz gazociągów przesyłowych.

Opisy tych zastrzeżeń znajdują się w odpowiednich rozdziałach analizy poniżej. Generalnie jednak, ocena ewaluatorów jest pozytywna.

3. Analiza kryteriów wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej

Ze względu na szeroki zakres kryteriów oraz wielkość działań i poddziałań, analiza i ocena kryteriów jest zawarta pod każdą z tabel zawierających kryteria dla danego działania lub poddziałania – w przeciwieństwie do analizy dotyczącej VII Osi Priorytetowej. Dodatkowe uwagi zawarte są w punktach 4., 7. i 9 niniejszej analizy.

Tabela 1. OŚ I horyzontalne kryteria formalne.

1.	Wniosek złożony w terminie.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
2.	Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
3.	Wniosek wypełniony jest w języku polskim.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
4.	Zgodność z realizacją zasady n+3.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
5.	Kompletność dokumentacji aplikacyjnej: wniosku i załączników.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
6.	Zgodność z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, „Szczegółowym opisem osi priorytetowych POIiŚ” oraz regulaminem konkursu (w przypadku projektów wybieranych w trybie konkursowym).	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.:
7.	Wnioskodawca nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o dofinansowanie.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
8.	Wnioskodawca nie jest przedsiębiorstwem w trudnej sytuacji w rozumieniu unijnych przepisów dotyczących pomocy państwa (jeśli dotyczy)	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
9.	Projekt nie został zakończony przed złożeniem dokumentacji aplikacyjnej	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
10.	Projekt nie został usunięty wcześniej z wykazu projektów zidentyfikowanych, stanowiących zał. nr 5 do SZOOP	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. OŚ I Horyzontalne kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Ponadregionalność projektu	Ocena kryterium: w każdym aspekcie zależna od konkretnego działania lub poddziałania, w którym występuje.
2.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Ocena kryterium: w każdym aspekcie zależna od konkretnego działania lub poddziałania, w którym występuje.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. OŚ I horyzontalne kryteria merytoryczne II stopnia dla projektów zgłoszonych w ramach działań/Poddziałań 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach, 1.3.1. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych, 1.3.2. Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym, 1.7 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu, 1.7.1. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach w województwie śląskim.

1.	Projekt jest zgodny z lokalnym programem rewitalizacji	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
2.	Kompletność dokumentacji aplikacyjnej: wniosku i załączników.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
3.	Spójność informacji zawartych we wniosku, załącznikach do wniosku.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
5.	Poprawność analizy finansowej i ekonomicznej.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
6.	Poprawność identyfikacji i przypisania wydatków projektu z punktu widzenia ich kwalifikowalności.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
7.	Gotowość techniczna projektu do realizacji na poziomie wymaganym dla danego priorytetu/ działania POIiŚ.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian. Kryterium kluczowe zdaniem ewaluatora i potwierdzone w badaniach terenowych, sugerowane podniesienie punktacji.
8.	Gotowość organizacyjno-instytucjonalna projektu w obszarze zawierania umów.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka.

		Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
9.	Wykonalność finansowa projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia Ocena kryterium: Brak konkretnych kryteriów określających, co oznacza zdolność beneficjenta do realizacji inwestycji.
10.	Pomoc publiczna.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
11.	Zgodność projektu z wymaganiami prawa dotyczącego ochrony środowiska.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
12.	Trwałość projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: istnieje wątpliwość w zakresie uzyskiwania zapewnienia trwałości projektu, ponieważ w przypadku spółdzielni mieszkaniowych, będących istotnym odbiorcą wsparcia, występuje trudność w uzyskaniu zapewnienia o trwałości projektów przez wszystkich członków, będących jednocześnie właścicielem spółdzielni. Sugerowane uproszczenie zapisu w odniesieniu do tej kategorii beneficjentów, np. poprzez umożliwienie stosowania większości lub oświadczenia zarządu lub rady stowarzyszenia.
13.	Zasada zapobiegania dyskryminacji i równość szans kobiet i mężczyzn	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian. W toku ewaluacji, w ramach badań terenowych, nie zidentyfikowano, w jakim obszarze mogłaby następować dyskryminacja i wprowadzanie nierówności kobiet i mężczyzn.
14.	Zasada zrównoważonego rozwoju	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych

		wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian. Projekty w tych działaniach wpisują się wprost w realizację zasad zrównoważonego rozwoju.
15.	Zdolność do adaptacji do zmian klimatu i reagowania na ryzyko powodziowe (jeśli dotyczy)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: kryterium niezwiązane wprost z projektem
16.	Klauzula delokalizacyjna (jeśli dotyczy)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: w projektach zwiększania efektywności energetycznej kryterium ma znaczenie marginalne, ponieważ projekty są punktowe i mają generalnie skalę lokalną.

Źródło: Opracowanie własne

1. Poddziałanie 1.1.1. Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej.

Kryteria dla projektów w obszarze wytwarzania ciepła z odnawialnych źródeł energii.

Tabela 4. Dodatkowe kryteria formalne

1.	Kryteria technologiczne	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium pozwala na eliminację projektów, które zakładają montaż zamortyzowanych źródeł wytwórczych.
2.	Udokumentowana możliwość zbytu energii cieplnej.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium kluczowe dla realizacji projektu i w związku z brakiem kryterium dotyczącego gotowości do realizacji w zestawie kryteriów merytorycznych I stopnia, decydujące w tym zakresie. Odnosi się do najważniejszych elementów projektu, czyli warunków lub umowy przyłączenia oraz umowy sprzedaży ciepła z nowego źródła.
3.	Wymogi związane z ochroną środowiska	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka.

		<p>Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.</p>
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Kryteria merytoryczne I stopnia

1.	Nakład ze środków UE na 1 MWh planowanej produkcji energii w ciągu roku	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 2. i 3. pozwala na wybór projektów o najwyższej efektywności ekonomicznej.</p>
2.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję rocznej emisji CO ₂	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 1. i 3. pozwala na wybór projektów o najwyższej efektywności ekonomicznej.</p>
3.	Nakład ze środków UE na 1 MW mocy zainstalowanej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 1. i 2. pozwala na wybór projektów o najwyższej efektywności ekonomicznej.</p>
4.	Dodatkowe korzyści środowiskowe związane z realizacją projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium uzupełnia zakres oceny o element nie dotyczący efektywności ekonomicznej, nie zaburzając jednocześnie przejrzystości oceny.</p>

Tabela 6. Horyzontalne kryteria merytoryczne I stopnia

1.	Ponadregionalność projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: ze względu na lokalny charakter projektów oraz niską punktację kryterium o ograniczonym znaczeniu.</p>
2.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: ze względu na lokalny charakter</p>

		projektów oraz niską punktację kryterium o ograniczonym znaczeniu.
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Kryteria dla instalacji wytwarzających energię elektryczną z OZE

Tabela 7. Dodatkowe kryteria formalne

1.	Kryteria technologiczne	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium pozwala na eliminację projektów, które zakładają montaż zamortyzowanych źródeł wytwórczych.
2.	Minimalny wymagany poziom przygotowania inwestycji tj. umożliwiający rankingowanie	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
3.	Wymogi związane z ochroną środowiska	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Kryteria merytoryczne I stopnia

1.	Gotowość do realizacji projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium o wysokiej istotności dla szybkiej realizacji projektów.
2.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję rocznej emisji CO ₂	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 3. i 4. pozwala na kompleksową ocenę efektywności ekonomicznej projektu.
3.	Nakład ze środków UE na 1 MW mocy zainstalowanej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 2. i 4. pozwala na kompleksową ocenę efektywności ekonomicznej projektu.

4.	Nakład ze środków UE na 1 MWh energii wytworzonej w ciągu roku	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, wraz z kryteriami 2. i 3. pozwala na kompleksową ocenę efektywności ekonomicznej projektu.
5.	Udokumentowana możliwość przyłączenia do sieci elektroenergetycznej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium kluczowe dla określenia gotowości do realizacji projektu oraz decydujące o jego powodzeniu.
6.	Produktywność wspieranej instalacji	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, promuje instalacje o wysokim poziomie wykorzystania mocy zainstalowanej, nie blokując źródeł o niższych parametrach w tym zakresie (np. fotowoltaiki).

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Horyzontalne kryteria merytoryczne I stopnia

1.	Ponadregionalność projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: ze względu na lokalny charakter projektów oraz niską punktację kryterium o ograniczonym znaczeniu.
2.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: ze względu na lokalny charakter projektów oraz niską punktację kryterium o ograniczonym znaczeniu.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów:

Trafność: wysoka, kryteria obejmują kluczowe elementy projektów (efektywność ekonomiczna i gotowość do realizacji projektów).

Skuteczność: wysoka, kryteria odnoszą się do priorytetów Osi, zachowując duży udział kryteriów efektywności ekonomicznej projektów.

Efektywność: wysoka, wagi dla poszczególnych kryteriów są wyznaczone w odpowiedni sposób. W przypadku projektów dotyczących wytwarzania energii wagi mogłyby być zwiększone, np. dla kryteriów efektywności ekonomicznej, co wpływałoby na większe skoncentrowanie oceny na tych parametrach.

Spójność wewnętrzna: wysoka, nie stwierdzono sprzeczności między zakresem priorytetów działania i zestawem kryteriów.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Zestaw kryteriów jest skoncentrowany na kryteriach efektywności ekonomicznej, zwłaszcza w zakresie projektów budowy źródeł wytwarzania ciepła, gdzie wyraźnie dominują, zarówno pod względem liczebności, jak i liczby możliwych do uzyskania punktów. Katalog nie jest niepotrzebnie rozbudowany i nie zawiera kryteriów niejasnych lub niedoprecyzowanych, które mogłyby negatywnie wpływać na przebieg oceny wniosków. Kryteria skupione są wokół priorytetów Osi.

2. Poddziałanie 1.1.2. Wspieranie projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii z OZE

Tabela 10. Poddziałanie 1.1.2. dodatkowe kryteria formalne.

1.	Projekt zawarty na Liście Projektów Strategicznych.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium ułatwia weryfikację projektów, których beneficjentami może być ograniczona liczba podmiotów, ze względu na duże bariery wejścia na rynek dystrybucji energii, zwłaszcza wysokie koszty inwestycji oraz długi okres zwrotu, znaczny zakres regulacji państwowej oraz utrudniony dostęp do klienta. Ewaluatorzy stwierdzili, że wykorzystanie trybu pozakonkursowego w połączeniu z listą strategiczną umożliwia poprawę jakości wniosków i zwiększa ich spójność z celami działań/poddziałania.</p>
2.	Sieci dla odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium istotne ze względu na tendencję do blokowania mocy przyłączeniowych przez projekty,</p>

	których realizacja przeciągała się w czasie, a których inwestorzy podpisali umowy, a także ograniczone możliwości przyłączenia nowych źródeł, ze względu na istniejące limity przepustowości sieci. Modernizacja sieci pozwalająca na zwiększenie przepustowości sieci pozwoli też na swobodniejsze dysponowanie nią w ramach zarządzania całą siecią dystrybucji i/lub przesyłu.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11. Poddziałanie 1.1.2. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Ze względu na okres realizacji inwestycji, rekomendujemy zwiększenie wagi dla tego kryterium tak, aby wyraźniej wspierało projekty przygotowane do realizacji. Ocena może być niejednoznaczna w sytuacji, gdy projekt jest realizowany w trybie „projektuj i buduj”, gdzie niektóre z wyznaczników realizacji kryterium są częścią umowy z wykonawcą, który jest zobowiązany do ich realizacji. W ramach prowadzonego badania ankietowego zostało zasugerowane, aby wyklarować ocenę takiego podejścia.</p>
2.	Nakład środków UE na 1 km linii elektroenergetycznej służącej przyłączaniu nowych OZE.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: W powiązaniu z kryterium nr 3. i 4. zapewnia wielopłaszczyznową ocenę projektu.</p>
3.	Efektywność kosztowa projektu służącego przyłączaniu OZE do sieci elektroenergetycznej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: łączy się z kryterium wsparcia przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: jak w kryterium 2. Realizacja tego kryterium pomaga uzyskać punkty w kryterium 4.</p>
4.	Efektywność kosztowa projektu służącego wspieraniu przejścia na gospodarkę niskoemisyjną	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: łączy się z kryterium efektywności przyłączenia OZE do sieci elektroenergetycznej.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: jak w kryterium 2. Realizacja tego kryterium pomaga uzyskać punkty kryterium 3.</p>
5.	Liczba inteligentnych funkcjonalności w ramach sieci dystrybucyjnej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Ocena kryterium: katalog funkcjonalności jest dobrze opisany i precyzyjny, pozwala na dokładne określenie wdrażanych parametrów <i>smart grid</i>.</p>

6.	Liczba inteligentnych funkcjonalności w ranach sieci przesyłowej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Ocena kryterium: katalog funkcjonalności jest dobrze opisany i precyzyjny, pozwala na dokładne określenie wdrażanych parametrów <i>smart grid</i>.</p>
7.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o niskiej istotności.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Kryteria są adekwatne do realizacji celu w postaci przyłączania nowych OZE w sposób efektywny kosztowo. Liczba kryteriów pozwala weryfikować projekty w sposób wielowymiarowy.

Skuteczność: wysoka. Zdaniem ewaluatora, zestaw kryteriów pozwala na wybór projektów, które spełniają cele Osi, w efekcie połączenia kilku kryteriów efektywnościowych oraz wysokiej wadze przyznanej gotowości do realizacji. Dzięki temu projekty o różnej charakterystyce, ale wpisujące się w cele Osi, mogą być ocenione na równych zasadach.

Efektywność: wysoka. Zestaw pozwala na wybranie projektów o najlepszych parametrach, na podstawie oceny przez pryzmat trzech kryteriów efektywnościowych.

Spójność wewnętrzna: wysoka. Zdaniem ewaluatora, zestaw kryteriów nie jest sprzeczny z założonymi celami Osi.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Ocena grupy kryteriów dla osi: modelowy przykład ustawienia kryteriów pod kątem efektywności wykorzystania środków publicznych na wsparcie projektów liniowych, skupiający się na wskaźnikach efektywności i nieograniczający się do efektywności odnoszącej się do długości nowo powstałej sieci. Priorytet weryfikacji efektywności kosztowej, zdaniem ewaluatora, potwierdzony przeprowadzonymi wywiadami w NFOŚiGW, powinien zostać podtrzymany i przeniesiony na inne działania.

3. Działanie 1.2. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

Tabela 12. Działanie 1.2 dodatkowe kryteria formalne.

1.	Obowiązkowy audyt energetyczny ex-ante oraz zgodność wnioskowanego przedsięwzięcia z tym audytem	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka, pozwala określić potencjał modernizacji.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium spójne z wymogami ustawy o efektywności energetycznej. Kluczowy element projektu, uzasadniający jego realizację. Przeprowadzenie pełnego audytu przedsiębiorstwa, zwłaszcza w odniesieniu do dużych przedsiębiorstw, może opóźnić wydatkowanie środków i ograniczyć liczbę projektów.</p>
2.	Obowiązkowy audyt ex-post	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka, pozwala ocenić efektywność zrealizowanych projektów.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium spójne z wymogami ustawy o efektywności energetycznej. Kluczowy element projektu, uzasadniający jego realizację. Przeprowadzenie pełnego audytu przedsiębiorstwa, zwłaszcza w odniesieniu do dużych przedsiębiorstw, może opóźnić wydatkowanie środków i ograniczyć liczbę projektów.</p>
3.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków o co najmniej 25% (dotyczy projektów zawierających komponent w postaci modernizacji energetycznej budynków w przedsiębiorstwach)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: średnia.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: niejasne, nie precyzuje, czy dotyczy redukcji zużycia w związku z przeprowadzoną modernizacją i tylko modernizowanej części budynku, czy całości budynku (włącznie z niemodernizowaną częścią) lub wszystkich budynków przedsiębiorstwa.</p> <p>Ocena kryterium: sugerowane jest doprecyzowanie kryterium w sposób, który wyjaśnia, do jakiej części zużycia energii prowadzona jest ocena. Nie jest precyzyjnie określone, czy kryterium dotyczy tylko budynku objętego modernizacją, czy tego budynku i pozostałych budynków przedsiębiorstwa, nawet, jeśli nie są modernizowane. Ponadto, kryterium, mimo tego samego charakteru i logiki, jest inaczej formułowane w działaniu 1.2., 1.3.1. i 1.3.2. W dwóch ostatnich poddziałaniach kryterium mówi wprost o „termomodernizowanym budynku” i „budynku objętym projektem”.</p>
4.	Inwestycja nie służy wyłącznie redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach działań wyszczególnionych w załączniku I do Dyrektywy 2003/87/WE	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium istotne ze względu na zapewnienie, że projekty nie będą służyły jedynie modernizacji instalacji przemysłowych.</p>

5.	Zgodność projektu z przepisami dotyczącymi emisji zanieczyszczeń	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium istotne ze względu na wspieranie wymiany systemów grzewczych na efektywniejsze.</p>
----	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 13. Działanie 1.2 kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może być trudne do osiągnięcia, ze względu na wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego oraz studium wykonalności projektu, zwłaszcza w przypadku przedsiębiorstw i projektów dużych – generujących jednostkowo największe oszczędności energii. Jest to jednocześnie, w ocenie ewaluatorów, kryterium o bardzo dużej istotności.</p>
2.	Nakład ze środków UE na jednostkową oszczędność energii.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: kryterium jest skuteczne w wyborze najbardziej efektywnych projektów, jednak powoduje, że wnioskodawcy, ze względu na porównawczy charakter tej metody oceny, nie są w stanie ocenić wstępnie, czy projekt nadaje się do uzyskania wsparcia, ponieważ ocena następuje przez przypisanie wniosków do poszczególnych kwintyli, a to powoduje, zgodnie ze wskazaniem NFOŚiGW, niepotrzebne koszty i pracę wykonaną w trakcie przygotowania wniosku i jego oceny do momentu przeliczenia i wpisania w kwintyle rezultatu.</p>
3.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję emisji CO ₂	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: kryterium jest skuteczne w wyborze najbardziej efektywnych projektów, jednak powoduje, że wnioskodawcy, ze względu na porównawczy charakter tej metody oceny, nie są w stanie ocenić wstępnie, czy projekt nadaje się do uzyskania wsparcia, ponieważ ocena następuje przez przypisanie wniosków do poszczególnych kwintyli, a to powoduje, zgodnie ze wskazaniem NFOŚiGW, niepotrzebne koszty i pracę wykonaną w trakcie przygotowania wniosku i jego oceny do momentu przeliczenia i wpisania w kwintyle rezultatu.</p>
4.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p>

	biurowych, magazynowych, produkcyjnych i gospodarczych.	<p>Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: kryterium nie precyzuje, czy zwiększenie efektywności ma dotyczyć całego przedsiębiorstwa, czy konkretnego działania modernizacyjnego, zapisanego w danym projekcie. Podobnie, jak w odniesieniu do kryterium formalnego nr 3 tego działania, powinno zostać doprecyzowane, aby wskazywać, co jest podstawą obliczeń wymiaru podniesienia efektywności.</p>
5.	Wymiana lokalnego źródła energii na odnawialne źródło energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: wymóg może być trudny do osiągnięcia, ze względu na konieczność zachowania ciągłości dostaw energii przy dużej zmienności generacji z OZE oraz relatywnie wysokie koszty instalacji OZE.</p>
6.	Technologia jest innowacyjna	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Ze względu na prowadzenie projektów poprawy efektywności energetycznej przy użyciu – generalnie – technologii opatentowanych przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwa zewnętrzne wobec wnioskodawcy, kryterium to jest trudne do osiągnięcia i powoduje niepotrzebne rozmycie oceny. Przedsiębiorstwa prowadzące projekty generalnie nabywają technologie opatentowane przez inne podmioty, a nie prowadzą własnych badań, kończących się ich własnymi patentami, aby zastosować je w działaniach mających na celu podniesienie efektywności energetycznej.</p>
7.	W wyniku realizacji przedsięwzięcia utworzone zostaną nowe miejsca pracy	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: niejasna rola kryterium w działaniu, zwłaszcza ze względu na potencjał redukcji miejsc pracy w ramach realizowanych projektów zwiększających efektywność energetyczną. Kryterium może być trudne do osiągnięcia lub nieweryfikowalne. Sugerowana zmiana kryterium na zachowanie miejsc pracy (w znaczeniu braku redukcji lub przekierowaniu osób, które ze względu na realizację projektu byłyby zagrożone utratą pracy, na inne stanowiska) lub wykreślenie.</p>
8.	Wykorzystanie ciepła odpadowego	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: ze względu na niską wagę kryterium o niewielkim znaczeniu dla oceny projektu. W ocenie</p>

		ewaluatorów kryterium nie jest konieczne dla osiągnięcia efektów ekologicznych zakładanych w poddziałaniu, ponieważ samo wykorzystanie ciepła odpadowego może zostać odnotowane np. jako obniżenie nakładu na redukcję emisji CO ₂ lub jednostkową oszczędność energii. Kryterium może być więc zastąpione, co pomogłoby zredukować łączną liczbę kryteriów.
9.	Zastosowanie technologii zapewniającej znaczną redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: brak określenia parametrów, na podstawie których oceniana byłaby redukcja. Nie wiadomo, o jakie składowe emisji zanieczyszczeń chodzi i co oznacza znaczna redukcja.
10.	Maksymalizacja oszczędności energii w wyniku realizacji projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: kluczowe kryterium odzwierciedlające osiągnięcie celów działania.
11.	Ponadregionalność projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskim wpływie na całościową ocenę. Brak uwag.
12.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uzasadnienia dla uwzględnienia tego kryterium w ocenie projektów, ze względu na ich lokalny charakter i ryzyko fikcyjnego wskazania realizacji celów Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: średnia. Kryteria obejmują bardzo szerokie spektrum projektów, wobec czego trudno ocenić, jak odnosi się to do potrzeb konkretnych działań.

Skuteczność: średnia. Waga poszczególnych kryteriów nie określa, jakie są priorytety, albo priorytety są na tyle szerokie, że pozwalają na stworzenie zbyt dużej liczby kryteriów. Utrudnia to ocenę wniosków i powoduje rozproszenie środków. Dodatkowo, zwiększanie efektywności energetycznej zawsze związane jest z redukcją zużycia energii pierwotnej, co może służyć jako wystarczający wskaźnik.

Efektywność: średnia. Ocena ma charakter rozproszony, a kryteriom efektywności kosztowej mogą być przeciwstawione kryteria o charakterze technologicznym, w których możliwe jest uzyskanie podobnej punktacji.

Spójność wewnętrzna: wysoka. Nie stwierdzono sprzeczności między zakresem priorytetów działania i zestawem kryteriów.

Komentarz do zestawu kryteriów:

W toku prowadzonych badań zidentyfikowano problemy związane ze stosowaniem oceny przez zakresy kwintylowe. Zgodnie z uzyskanymi w dwóch instytucjach informacjami, ten sposób oceny ogranicza możliwość wstępnej weryfikacji kwalifikowalności wniosku, a przez to generuje niepotrzebną pracę dla wnioskodawcy i instytucji oceniającej wnioski. Jednocześnie, może powodować, że nastąpi odrzucenie wniosków, które są relatywnie dobre, ale w wybranej kategorii odrzucone ze względu na pozycję w ostatnim kwintylu.

Jednoznaczną ocenę projektu w świetle kryteriów ogranicza ich duża liczba i niska punktacja poszczególnych, co pozwala na uzyskanie wsparcia, z jednej strony, przez bardzo zróżnicowane projekty, z drugiej, nie wskazuje wyraźnie priorytetów działania. Kryteria parametrów technologicznych modernizacji obejmują wiele różnych elementów – jednostkę wytwarzania ciepła, efektywności energetycznej budynków, wykorzystania ciepła odpadowego, innowacyjności technologii, zastosowanie technologii zapewniającej redukcję emisji zanieczyszczeń i maksymalizacji oszczędności energii finalnej. Tylko dwa kryteria zawierają parametr efektywności kosztowej, a niższą ocenę w tym zakresie można nadrobić, uzyskując lepsze wyniki oceny w kategoriach technologicznych, przy czym ocena w podziale na kwintyle może doprowadzić do odrzucenia nawet dobrego projektu, o czym mowa jest w akapicie powyżej. W efekcie, ocena staje się utrudniona i wymaga większego nakładu pracy i czasu. Dodatkowo, zwiększenie liczby kryteriów zwiększa ryzyko niejasności opisów i wymagań stawianych w ramach poszczególnych kryteriów (np. w odniesieniu do termomodernizacji budynków). Skoncentrowanie na kryteriach efektywności ekonomicznej pozwoliłoby na zwiększenie liczby podobnych projektów. Ewaluatorzy zdają sobie jednocześnie sprawę z faktu, iż projekty dotyczące efektywności energetycznej mogą być najbardziej zróżnicowane, co wpływa na rozszerzenie katalogu kryteriów. Rozwiązanie to pozwala na uwzględnienie projektów różnego rodzaju, co utrudnia ich weryfikację i porównanie, ale pozwoli na przyjęcie szerszego spektrum projektów, a nie tylko tych, które osiągają najlepsze parametry ekonomiczne. Z drugiej strony,

koncentracja na wskaźnikach ekonomicznych doprowadzić by mogła do ujednoczenia składanych wniosków, poprzez koncentrację wnioskodawców na działaniach najbardziej efektywnych, które realizowane byłyby w dużych ilościach i w krótkim okresie. Wybór wariantów jest wyborem strategicznym dla realizacji celów działania. Zdaniem ewaluatorów, efektywniejszym sposobem, zapewniającym przede wszystkim porównywalność projektów i ograniczającym ryzyko dużej liczby mocno zróżnicowanych projektów o bardzo podobnej ocenie punktowej, jest zawężenie katalogu kryteriów i skupienie go na kryteriach efektywności ekonomicznej, gotowości do realizacji oraz specyficznych dla danego działania lub poddziałania (bezpośrednio odnoszących się do charakterystyki wspieranego projektu).

W toku badań uzyskaliśmy także opinię, która wskazuje na potrzebę analizy konkurencyjności formy wsparcia, ze względu na dostęp do bardziej atrakcyjnych sposobów pozyskania finansowania, w tym także rynkowego.

4. Poddziałanie 1.3.1. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych

Tabela 14. Poddziałanie 1.3.1. Dodatkowe kryteria formalne.

1.	Zwiększenie efektywności energetycznej powyżej 25% w stosunku do stanu istniejącego.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: opis jest precyzyjniejszy, niż w działaniu 1.2., wskazuje wprost, jakiego budynku dotyczy.
2.	Obowiązkowy audyt energetyczny ex-ante i ex-post	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka, pozwala określić potencjał modernizacji. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium spójne z wymogami ustawy o efektywności energetycznej. Kluczowy element projektu, uzasadniający jego realizację. Przeprowadzenie pełnego audytu może opóźnić wydatkowanie środków i ograniczyć liczbę projektów.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 15. Poddziałanie 1.3.1. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może być trudne do osiągnięcia, ze względu na wymóg przeprowadzenia audytu
----	----------------------------------	--

		energetycznego oraz studium wykonalności projektu, zwłaszcza w przypadku projektów dużych – generujących jednostkowo największe oszczędności energii. Jest to jednocześnie, w ocenie ewaluatorów, kryterium o bardzo dużej istotności.
2.	Nakład ze środków UE na jednostkową oszczędność energii.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: kryterium jest skuteczne w wyborze najbardziej efektywnych projektów, jednak powoduje, że wnioskodawcy nie są w stanie ocenić wstępnie, czy projekt nadaje się do uzyskania wsparcia, a to może generować niepotrzebne koszty i pracę wykonaną w trakcie przygotowania wniosku i jego oceny do momentu przeliczenia i wpisania w kwintyle rezultatu.
3.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję emisji CO ₂	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: kryterium jest skuteczne w wyborze najbardziej efektywnych projektów, jednak powoduje, że wnioskodawcy nie są w stanie ocenić wstępnie, czy projekt nadaje się do uzyskania wsparcia, a to może generować niepotrzebne koszty i pracę wykonaną w trakcie przygotowania wniosku i jego oceny do momentu przeliczenia i wpisania w kwintyle rezultatu.
4.	Zwiększenie efektywności energetycznej powyżej 60%	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: średnia, pośrednio łączy się z kryterium redukcji emisji CO ₂ . Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: nie jest jasne, dlaczego nie występuje stopniowanie podobne, jak w działaniu 1.2., kryterium 4. Zastosowanie stopniowości pozwoliłoby skuteczniej podzielić oceniane projekty i umieścić je w odpowiedniej hierarchii.
5.	Koordinacja projektu z planami rozwoju sieci ciepłowniczej dla danego obszaru	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: średnia, pośrednio łączy się z kryterium redukcji emisji CO ₂ . Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium określa zbieżność z planami podmiotów zewnętrznych wobec wnioskodawcy, co zwiększa znaczenie koordynacji i współpracy z przedsiębiorstwem ciepłowniczym i władzami lokalnymi.
6.	Gotowość do współfinansowania ze środków beneficjenta	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka.

		Ocena kryterium: istotne kryterium dla ograniczenia wydatków i zwiększenia liczby beneficjentów.
7.	Projekt jest zgodny z lokalnym programem rewitalizacji	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium określa zbieżność z planami podmiotów zewnętrznych wobec wnioskodawcy, co zwiększa znaczenie koordynacji i współpracy z władzami lokalnymi.
8.	Ponadregionalność projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskim wpływie na całościową ocenę. Brak uwag.
9.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uzasadnienia dla uwzględnienia tego kryterium w ocenie projektów, ze względu na ich lokalny charakter i ryzyko fikcyjnego wskazania realizacji celów Strategii.

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Kryteria są dopasowane do uwarunkowań realizacji projektów.

Skuteczność: wysoka. Nie następuje rozproszenie punktacji powodujące, że wybór projektu jest niejasny.

Efektywność: wysoka. Występuje koncentracja punktacji na kryteriach efektywnościowych, w tym także gotowości beneficjenta do współfinansowania inwestycji, co przyczyni się do ograniczenia wydatków i zwiększenia liczby projektów wspartych w ramach działania.

Spójność wewnętrzna: średnia. Nie stwierdzono sprzeczności między zakresem priorytetów działania i zestawem kryteriów, ale ze względu na szeroki wachlarz kryteriów, trudno ustalić dokładny priorytet poddziałania.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Rozproszenie kryteriów oceny jest niższe, niż w przypadku działania 1.2. i w mniejszym stopniu utrudnia ocenę projektu i określenie priorytetów poddziałania. W dalszym ciągu kryterium gotowości jest stosunkowo nisko punktowane. Ocena wniosków przez pryzmat kryteriów zawierających podział ich na kwintyle powoduje, że wnioskodawcy nie są w stanie

wstępnie ocenić, czy składany wniosek ma szansę na przyjęcie, a dodatkowo powoduje to konieczność oceny wszystkich wniosków w celu umieszczenia wniosków w podziale, co generuje dodatkową pracę instytucji oceniającej.

5. Poddziałanie 1.3.2. Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym

Tabela 16. Poddziałanie 1.3.2. dodatkowe kryteria formalne.

1.	Obowiązkowy audyt energetyczny ex-ante oraz zgodność wnioskowanego przedsięwzięcia z tym audytem	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka, pozwala określić potencjał modernizacji.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium spójne z wymogami ustawy o efektywności energetycznej. Kluczowy element projektu, uzasadniający jego realizację. Przeprowadzenie pełnego audytu energetycznego może opóźnić wydatkowanie środków i ograniczyć liczbę projektów.</p>
2.	Obowiązkowy audyt ex-post	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka, pozwala ocenić efektywność zrealizowanych projektów.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium spójne z wymogami ustawy o efektywności energetycznej. Kluczowy element projektu, uzasadniający jego realizację. Przeprowadzenie pełnego audytu energetycznego może opóźnić wydatkowanie środków i ograniczyć liczbę projektów.</p>
3.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków o co najmniej 25%	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: opis jest precyzyjniejszy, niż w działaniu 1.2., wskazuje wprost, jakiego budynku dotyczy.</p>
4.	Zgodność zakresu projektu z tzw. planem gospodarki niskoemisyjnej oraz strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych lub miast subregionalnych (z wyłączeniem Strategii ZIT Subregionu Centralnego województwa śląskiego)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium generuje ryzyka zewnętrzne wobec projektu, mogące być niezależne od wnioskodawcy.</p>

5.	Zgodność projektu z przepisami dotyczącymi emisji zanieczyszczeń	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uwag, ocena pozytywna.
----	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 17. Poddziałanie 1.3.2. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może być trudne do osiągnięcia, ze względu na wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego oraz studium wykonalności projektu, zwłaszcza w przypadku dużych projektów – generujących jednostkowo największe oszczędności energii. Jest to jednocześnie, w ocenie ewaluatorów, kryterium o bardzo dużej istotności.
2.	Nakład ze środków UE na jednostkową oszczędność energii.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o wysokiej istotności.
3.	Podwyższenie standardu energetycznego budynku, wyrażona wskaźnikiem EPh + w	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kluczowe kryterium specyficzne dla poddziałania.
4.	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: ocena w ramach komentarza do zestawu kryteriów.
5.	Zmniejszenie emisji CO ₂	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium nisko punktowane, w przeciwieństwie do działań 1.2. i 1.3.1.
6.	Wskaźnik wykorzystania energii z OZE i/lub z instalacji mikrokogeneracji i/lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może przyczyniać się

		do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.
7.	Dodatkowa oszczędność energii pierwotnej osiągnięta dzięki wymianie oświetlenia wynikającej z audytu na energooszczędne (w częściach wspólnych budynków)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może przyczyniać się do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.
8.	Dodatkowe prace wynikające z audytu podnoszące standard techniczny budynku	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może przyczyniać się do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.
9.	Szczególne wymagania dla budynku wpisanego do rejestru zabytków lub podlegającego ochronie konserwatorskiej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium może przyczyniać się do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.
10.	Zastosowanie technologii zapewniającej znaczną redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: brak określenia parametrów, na podstawie których oceniana byłaby redukcja. Nie wiadomo, o jakie składowe emisji zanieczyszczeń chodzi i co oznacza znaczna redukcja. Kryterium może przyczyniać się do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.
11.	Ponadregionalność projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskim wpływie na całościową ocenę. Brak uwag.
12.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uzasadnienia dla uwzględnienia

		tęgo kryterium w ocenie projektów, ze względu na ich lokalny charakter i ryzyko fikcyjnego wskazania realizacji celów Strategii.
13.	Projekt jest zgodny z lokalnym programem rewitalizacji	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: ze względu na zewnętrzny wobec wnioskodawcy charakter planu rewitalizacji, może być to kryterium, na którego spełnienie wnioskodawca ma ograniczony wpływ, ponieważ ma charakter zewnętrzny wobec niego, a opóźnienia w jego przyjęciu bezpośrednio wpływają na ocenę wniosku. Kryterium może przyczynić się do rozmycia i utrudnienia oceny, ze względu na bardzo szeroki zakres oceny dokonywany w ramach całego zestawu kryteriów.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Kryteria wspierają projekty w odpowiedni sposób, to znaczy koncentrując się na ich parametrach efektywności energetycznej.

Skuteczność: wysoka. Analizowane kryteria wspierają realizację projektów spójnych z priorytetami działania.

Efektywność: wysoka. Wyższa, niż w przypadku działań 1.2. i 1.3.1. koncentracja punktacji na kryteriach efektywności kosztowej i energetycznej, pozwalająca na uzyskanie decydującej liczby punktów w tym zakresie.

Spójność wewnętrzna: średnia. Nie stwierdzono w trakcie prowadzonych badań, aby istniała rozbieżność między priorytetami działania a zapisanymi kryteriami, ale ze względu na szeroki wachlarz kryteriów, trudno ustalić dokładny priorytet poddziałania.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Występuje wyższa koncentracja na kryteriach efektywności kosztowej, w porównaniu z działaniami 1.2. i 1.3.1. Pozwala to wyraźniej określić priorytety działania oraz skoncentrować finansowanie na projektach spełniających wskazane parametry. Zrealizowanie zakresu kryteriów 2, 3 i 4, powiązanych z oceną efektywności kosztowej projektu, pozwala na uzyskanie wyższej punktacji, niż możliwa z pozostałych kryteriów, co będzie powodowało koncentrację na parametrach opisanych w kryteriach 2-4.

Z drugiej strony, w dalszym ciągu liczba kryteriów jest wysoka i wpływa na rozproszenie punktacji i priorytetów.

Liczba spełnianych warunków formalnych jest wyższa, niż przeciętnie w działaniu 1.3.1., co stawia budownictwo mieszkaniowe w gorszej sytuacji, niż budynki publiczne.

Ocena łączna z poddziałaniem 1.7.1.

6. Poddziałanie 1.3.3. Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE

Tabela 18. Poddziałanie 1.3.3. dodatkowe kryteria merytoryczne II stopnia.

1.	Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektu przyczynią się do osiągnięcia jego założonych celów.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
2.	Realizacja projektu przyczyni się do realizacji celów programu operacyjnego.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
3.	W ramach projektu zaplanowano działania dotyczące współpracy z JST w sprawie przygotowania i realizacji zadań wynikających z PGN.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
4.	Wskaźniki produktu i rezultatu są: obiektywnie weryfikowalne, odzwierciedlają założone cele projektu, adekwatne dla danego rodzaju projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
5.	Planowane wydatki związane z zarządzaniem projektem są uzasadnione, racjonalne i adekwatne do zakresu i celów projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
6.	Sposób realizacji projektu (metody, narzędzia, struktura zarządzania, zaangażowane zasoby ludzkie) jest adekwatny do jego zakresu i skali oraz gwarantuje stabilne zarządzanie projektem.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
7.	Wnioskodawca posiada zdolność instytucjonalną, techniczną i kadrową do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia

8.	Harmonogram projektu jest czytelny, szczegółowy i realny do wykonania.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia
9.	Projekt będzie realizowany w partnerstwie	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Kryteria w odpowiedni sposób opisują, jakie parametry musi spełnić beneficjent i pomimo tego, że jest on z góry określony, wyznaczają w stosunkowo prosty sposób jego wytyczne do działania. Brakuje jednak lepszego opisanie, jakie działania beneficjenta powodują zatwierdzenie ich w sposób pozytywny, pod kątem wymagań danego kryterium, co zdaniem ewaluatora dotyczy wszystkich kryteriów, poza kryterium nr 1, gdzie ocena jest typowo formalna.

Skuteczność: wysoka. Wsparcie informacyjne i edukacyjne ma istotne znaczenie dla realizacji celów działania i osi, w szczególności dla osiągnięcia jak największej liczby beneficjentów. Warunki udzielenia wsparcia dla beneficjenta są w tym zakresie dobrze określone, jednak dodatkowo przydatne mogłyby być cyklicznie oceniane efekty działania.

Efektywność: średnia. Liczba kryteriów odnoszących się do efektywności jest relatywnie niewielka, nie ma określonych parametrów efektywności, które beneficjent musi spełnić, poza kryterium nr 5, w których też nie jest to opisane precyzyjnie.

Spójność wewnętrzna: nie stwierdzono, żeby zestaw kryteriów był niespójny z celami działania i osi.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Kryteria są stosunkowo mocno rozmyte, co uzależnia ocenę nie od wyliczenia wartości wskaźników osiągnięcia wymagań w danym kryterium, ale od jakości opisów zawartych we wniosku beneficjenta. Wprawdzie ewaluator nie zaleca wprowadzania zmian w treści samych kryteriów, jednak zaznacza, że skuteczniejszy byłby system, w którym wskaźniki realizacji kryteriów byłyby wyliczalne i oparte o szersze dane, niż tylko opis działań. W tym zakresie istotna jest szersza ocena budżetu i harmonogramu, zawierających wszystkie istotne działania podjęte przez beneficjenta.

7. Poddziałanie 1.4.1. Wsparcie budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym

Tabela 19. Poddziałanie 1.4.1. dodatkowe kryteria formalne.

1.	Projekt zawarty na Liście Projektów Strategicznych.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium ułatwia weryfikację projektów, których beneficjentami może być ograniczona liczba podmiotów, ze względu na duże bariery wejścia na rynek dystrybucji energii, zwłaszcza wysokie koszty inwestycji oraz długi okres zwrotu, znaczny zakres regulacji państwowej oraz utrudniony dostęp do klienta. Ewaluatorzy stwierdzili, że wykorzystanie trybu pozakonkursowego w połączeniu z listą strategiczną umożliwia poprawę jakości wniosków i zwiększa ich spójność z celami działań/poddziałania.</p>
2.	Minimalna liczba inteligentnych funkcjonalności	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium weryfikuje projekty wstępnie pod kątem realizacji podstawowych założeń poddziałania. Brak uwag.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Poddziałanie 1.4.1. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium istotne do wyselekcjonowania najlepiej przygotowanych projektów.</p>
2.	Nakład środków UE na 1 odbiorcę przyłączonego do inteligentnej sieci elektroenergetycznej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: średnia.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: średnia.</p> <p>Ocena kryterium: pozytywna, brak uwag.</p>
3.	Efektywność kosztowa projektu służącego wspieraniu przejścia na gospodarkę niskoemisyjną	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: średnia.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: średnia.</p> <p>Ocena kryterium: pozytywna, brak uwag.</p>
4.	Inteligentne sieci dla rozwoju odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p>

		<p>Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium poboczne, niewpływające znacząco na ocenę projektu.</p>
5.	Liczba inteligentnych funkcjonalności	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o najwyższej istotności dla realizacji celów Osi. Zdefiniowany zakres</p>
6.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka, Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Kryterium poboczne, niewpływające na ocenę projektu i nieistotne dla realizacji celów Osi.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Szeroki wachlarz inteligentnych funkcjonalności pozwala na wielopłaszczyznową ocenę projektów.

Skuteczność: wysoka. Wyraźnie określone priorytety Osi, przy zachowaniu roli efektywności kosztowej.

Efektywność: wysoka. Skupienie punktacji na dwóch parametrach oceny efektywności kosztowej, które łącznie mogą dać do 30 punktów.

Spójność wewnętrzna: wysoka. W toku analizy i prowadzonych badań nie stwierdzono, że istnieje sprzeczność kryteriów oraz celów Osi. Generalna uwaga dotyczy spójności z SUE RMB, która w niewielkim stopniu rozmywa pozostałe kryteria, na co zwracała uwagę większość z ankietowanych instytucji.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Optymalna koncentracja kryteriów na priorytetach Osi – efektywności kosztowej, gotowości i specyficznej dla działania liczby funkcjonalności inteligentnych. Brak kryteriów rozmywających ocenę, o dużej wadze i niewielkiej istotności dla celów Osi.

8. Działanie 1.5. Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu

Tabela 21. Działanie 1.5 dodatkowe kryteria formalne.

1.	Zgodność ze Strategią ZIT i z planem gospodarki niskoemisyjnej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p>
----	--	--

		<p>Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uwag, kryterium wynika z charakteru naboru pozakonkursowego.</p>
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Działanie 1.5 kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium istotne do wyselekcjonowania najlepiej przygotowanych projektów.</p>
2.	Nakład ze środków UE na 1 km zmodernizowanej lub wybudowanej sieci ciepłowniczej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: jednolita wobec wszystkich kryteriów efektywności – istotne dla wyboru najbardziej efektywnych projektów.</p>
3.	Nakład ze środków UE na jednostkową oszczędność energii pierwotnej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: jednolita wobec wszystkich kryteriów efektywności – istotne dla wyboru najbardziej efektywnych projektów.</p>
4.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję emisji CO2	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: jednolita wobec wszystkich kryteriów efektywności – istotne dla wyboru najbardziej efektywnych projektów.</p>
5.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję emisji pyłów	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: jednolita wobec wszystkich kryteriów efektywności – istotne dla wyboru najbardziej efektywnych projektów.</p>
6.	Planowana inwestycja wykorzystuje energię ze źródła odnawialnego	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium bardzo istotne dla umożliwienia wprowadzenia do sieci ciepła z OZE, co wspiera osiągnięcie statusu efektywnego systemu energetycznego.</p>

7.	Planowana inwestycja wykorzystuje energię ciepła odpadowego	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium bardzo istotne dla umożliwienia wprowadzenia do sieci ciepła z OZE, co wspiera osiągnięcie statusu efektywnego systemu energetycznego.</p>
8.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka, Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Kryterium poboczne, niewpływające na ocenę projektu i nieistotne dla realizacji celów Osi.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Ocena łączna z poddziałaniem 1.7.2.

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka.

Skuteczność: wysoka. Kryteria promują wybór projektów, których efektywność jest najwyższa i pozwalających na redukcję emisji. Wskaźnik jednostkowej redukcji emisji pyłów w stopniu odpowiednim reprezentuje faktycznie osiągniany efekt ekologiczny, jednocześnie jest to jeden z najważniejszych parametrów określania jakości powietrza. Niższa waga mogłaby być nadana redukcji emisji CO₂, ze względu na małe znaczenie dla zwalczania niskiej emisji.

Efektywność: wysoka. Kryteria skoncentrowane są na osiągnięciu efektywnych parametrów projektów (kryteria 2-5, obok gotowości do realizacji, są najwyżej punktowane).

Spójność wewnętrzna: wysoka.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Kryteria merytoryczne są skoncentrowane na istotnych czynnikach efektywnościowych, ilustrujących priorytety oraz faktycznie odzwierciedlających potrzeby inwestycyjne.

Ewaluatorzy zwracają uwagę na dwa elementy, które mogą być przeszkodą w realizowaniu projektów w ramach działania:

- niewystarczająca dla wielu wnioskodawców demarkacja między działaniem 1.5. a poddziałaniem 1.6.2. (Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji), która powoduje składanie wniosków do nieprawidłowego działania. W toku przeprowadzonych badań ankietowych ujawniono, że dotyczy to

przede wszystkim budowy nowych przyłączy do odbiorców, których przyłączenie nie jest powiązane z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła (działanie 1.6.2.), oraz związanych z likwidacją indywidualnych źródeł ciepła (1.5.). Ankietowani wskazali, że była to przyczyna odrzucenia nawet dobrze przygotowanych wniosków.

→ wysokie wymagania stawiane parametrom systemu ciepłowniczego, rozumiane przez osiągnięcie statusu efektywnego systemu ciepłowniczego, czyli takiego, który w minimum 50% wykorzystuje energię z OZE lub ciepło odpadowe lub w minimum 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub w 50% połączenie powyższych trzech kryteriów. Pierwszą problematyczną kwestią jest to, iż parametry te spełniane muszą być poprzez istnienie lub inwestycje w odpowiednie źródła wytwarzania ciepła dostarczanego do sieci, co nie wpisuje się w cele działania i kryteria wyboru. Drugą kwestią jest faktyczna trudność w osiągnięciu takiego statusu, gdyż jest on generalnie osiągnięty lub osiągalny przez duże przedsiębiorstwa ciepłownicze, które historycznie były budowane jako układ kogeneracyjny, a obecnie, zwłaszcza, jeśli są zasilane węglem kamiennym, mogą dodatkowo go wzmocnić poprzez budowę układów współspalania biomasy. Brakuje jednak szczegółowych danych mówiących o relacji ilości systemów spełniających i niespełniających parametrów systemu efektywnego, jednak zgodnie z informacjami uzyskanymi w drodze ankietowej, problem ma poważny charakter, ponieważ w przypadku mniejszych sieci przebudowa w celu zwiększenia/wprowadzenia udziału OZE w bilansie wytwarzania lub wprowadzenia ciepła pochodzącego z kogeneracji, wymaga to zwykle budowy nowego źródła, dostosowanego tych parametrów, a to wiąże się ze znacznie większymi inwestycjami. Nie jest także wystarczające zbudowanie instalacji współspalania, która mogłaby być relatywnie tanim rozwiązaniem, ze względu na ograniczoną ilość biomasy, która może być wymieszana z węglem i współspalona. W efekcie, zastosowane wymagania mogą skutkować ograniczeniem inwestycji w mniejszych miejscowościach i w systemach wyłącznie ciepłowniczych, których przebudowa na spełniające parametry efektywnego systemu ciepłowniczego jest nierealna ze względów finansowych lub technicznych, albo wymaga jednoczesnej realizacji obu projektów, to znaczy modernizacji sieci i przebudowy układu wytwarzania. Oznacza to zatem, że zarówno w działaniu 1.5., jak i w poddziałaniach 1.6.1. i 1.7.3., część beneficjentów może być wykluczona ze wsparcia, a na pewno ich działania będą utrudnione przez konieczność

jednoczesnego aplikowania do różnych działań i zapewnienia finansowania inwestycji w obu, przy jednoczesnej konieczności utrzymania harmonogramów w taki sposób, aby zakończyć budowę układu kogeneracji, źródła OZE lub zapewnić pozyskanie odpowiedniej ilości ciepła odpadowego przed zakończeniem modernizacji sieci, gdyby były finansowane w ramach poddziałania 1.6.1. Dodatkowym problem może być, w przypadku przedsiębiorstw, które w momencie ogłoszenia tych warunków nie były przygotowane na budowę źródła kogeneracyjnego w miejsce ciepłowni, czas przygotowania projektu do stanu gotowości do złożenia wniosku. Mogą także występować sytuacje, w których zwiększenie sprzedaży ciepła w efekcie np. przedłużenia sieci ciepłowniczej i przyłączenia nowych klientów będzie pokryte zwiększeniem obciążenia istniejącej instalacji wytwórczej i będzie to bardziej opłacalne rozwiązanie, niż jego głęboka przebudowa.

9. Poddziałanie 1.6.1. Źródła wysokosprawnej kogeneracji

Tabela 23. Poddziałanie 1.6.1. dodatkowe kryteria formalne.

1.	Instalacja będąca przedmiotem projektu nie jest objęta dyrektywą nr 2003/87/WE	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: pozytywna, kryterium istotne dla skoncentrowania środków na instalacjach, których skala wpisuje się w potrzeby dostawców ciepła mniejszej skali, w tym przedsiębiorstw energetyki ciepłej z mniejszych miast i miejscowości. Redukuje ryzyko kumulacji wsparcia na niewielkiej liczbie projektów.</p>
2.	Instalacja będąca przedmiotem projektu spełnia warunki dla wysokosprawnej kogeneracji	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: pozytywna, kryterium istotne dla osiągnięcia celów działania, ze względu na promowanie inwestycji o wysokiej efektywności zużycia paliw.</p>
3.	Redukcja emisji CO ₂ o 30%, w wyniku realizacji inwestycji	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: pozytywna, kryterium może negatywnie wpływać na finansowanie bloków kogeneracyjnych zasilanych węglem, o ile nie będą zastępować bloków o niskiej sprawności.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24. Poddziałanie 1.6.1. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium zależne od przygotowania wnioskodawcy do realizacji projektu. Odpowiednia waga przypisana do kryterium.
2.	Nakład ze środków UE na 1 MWh planowanej rocznej produkcji energii.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium o charakterze kluczowym.
3.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję emisji CO ₂	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium o charakterze kluczowym.
4.	Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium bardzo istotne dla podmiotów, które realizują inwestycje jednocześnie w źródła wytwarzania ciepła, jak i dystrybutorów, którzy planują osiągnięcie statusu efektywnego systemu ciepłowniczego.
5.	Ponadregionalność projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium mało istotne ze względu na punktowość inwestycji.
6.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka, Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Kryterium poboczne, niewpływające na ocenę projektu i nieistotne dla realizacji celów Osi.

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: wysoka. Możliwe zbyt wysokie określenie pułapu redukcji emisji CO₂ w wyniku realizacji inwestycji, jeśli miałyby być realizowana w technologii węglowej, co może wpłynąć na zmniejszenie zapotrzebowania na węgiel, ale promuje technologie o mniejszej emisyjności

(zwłaszcza gazowe) i wykorzystujące paliwa odpadowe i OZE, co pozytywnie wpłynie zwłaszcza na emisję pyłów. Jest to istotne zwłaszcza w połączeniu z limitem mocy cieplnej zawartej w dyrektywie 2003/87/WE, gdyż możliwości oczyszczania spalin w małych blokach węglowych są mniejsze, przy wyższych kosztach w porównaniu z blokami zlokalizowanymi w dużych miastach. Kryteria merytoryczne są trafnie dobrane, skoncentrowane na gotowości do realizacji inwestycji i parametrach efektywnościowych projektów, przy niskiej roli kryteriów niewpływających znacząco na jakość projektu, jak ponadregionalność (utrudniona ze względu na punktowość inwestycji oraz, generalnie, dostosowanie zasięgu oddziaływania – np. poprzez dostawę ciepła – do granic administracyjnych miast).

Skuteczność: wysoka. W powiązaniu z oceną trafności, kryteria formalne i merytoryczne są odpowiednio sformułowane, aby promować projekty wpływające w istotny sposób na emisję zanieczyszczeń i poprawę jakości powietrza.

Efektywność: wysoka.

Spójność wewnętrzna: średnia.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Najistotniejszą uwagą jest powiązanie realizacji inwestycji kogeneracyjnych lub wykorzystujących energię z OZE lub ciepło odpadowe do zasilania sieci ciepłowniczych, które powinny uzyskać parametry efektywnych sieci, aby otrzymać wsparcie z działań 1.5. i poddziałań 1.6.1. i 1.7.3. Analizując złożone i zweryfikowane do II etapu oceny merytorycznej projekty, można zauważyć, że już w pierwszym naborze zostało złożonych 48 wniosków, których wartość przekroczyła znacząco dostępne środki, a po ocenie merytorycznej II poziomu wartość dofinansowania wynosi około 300 mln PLN, z czego część środków będzie przeznaczona na elektrociepłownie przemysłowe, które w pierwszej kolejności będą zaopatrywać zakłady, przy których są zlokalizowane, a tym samym nie przyczynią się do poprawy parametrów sieci w celu osiągnięcia statusu efektywnego systemu ciepłowniczego. Ponadto, zgodnie z danymi przytoczonymi w raporcie Urzędu Regulacji Energetyki *Energetyka ciepła w liczbach – 2015*, w tabeli na stronie 19, wydatki na budowę/przebudowę/odtworzenie źródeł wytwórczych ciepła w 2015 r. były znacznie wyższe, niż wydatki na rozbudowę sieci, co wskazuje, że ich modernizacja historycznie była bardziej kosztowna, niż modernizacja i rozbudowa sieci.

Bardzo istotne z punktu widzenia wykorzystania środków z działań 1.5. i poddziałań 1.6.2. i 1.7.3. będzie zrealizowanie inwestycji w niniejszym poddziałaniu w terminie,

aby nie opóźnić osiągnięcia statusu efektywnych systemów energetycznych. Tym samym, inwestycje finansowane poddziałania mogą mieć najistotniejsze znaczenie dla powodzenia wszystkich działań związanych ze zwiększeniem dostępności ciepła systemowego.

10. Poddziałanie 1.6.2. Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej Kogeneracji

Tabela 25. Poddziałanie 1.6.2. dodatkowe kryteria formalne.

1.	Zgodność ze Strategią ZIT i z planem gospodarki niskoemisyjnej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium wymagane w związku z pozakonkursowym trybem udzielania wsparcia.
2.	Przesył energii ze źródła wysokosprawnej kogeneracji	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: realizacja kryterium jest uzależniona od istnienia lub budowy w trakcie realizacji projektu źródła kogeneracyjnego, które będzie zasilać sieć, aby spełnić wymóg minimum 75% ciepła pochodzącego ze źródeł kogeneracyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 26. Poddziałanie 1.6.2. kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium zależne nie tylko od zdolności i gotowości wnioskodawcy do przygotowania wniosku o odpowiedniej jakości, ale także od terminów i ewentualnych opóźnień w organizacji naborów.
2.	Nakład ze środków UE na 1 km wybudowanej sieci ciepłowniczej.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kluczowe kryterium, brak uwag.
3.	Planowana inwestycja wykorzystując energię ze źródła odnawialnego	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium trudne do osiągnięcia, ponieważ wymaga równoczesnej budowy/przebudowy źródła ciepła na OZE.

4.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o marginalnym znaczeniu dla realizacji celów działania.</p>
----	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Ocena łączna z poddziałaniem 1.7.3.

Ocena zestawu kryteriów ewaluacyjnych:

Trafność: średnia w zakresie gotowości projektu, ze względu na określenie przedziałów czasowych, a nie etapów przygotowania, które są punktowane. **Wysoka** w zakresie pozostałych kryteriów, zwłaszcza efektywności kosztowej.

Skuteczność: wysoka. Układ kryteriów pozwala w jasny sposób wskazuje priorytety działania i premiuje w największym stopniu projekty, które w pełni je realizują.

Efektywność: wysoka. Wysoki udział kryterium efektywności kosztowej w łącznej punktacji, brak rozmycia priorytetów przez inne, mniej istotne czynniki.

Spójność wewnętrzna: wysoka. Brak stwierdzonych sprzeczności z celami Osi.

Komentarz do zestawu kryteriów:

Bazując na rekomendacjach dwóch respondentów w badaniach jakościowych, można nazwać kryteria modelowymi, ponieważ skupiają się na dwóch płaszczyznach – gotowości i efektywności kosztowej, za które uzyskuje się większość możliwych punktów.

11. Poddziałanie 1.7.1. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w województwie śląskim

Ocena łączna z poddziałaniem 1.3.2.

12. Poddziałanie 1.7.2. Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w województwie śląskim

Ocena łączna z działaniem 1.5.

13. Poddziałanie 1.7.3. Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w województwie śląskim

Ocena łączna z poddziałaniem 1.6.2.

4. Ocena jakości kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

4.1. Sposób formułowania oraz definicji kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Ewaluatorzy nie zgłaszają uwag do sposobu sformułowania i definicji kryteriów. Kryteria są sformułowane w jasny sposób, a ich opis pozwala na jasne określenie, jakie parametry są oczekiwane do osiągnięcia. Opisy kryteriów oraz zasady oceny wyjaśniają możliwe wątpliwości w odpowiednim stopniu i, w ocenie ewaluatorów, możliwość poprawienia ich jest raczej niewielka.

4.2. Obiektywność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Ogólna ocena jakości kryteriów stosowanych w procesie oceny wniosków w ramach I Osi Priorytetowej, uwzględniając deklaracje wnioskodawców oraz wynik przeprowadzonych badań, jest pozytywna. Średnia ocen pozytywnych w przypadku ich obiektywności wynosi 72, 9% (odpowiedzi zdecydowanie obiektywne i raczej obiektywne). Pod kątem **obiektywności** kryteriów dla wnioskodawców – 81, 8% z nich (odpowiedzi zdecydowanie obiektywne i raczej obiektywne) oceniając kryteria formalne, 76, 7% w przypadku dodatkowych kryteriów formalnych, 72, 7% w przypadku kryteriów merytorycznych II stopnia, 67, 5% w przypadku kryteriów merytorycznych I stopnia, 66, 2% w przypadku kryteriów merytorycznych II stopnia, deklaruje, że są one obiektywne. Szczegółową charakterystykę prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 27. Ocena obiektywności kryteriów stosowanych w procesie oceny wniosków w ramach I Osi Priorytetowej przez wnioskodawców

Kryterium	Średnia ocena (%)*
horyzontalne kryteria formalne	81,8%
dodatkowe kryteria formalne	76,7%
horyzontalne kryteria merytoryczne II stopnia	72,7%
kryteria merytoryczne I stopnia (w tym właściwe kryteria horyzontalne)	67,5%
dodatkowe kryteria merytoryczne II stopnia	66,2%

Źródło: Opracowanie własne

*procent odpowiedzi bardzo i raczej pozytywnie w ramach pytań o obiektywność stosowanych kryteriów w procesie oceny w ramach Osi Priorytetowej I.

4.3. Mierzalność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Ewaluatorzy stwierdzili w trakcie badania, że mierzalność kryteriów generalnie jest wysoka. Wynika to z dużego udziału wskaźników efektywności ekonomicznej projektów, oparciu się o jasno opisane parametry kryteriów, a także stosowanie stopniowości oceny w kluczowych kryteriach.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje stopniowość w gotowości do realizacji projektu, co premiuje wyraźnie szybciej przygotowane projekty (poddziałania 1.6.2., 1.5., 1.7.2. i 1.7.3.), co jest zgodne z oceną ewaluatorów, aby generalnie zwiększyć wagę tego kryterium. Kryterium zachowuje parametry wysokiej mierzalności, a jednocześnie pozwala premiować wnioskodawców gotowych do realizacji projektu.

W poddziałaniach wspierających zwiększenie efektywności energetycznej, wykorzystującej audyty energetyczne, powstaje dodatkowe, zewnętrzne narzędzie do weryfikacji i zwymiarowania wniosków i efektów projektu. W ocenie ewaluatora, ma to kluczowe znaczenie dla prawidłowej oceny zakresu prac i ustalenia punktacji.

4.4. Weryfikowalność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Co do zasady, ewaluatorzy wysoko oceniają weryfikowalność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej, ze względu na oparcie się o jasno określone parametry projektów oraz oficjalne (zatwierdzone urzędowo) dokumenty zewnętrzne.

W zakresie horyzontalnych kryteriów formalnych dla I Osi priorytetowej ewaluatorzy nie stwierdzili, że kryteria mogłyby być nieweryfikowalne. Kryteria są sformułowane w jasny sposób, a ich jednoznaczność jest wysoka. Opisy kryteriów w wystarczający sposób określają, o jakie parametry kryterium chodzi, aby uzyskać pozytywną ocenę.

W odniesieniu do kryteriów merytorycznych I stopnia, respondenci zwrócili uwagę, że możliwość wykazania ponadregionalności lub zgodności ze Strategią RMB jest, szczególnie dla doświadczonych doradców, stosunkowo łatwa, co może prowadzić do fikcyjnej oceny i uzyskania punktów nienależnych. Niska waga obu kryteriów zabezpiecza

częściowo przed szkodliwym wpływem na ostateczną ocenę. Dotyczy to tych kryteriów w każdym z poddziałań, w których występują.

W poszczególnych poddziałaniach ocena weryfikowalności jest następująca:

- a) Poddziałanie 1.1.2.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
 - c. Ocena ogólna – kryteria są szczegółowo i dokładnie opisane, co pozwala na relatywnie łatwą weryfikację osiągnięcia zakładanych parametrów.
- b) Poddziałanie 1.2.
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – wykorzystanie obowiązkowych audytów ex-ante i ex-post ułatwia weryfikację
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – weryfikowalność stworzenia nowych miejsc pracy może być utrudniona, ze względu na stwierdzony w badaniach niewielki potencjał do tworzenia nowych miejsc pracy w związku z prowadzonymi projektami termomodernizacji, zwłaszcza, że projekty te obejmują także automatyzację, a znaczna część prac jest zlecana na zewnątrz przedsiębiorstwa.
- c) Poddziałanie 1.3.1.
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- d) Poddziałanie 1.3.2.
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- e) Poddziałanie 1.4.1.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- f) Działanie 1.5.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- g) Poddziałanie 1.6.1.
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- h) Poddziałanie 1.6.2.
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.

- i) Poddziałanie 1.7.1.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- j) Poddziałanie 1.7.2.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.
- k) Poddziałanie 1.7.3.:
 - a. Dodatkowe kryteria formalne – brak uwag.
 - b. Kryteria merytoryczne I stopnia – brak uwag.

4.5. Jednoznaczność i precyzyjność kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Ocena jakości kryteriów stosowanych w procesie oceny wniosków w ramach I Osi Priorytetowej, uwzględniając deklaracje wnioskodawców ich zrozumiałości (74, 7% – średnia ocen pozytywnych), a w dalszej kolejności – precyzyjności (71, 2%) zasługuje na pozytywną ocenę. Szczegółowe informacje pod tym względem prezentują się następująco:

- pod kątem **zrozumiałości** kryteriów dla wnioskodawców – 80, 0% z nich (odpowiedzi zdecydowanie zrozumiałe i raczej zrozumiałe) oceniając kryteria merytoryczne I stopnia (w tym właściwe kryteria horyzontalne), 77, 5% w przypadku horyzontalnych kryteriów formalnych oraz dodatkowych kryteriów formalnych, 75, 0% w przypadku horyzontalnych kryteriów merytorycznych II stopnia sformułowane, 63, 7% w przypadku dodatkowych kryteriów merytorycznych II stopnia, deklaruje, że są one zrozumiałe,
- pod kątem **jednoznaczności (precyzyjności)** kryteriów dla wnioskodawców – 79, 5% z nich (odpowiedzi zdecydowanie jednoznaczne – precyzyjne i raczej jednoznaczne – precyzyjne) oceniając kryteria formalne, 76, 9% w przypadku dodatkowych kryteriów formalnych, 70, 5% w przypadku kryteriów merytorycznych II stopnia 67, 9% w przypadku kryteriów merytorycznych I stopnia (w tym właściwe kryteria horyzontalne), 61, 5% w przypadku kryteriów merytorycznych II stopnia, deklaruje, że są one jednoznaczne (precyzyjne).

Należy podkreślić, że najwyżej oceniane są przez wnioskodawców kryteria formalne, a w najgorzej kryteria merytoryczne II stopnia, uwzględniając stopień ich zrozumiałości, jednoznaczności (precyzyjności) oraz obiektywności dla respondentów.

4.6. Poprawność merytoryczna kryteriów w ramach I Osi Priorytetowej

Ze względu na dużą liczbę kryteriów, uwagi do poprawności merytorycznej kryteriów zostały uwzględnione w komentarzach do zestawów kryteriów, opisanych w punkcie 8. niniejszego opracowania. Uwagi ewaluatorów dotyczą przede wszystkim:

- a) Działania 1.2., kryteria merytoryczne I stopnia: zbyt wielka liczba kryteriów o relatywnie niskiej punktacji nie pozwala na określenie jasnego priorytetu Działania oraz skoncentrowania go na konkretnych projektach (np. o największej efektywności ekonomicznej).
- b) Poddziałania 1.3.1., 1.3.2. i 1.7.1., kryteria merytoryczne I stopnia: uwaga jak w przypadku działania 1.2., jednak ze względu na mniejszą liczbę kryteriów rozmycie ich jest mniejsze.
- c) Działanie 1.5., poddziałanie 1.6.1. i 1.7.2., kryteria merytoryczne I stopnia: wysokie wymagania stawiane parametrom systemu ciepłowniczego, rozumiane przez osiągnięcie statusu efektywnego systemu ciepłowniczego, czyli takiego, który w minimum 50% wykorzystuje energię z OZE lub ciepło odpadowe lub w minimum 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub w 50% połączenie powyższych trzech kryteriów.

4.7. Spójność wewnętrzna oraz zewnętrzna (z dokumentami programowymi) w ramach I Osi Priorytetowej

Analiza kryteriów wykazała, że zestawy kryteriów dla danych działań i poddziałań generalnie są przygotowane dobrze, ich struktura jest spójna i wzajemnie rozłączne. Nie stwierdzono, żeby kryteria były ze sobą sprzeczne wzajemnie ze sobą.

Najwięcej uwag ewaluatorzy wskazują w zakresie rozłączności kryteriów, gdzie należy wskazać, że występują problemy związane z oceną tego samego aspektu projektu przez wiele kryteriów.

Problem braku spójności kryteriów można wskazać w działaniach 1.2. i 1.3. oraz poddziałaniu 1.7.1., dotyczących zwiększenia efektywności energetycznej, gdzie zakres oceny jest bardzo szeroki, co utrudnia stwierdzenie, jaki jest priorytet działań. Oznacza to, że możliwe będzie przyjęcie bardzo szerokiego wachlarza projektów, o zróżnicowanym

charakterze. Może to przynieść korzyści dla beneficjentów, jednak kosztem utrudnionej oceny i trudności w porównywaniu projektów.

W trakcie badania wskazano także, że istnieją poważne zastrzeżenia do sposobu demarkacji między działaniem 1.5. a 1.6.2. Wątpliwości dotyczą przede wszystkim przeznaczenia projektów, gdzie dla działania 1.5. mają one służyć, między innymi, podłączaniu nowych użytkowników do sieci ciepłowniczej przy jednoczesnej wymianie indywidualnych źródeł ciepła, w 1.6.2. natomiast możliwe jest przyłączanie odbiorców jeszcze nieposiadających indywidualnych źródeł ciepła (nowa zabudowa) lub budowy sieci tam, gdzie zabudowa mieszkalna ma powstać w przyszłości. W ocenie respondentów, powoduje to niepotrzebne zamieszanie, skutkujące odrzucaniem wniosków składanych do niewłaściwych działań.

W odniesieniu do polityk horyzontalnych, ocena jest niejednoznaczna, ponieważ z jednej strony, generalnie łatwo jest dobrym doradcą lub osobom doświadczonym wpisać logiczne powiązanie z politykami horyzontalnymi, nawet, gdy projekt nie ma większego związku z nimi. Z drugiej, jest wiele projektów, w których to powiązanie jest niemożliwe do uzyskania.

W świetle prowadzonych polityk horyzontalnych, na które składają się zasada zrównoważonego rozwoju, równości szans i niedyskryminacji oraz równości kobiet i mężczyzn, można stwierdzić, że bezpośrednie odniesienie istnieje tylko w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju. W nawiązaniu do niej budowane są główny cel Priorytetu oraz cele Osi I, a kryteria poszczególnych działań Osi I są wpisane w nią wpisane wprost.

W odniesieniu do pozostałych dwóch polityk, ocena nie jest jednoznaczna, co wynika z braku bezpośredniego powiązania ich z celami Osi. W kwestii równości szans i niedyskryminacji można odnieść się do niektórych kryteriów, które utrudniają dostęp do środków w ramach działań Osi. Dotyczy to na przykład działań 1.5. i 1.6., w których wymóg osiągnięcia parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego wyklucza wiele przedsiębiorstw z mniejszych miejscowości, w których system ciepłowniczy wymaga znaczących inwestycji w źródła ciepła, aby spełnić ten parametr.

W zakresie równości kobiet i mężczyzn, ewaluatorzy, bazując na analizie kryteriów oraz przeprowadzonych badaniach ilościowych i jakościowych, nie stwierdzili, żeby istniało zagrożenie nieprzebrzegania tej zasady.

5. Analiza kryteriów wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej

Ze względu na znacznie węższy zakres i większą koncentrację sektorową, ocena kryteriów w niniejszym rozdziale jest zawężona do oceny pojedynczych kryteriów, bez oceny całościowych zestawów kryteriów. Rozszerzona ocena następuje w kolejnych rozdziałach dotyczących niniejszej Osi i skupia się na projektach sektora gazowego, do których ewaluatorzy sugerują najszersze zmiany.

Tabela 28. Oś VII horyzontalne kryteria formalne.

1.	Wniosek złożony w terminie.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
2.	Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
3.	Wniosek wypełniony jest w języku polskim.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
4.	Zgodność z realizacją zasady n+3.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
5.	Kompletność dokumentacji aplikacyjnej: wniosku i załączników.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
6.	Zgodność z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, „Szczegółowym opisem osi priorytetowych POIiŚ” oraz regulaminem konkursu (w przypadku projektów wybieranych w trybie konkursowym).	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
7.	Wnioskodawca nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o dofinansowanie.	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
8.	Wnioskodawca nie jest przedsiębiorstwem w trudnej sytuacji w rozumieniu unijnych przepisów dotyczących pomocy państwa (jeśli dotyczy)	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
9.	Projekt nie został zakończony przed złożeniem dokumentacji aplikacyjnej	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
10.	Projekt nie został usunięty wcześniej z wykazu projektów zidentyfikowanych, stanowiących zał. nr 5 do SZOOP	Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 29. Oś VII horyzontalne kryteria merytoryczne I stopnia.

1.	Ponadregionalność projektu	W trybie pozakonkursowym nie brane pod uwagę.
2.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka w zakresie oddziaływania Strategii. Zrozumiałość i precyzja: bardzo wysoka. Rozłączność: zależna od przedmiotu dofinansowania. Jasność opisu i punktacji: bardzo wysoka. Ocena kryterium: kryterium jest istotne dla projektów sektora gazowego i energetycznego, zlokalizowanych

	na północy Polski. Łączy się jednocześnie z celem zwiększenia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego do Polski, ze względu na uwzględnienie projektów gazociągów Polska-Litwa i Polska-Dania oraz Terminalu LNG w liście projektów objętych strategią.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 30. Oś VII horyzontalne kryteria merytoryczne II stopnia.

1.	Kompletność dokumentacji aplikacyjnej: wniosku i załączników.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian
2.	Spójność informacji zawartych we wniosku, załącznikach do wniosku.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
3.	Poprawność analizy finansowej i ekonomicznej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
4.	Poprawność identyfikacji i przypisania wydatków projektu z punktu widzenia ich kwalifikowalności	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
5.	Gotowość techniczna projektu do realizacji na poziomie wymaganym dla danego priorytetu/działania POiŚ	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian. Kryterium kluczowe zdaniem ewaluatora i potwierdzone w badaniach terenowych, sugerowane podniesienie punktacji.
6.	Gotowość organizacyjno-instytucjonalna projektu w obszarze zawierania umów.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.
7.	Wykonalność finansowa projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka.

		<p>Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia Ocena kryterium: Brak konkretnych kryteriów określających, co oznacza zdolność beneficjenta do realizacji inwestycji.</p>
8.	Pomoc publiczna	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.</p>
9.	Zgodność projektu z wymaganiami prawa dotyczącego ochrony środowiska.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian.</p>
10.	Trwałość projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.</p>
11.	Zasada zapobiegania dyskryminacji i równość szans kobiet i mężczyzn	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: W toku ewaluacji, w ramach badań terenowych, nie zidentyfikowano, w jakim obszarze mogłaby następować dyskryminacja i wprowadzanie nierówności kobiet i mężczyzn.</p>
12.	Zasada zrównoważonego rozwoju	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: kryterium obowiązkowe, brak sugerowanych zmian. Projekty w tych działaniach wpisują się wprost w realizację zasad zrównoważonego rozwoju.</p>
13.	Zdolność do adaptacji do zmian klimatu i reagowania na ryzyko powodziowe (jeśli dotyczy)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska, brakuje jednoznacznych wskaźników, które pozwalają ocenić, jak prowadzona jest ocena w ramach kryterium. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.</p>

14.	Klauzula delokalizacyjna (jeśli dotyczy)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: nie dotyczy. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: średnia. Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian
-----	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Ocena zestawu kryteriów: Ocena zgodna z oceną dla horyzontalnych kryteriów merytorycznych Osi I

1. Poddziałanie 7.1. Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

Tabela 31. Poddziałanie 7.1 dodatkowe kryteria formalne.

1.	Projekt zawarty na Liście Projektów Strategicznych.	Brak uwag. Kryterium obowiązkowe, warunkujące ocenę w trybie pozakonkursowym.
2.	Minimalna liczba inteligentnych funkcjonalności	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka dla projektów energetycznych, niska dla projektów gazowych. Rozłączność: wysoka dla projektów energetycznych, niska dla projektów gazowych. Jasność opisu i punktacji: wysoka dla projektów energetycznych, niska dla projektów gazowych. Ocena kryterium: w przypadku projektów gazowych każdy projekt spełnia kryterium jednej funkcjonalności inteligentnej, ponieważ ma obowiązek wprowadzania gazu z odnawialnych źródeł energii. Katalog tych funkcjonalności jest słabo rozbudowany i mało zrozumiały, ponieważ brakuje konkretnych parametrów, jakie infrastruktura gazowa powinna spełniać, aby otrzymać punkty w ramach tego i innych kryteriów oceniających inteligentne funkcjonalności tej infrastruktury. Brak uwag w zakresie projektów energetycznych, gdzie katalog jest odpowiednio rozbudowany.

Źródło: Opracowanie własne

- a. Kryteria merytoryczne I stopnia

Tabela 32. Typ projektu: budowa i/lub przebudowa sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej o napięciu nie mniejszym niż 110kV z wykorzystaniem funkcjonalności smart.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Ze względu na okres realizacji inwestycji, rekomendujemy zwiększenie wagi dla tego kryterium tak, aby wyraźniej wspierało projekty
----	----------------------------------	--

		przygotowane do realizacji. Ocena może być niejednoznaczna w sytuacji, gdy projekt jest realizowany w trybie „projektuj i buduj”, gdzie niektóre z wyznaczników realizacji kryterium są częścią umowy z wykonawcą, który jest zobowiązany do ich realizacji. W ramach prowadzonego badania ankietowego zostało zasugerowane, aby wyklarować ocenę takiego podejścia. Niemniej, jest to zdecydowanie jedno z najważniejszych kryteriów i powinno być promowane dodatkową punktacją.
2.	Liczba inteligentnych funkcjonalności w ramach sieci dystrybucyjnej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: katalog funkcjonalności jest dobrze opisany i precyzyjny, pozwala na dokładne określenie wdrażanych parametrów <i>smart grid</i> .
3.	Liczba inteligentnych funkcjonalności w ramach sieci przesyłowej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: katalog funkcjonalności jest dobrze opisany i precyzyjny, pozwala na dokładne określenie wdrażanych parametrów <i>smart grid</i> .
4.	Efektywność kosztowa projektu służącego przyłączaniu OZE do sieci elektroenergetycznej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: średnia. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium nie odnosi się wprost do głównego celu osi, którym dla energii elektrycznej jest bezpieczeństwo i niezawodność dostaw. Zwiększenie zdolności przyłączenia dodatkowej mocy dotyczy nie tylko OZE, ale każdego źródła wytwarzania, zatem osiągnięcie tego parametru nie musi być związane z faktycznym przyłączeniem OZE.
6.	Kryterium tylko dla liniowych projektów w zakresie przesyłu energii elektrycznej: Nakład ze środków UE na 1 km zmodernizowanej lub wybudowanej linii przesyłowej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: bardzo wysoka. Rozłączność: bardzo wysoka. Jasność opisu i punktacji: bardzo wysoka. Ocena kryterium: kryterium odnosi się do efektywności kosztowej inwestycji, jednak tylko w zakresie długości zbudowanej lub zmodernizowanej sieci. W związku z tym inne parametry efektywnościowe, na przykład zdolność przyłączenia nowych źródeł wytwarzania lub odbiorców, nie są uwzględnione.
7.	Kryterium tylko dla liniowych projektów w zakresie dystrybucji energii elektrycznej: Nakład ze środków UE na 1 km zmodernizowanej lub wybudowanej linii	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: bardzo wysoka. Rozłączność: bardzo wysoka. Jasność opisu i punktacji: bardzo wysoka. Ocena kryterium: kryterium odnosi się do efektywności kosztowej inwestycji, jednak tylko w zakresie długości

	dystrybucyjnej	zbudowanej lub zmodernizowanej sieci. W związku z tym inne parametry efektywnościowe, na przykład zdolność przyłączenia nowych źródeł wytwarzania lub odbiorców, nie są uwzględnione.
8.	Kryterium tylko dla nieliniowych projektów elektroenergetycznych: Efektywność projektów nieliniowych (dotyczy projektów zawierających element budowy lub modernizacji stacji elektroenergetycznych).	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: bardzo wysoka. Zrozumiałość i precyzja: bardzo wysoka. Rozłączność: bardzo wysoka. Jasność opisu i punktacji: bardzo wysoka. Ocena kryterium: kluczowe kryterium z punktu widzenia celów osi dla sieci energetycznej, jednak punktowane w takim samym stopniu, jak kryteria efektywności kosztowej na 1 km sieci.
9.	Kryterium tylko dla projektów w zakresie przesyłu energii elektrycznej: Projekt posiada status Projektu Wspólnego Zainteresowania (PCI)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: bardzo wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: brak uwag. Kryterium nisko punktowane, nie wpływa na rozmycie głównych kryteriów, ponadto najważniejsze projekty przesyłowe i dystrybucji o napięciu powyżej 110 kV są uwzględnione na liście PCI.
10.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: wysoka Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: jak w przypadku projektów z listy PCI.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 33. Typ projektu: budowa i/lub przebudowa sieci przesyłowych gazu ziemnego wraz z infrastrukturą wsparcia dla systemu z wykorzystaniem technologii *smart*.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: Ze względu na okres realizacji inwestycji, rekomendujemy zwiększenie wagi dla tego kryterium tak, aby wyraźniej wspierało projekty przygotowane do realizacji. Ocena może być niejednoznaczna w sytuacji, gdy projekt jest realizowany w trybie „projektuj i buduj”, gdzie niektóre z wyznaczników realizacji kryterium są częścią umowy z wykonawcą, który jest zobowiązany do ich realizacji. W ramach prowadzonego badania ankietowego zostało zasugerowane, aby wyklarować ocenę takiego podejścia. Niemniej, jest to zdecydowanie jedno z najważniejszych kryteriów i powinno być promowane dodatkową punktacją.
2.	Liczba inteligentnych funkcjonalności	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka Zrozumiałość i precyzja: niska Rozłączność: niska. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: W trakcie badań, respondenci wskazali,

		<p>że dla projektów sektora gazowego trudniej jest stworzyć listę funkcjonalności <i>smart</i> i wdrożyć je w trakcie realizacji projektu. Sugerowano, że przydatne byłoby stworzenie takiej listy, przy współpracy IW/IŻ oraz przedsiębiorstwami sektora, aby móc je opisać precyzyjniej i uwzględnić w przyszłości. Obecnie wpisane w opisie Osi funkcjonalności w niewielkim stopniu dotyczą funkcjonalności <i>smart</i>, a dodatkowo, w jednym punkcie łączą się z kolejnym kryterium, czyli odbiorem gazu ze źródeł odnawialnych.</p>
3.	Możliwość akceptacji gazu pochodzącego z odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: niska, ze względu na włączenie tego kryterium do inteligentnych funkcjonalności. Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: kryterium neutralne, ze względu na obowiązek akceptacji gazu pochodzącego z OZE oraz spełniania przez OZE parametrów gazu wyznaczonych przez operatora, każdy projekt powinien spełniać to kryterium z przyczyn formalnych.</p>
4.	Nakład ze środków UE na 1 km zmodernizowanego lub wybudowanego gazociągu przesyłowego	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Kryterium ma zapewnić, że zbudowana lub zmodernizowana sieć będzie miała odpowiednie parametry efektywności kosztowej. Obok zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego jest to najwyższej punktowana kategoria. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: wysoka Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: Brak uwag, kryterium spełnia cel rozwoju sieci i zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego w sposób kosztowo uzasadniony.</p>
5.	Bezpieczeństwo energetyczne –dywersyfikacja	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Kryterium jest najwyższej (obok nakładów finansowych na 1 km sieci) punktowane i wprost realizuje główny wskaźnik realizacji celu Osi, czyli zapewnienie finansowania dla projektów łączących polską sieć przesyłową z sieciami innych państw. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: niska, ocena w komentarzu do zestawu kryteriów. Jasność opisu i punktacji: wysoka, Ocena kryterium: kryterium o kluczowym charakterze dla zrealizowania celów działania.</p>
6.	Bezpieczeństwo energetyczne – projekt stanowi element korytarza N-S	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: niska, generalnie projekty będące częścią korytarza N-S są na liście PCI i/lub realizują cele bezpieczeństwa energetycznego. Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: kryterium o niskiej rozłączności, powiązane z kryteriami 7., 8. i 9.</p>

7.	Bezpieczeństwo energetyczne – „działania zapobiegawcze”	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: bardzo niska, projekty na liście Planu Działań Zapobiegawczych III edycji (rok 2016) są elementami korytarza N-S i listy PCI.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o niskiej rozłączności, powiązane z kryteriami 6., 8. i 9.</p>
8.	Projekt posiada status Projektu Wspólnego Zainteresowania (PCI)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: bardzo niska, wszystkie projekty z listy PCI są elementami korytarza N-S, część jest także na liście BEMIP.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: bardzo wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o niskiej rozłączności, powiązane z kryteriami 6., 7. i 9.</p>
9.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: niska, wszystkie projekty z listy BEMIP są uwzględnione na liście PCI oraz w korytarzu N-S, a częściowo na liście Planu Działań Zapobiegawczych ME.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o niskiej rozłączności, powiązane z kryteriami 6., 7. i 8.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34. Typ projektu: budowa i/lub przebudowa sieci dystrybucyjnych gazu ziemnego wraz z infrastrukturą wsparcia dla systemu 14 z wykorzystaniem technologii *smart*.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Ze względu na okres realizacji inwestycji, rekomendujemy zwiększenie wagi dla tego kryterium tak, aby wyraźniej wspierało projekty przygotowane do realizacji. Ocena może być niejednoznaczna w sytuacji, gdy projekt jest realizowany w trybie „projektuj i buduj”, gdzie niektóre z wyznaczników realizacji kryterium są częścią umowy z wykonawcą, który jest zobowiązany do ich realizacji. W ramach prowadzonego badania ankietowego zostało zasugerowane, aby wyklarować ocenę takiego podejścia. Niemniej, jest to zdecydowanie jedno z najważniejszych kryteriów i powinno być promowane dodatkową punktacją.</p>
2.	Liczba inteligentnych funkcjonalności	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: niska</p> <p>Rozłączność: niska.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: niska.</p> <p>Ocena kryterium: W trakcie badań, respondenci wskazali, że dla projektów sektora gazowego trudnej jest stworzyć</p>

		<p>listę funkcjonalności <i>smart</i> i wdrożyć je w trakcie realizacji projektu. Sugerowano, że przydatne byłoby stworzenie takiej listy, przy współpracy IW/IŻ oraz przedsiębiorstwami sektora, aby móc je opisać precyzyjniej i uwzględnić w przyszłości. Obecnie wpisane w opisie Osi funkcjonalności w niewielkim stopniu dotyczą funkcjonalności <i>smart</i>, a dodatkowo, w jednym punkcie łączą się z kolejnym kryterium, czyli odbiorem gazu ze źródeł odnawialnych.</p>
3.	Możliwość akceptacji gazu pochodzącego z odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: niska, ze względu na włączenie tego kryterium do inteligentnych funkcjonalności. Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: kryterium neutralne, ze względu na obowiązek akceptacji gazu pochodzącego z OZE oraz spełniania przez OZE parametrów gazu wyznaczonych przez operatora, każdy projekt powinien spełniać to kryterium z przyczyn formalnych.</p>
4.	Nakład ze środków UE na 1 km zmodernizowanego lub wybudowanego gazociągu dystrybucyjnego	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka Rozłączność: wysoka Jasność opisu i punktacji: wysoka Ocena kryterium: Kryterium nie pozwala na określenie, jakie parametry, poza relacją kosztu do długości, są preferowane. Sugerowane byłoby uzupełnienie go o dodatkowe elementy, na przykład o parametry wejścia i wyjścia (przepustowość w punktach we/wy) albo ich relację do długości (przepustowość w punktach we/wy na km sieci). Kryterium przepustowości pozwoliłoby także uniknąć ryzyka związanego z oceną liczby przyłączonych odbiorców, gdzie wielu odbiorców indywidualnych może mieć mniejszy łączny odbiór, niż jeden przemysłowy.</p>
5.	Bezpieczeństwo energetyczne – komplementarność względem korytarza N-S	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskiej istotności dla realizacji celów Osi, ponieważ dotyczy zgodności z projektami strategicznymi operatora sieci przesyłowej, a nie mierzy jakości i bezpieczeństwa dostaw do klientów końcowych, którzy generalnie przyłączeni są do sieci dystrybucyjnej. Lista projektów N-S, po zrealizowaniu ich, oczywiście doprowadzi do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, ze względu na podniesienie parametrów sieci i zastąpienie istniejących gazociągów nowymi, ale z punktu widzenia odbiorcy, istotne jest zwymiarowanie np. zmniejszenia awaryjności sieci lub zwiększenie dostępnej mocy przyłączeniowej, której brakuje w wielu regionach kraju.</p>

6.	Projekt realizowany na terenie niezgazyfikowanym	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia. Kryterium nie wspiera wprost zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, ale wpływa na poprawę dostępności gazu dla odbiorców.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium o wysokiej istotności, ze względu na zwiększenie możliwości dostarczenia gazu na obszary niezgazyfikowane infrastrukturą gazociągową oraz połączenie „wysp gazowych” (obiektów zasilanych gazem z lokalnych stacji regazyfikacji gazu skroplonego LNG).</p>
7.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: średnia, projekty z listy BEMIP</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: zawarta w komentarzu do zestawu kryteriów.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 35. Typ projektu: budowa i/lub przebudowa magazynów gazu ziemnego.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Ze względu na okres realizacji inwestycji, rekomendujemy zwiększenie wagi dla tego kryterium tak, aby wyraźniej wspierało projekty przygotowane do realizacji. Ocena może być niejednoznaczna w sytuacji, gdy projekt jest realizowany w trybie „projektuj i buduj”, gdzie niektóre z wyznaczników realizacji kryterium są częścią umowy z wykonawcą, który jest zobowiązany do ich realizacji. W ramach prowadzonego badania ankietowego zostało zasugerowane, aby wyklarować ocenę takiego podejścia. Niemniej, jest to zdecydowanie jedno z najważniejszych kryteriów i powinno być promowane dodatkową punktacją.</p>
2.	Liczba inteligentnych funkcjonalności	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: niska</p> <p>Rozłączność: niska.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: niska.</p> <p>Ocena kryterium: W trakcie badań, respondenci wskazali, że dla projektów sektora gazowego trudnej jest stworzyć listę funkcjonalności <i>smart</i> i wdrożyć je w trakcie realizacji projektu. Sugerowano, że przydatne byłoby stworzenie takiej listy, przy współpracy IW/IŻ oraz przedsiębiorstwami sektora, aby móc je opisać precyzyjniej i uwzględnić w przyszłości. Obecnie wpisane w opisie Osi funkcjonalności w niewielkim stopniu dotyczą funkcjonalności <i>smart</i>, a dodatkowo, w jednym punkcie</p>

		łączą się z kolejnym kryterium, czyli odbiorem gazu ze źródeł odnawialnych.
3.	Możliwość akceptacji gazu pochodzącego z odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka</p> <p>Rozłączność: niska, ze względu na włączenie tego kryterium do inteligentnych funkcjonalności.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka</p> <p>Ocena kryterium: kryterium neutralne, ze względu na obowiązek akceptacji gazu pochodzącego z OZE oraz spełniania przez OZE parametrów gazu wyznaczonych przez operatora, każdy projekt powinien spełniać to kryterium z przyczyn formalnych.</p>
4.	Bezpieczeństwo energetyczne – komplementarność względem korytarza N-S	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Kryterium wspiera projekty wzmacniające bezpieczeństwo przesyłu korytarzem N-S.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium obejmuje wszystkie istniejące magazyny gazu ziemnego oraz większość planowanych, ograniczając istotność kryterium dla ich oceny. Istnieje uzasadniona obawa, że, w praktyce, nie będą występowały projekty nieprzyłączone do gazociągów zawartych w katalogu projektów korytarza N-S. Ponadto, parametry zwiększające bezpieczeństwo energetyczne są oceniane przez kryterium 5. i 7., które wprost oceniają najistotniejsze dla bezpieczeństwa parametry, czyli rozmiar pojemności czynnej i zdolność pokrycia szczytowego zapotrzebowania.</p>
5.	Efektywność kosztowa budowy pojemności czynnej	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niejasna, ze względu na równe traktowanie parametrów pojemności i mocy zdawczej do sieci.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium kluczowe dla spełnienia wskaźnika output w zakresie pojemności magazynów gazu. W ocenie ewaluatora, wagi oceny w zakresie kryterium 5. i 7. mogłyby być ustalone na innych poziomach, aby wskazać preferencje inwestycyjne, ponieważ kryterium nr 5 będzie łatwiejsze do spełnienia przez projekty magazynów w zcerpanych złożach, a nr 7. – przez magazyny kawernowe.</p>
6.	Projekt posiada status Projektu Wspólnego Zainteresowania (PCI)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: kryterium ma podobny charakter, jak w przypadku gazociągów przesyłowych oraz komplementarność względem korytarza N-S. W ocenie ewaluatorów istnieje ryzyko podwójnej oceny podobnych cech, czyli uwzględnienia na obu listach, ponieważ korytarz</p>

		N-S- w części gazociągowej obejmuje wszystkie projekty z listy PCI.
7.	Efektywność kosztowa możliwości pokrycia szczytowego zapotrzebowania	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niejasna, ze względu na równe traktowanie parametrów pojemności i mocy zdawczej do sieci.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Kryterium kluczowe dla zapewnienia ciągłości dostaw do odbiorców w Polsce. kryterium kluczowe dla spełnienia wskaźnika output w zakresie zdolności zaspokojenia dobowego zapotrzebowania szczytowego. W ocenie ewaluatora, wagi oceny w zakresie kryterium 5. i 7. mogłyby być ustalone na innych poziomach, aby wskazać preferencje inwestycyjne, ponieważ kryterium nr 5 będzie łatwiejsze do spełnienia przez projekty magazynów w zcerpanych złożach, a nr 7. – przez magazyny kawernowe.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 36. Typ projektu: rozbudowa możliwości regazyfikacji terminala LNG.

1.	Gotowość do realizacji projektu.	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: wysoka.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: Jest to zdecydowanie jedno z najważniejszych kryteriów i powinno być promowane dodatkową punktacją.</p>
2.	Liczba inteligentnych funkcjonalności	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: niska</p> <p>Rozłączność: niska.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: niska.</p> <p>Ocena kryterium: W trakcie badań, respondenci wskazali, że dla projektów sektora gazowego trudnej jest stworzyć listę funkcjonalności <i>smart</i> i wdrożyć je w trakcie realizacji projektu. Sugerowano, że przydatne byłoby stworzenie takiej listy, przy współpracy IW/IŻ oraz przedsiębiorstwami sektora, aby móc je opisać precyzyjniej i uwzględnić w przyszłości. Obecnie wpisane w opisie Osi funkcjonalności w niewielkim stopniu dotyczą funkcjonalności <i>smart</i>, a dodatkowo, w jednym punkcie łączą się z kolejnym kryterium, czyli odbiorem gazu ze źródeł odnawialnych.</p>
3.	Możliwość akceptacji gazu pochodzącego z odnawialnych źródeł energii	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: średnia.</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka</p> <p>Rozłączność: niska, ze względu na włączenie tego kryterium do inteligentnych funkcjonalności.</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka</p> <p>Ocena kryterium: kryterium neutralne, ze względu na obowiązek akceptacji gazu pochodzącego z OZE oraz spełniania przez OZE parametrów gazu wyznaczonych</p>

		przez operatora, każdy projekt powinien spełniać to kryterium z przyczyn formalnych.
4.	Projekt posiada status Projektu Wspólnego Zainteresowania (PCI)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: średnia</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: ze względu na ograniczoną liczbę potencjalnych inwestycji oraz priorytetowy charakter, istnieje ryzyko podwójnej oceny, łącznie z kryterium 6. Jedyne projekty w Polsce są już wpisane na listę PCI i są objęte BEMIP.</p>
5.	Bezpieczeństwo energetyczne –dywersyfikacja	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Kryterium wprost odnosi się do realizacji wskaźnika HHI-D</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka</p> <p>Rozłączność: wysoka</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka,</p> <p>Ocena kryterium: wyraźnie wskazany priorytet dla inwestycji, wprost wpływający na realizację głównego wskaźnika dla Osi – HHI-D.</p>
6.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka</p> <p>Zrozumiałość i precyzja: wysoka.</p> <p>Rozłączność: średnia</p> <p>Jasność opisu i punktacji: wysoka.</p> <p>Ocena kryterium: lista projektów PCI na obecnym etapie obejmuje jedyny polski projekt rozbudowy terminalu LNG. W przypadku kolejnych projektów budowy nowych i rozbudowy nowych oraz eksploatowanego już terminalu, ryzyko podwójnej oceny jest niższe, ze względu na mniejsze znaczenie dla bezpieczeństwa i dywersyfikacji regionu.</p>

Źródło: Opracowanie własne

6. Ocena jakości kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

6.1. Sposób formułowania oraz definicji kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

Co do zasady nie stwierdzono konieczności zmiany sposobu formułowania i definicji kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej. Zastosowane definicje są przejrzyste i zrozumiałe. Kryteria nie są zdefiniowane w sposób skomplikowany, uniemożliwiający zrozumienie i interpretację. Kryteria merytoryczne opierają się o jasne parametry (efektywność ekonomiczna, długość, umieszczenie na konkretnej liście projektów, spełnianie konkretnych parametrów i funkcjonalności, itp.), których określenie nie budzi wątpliwości.

Doprecyzowaniu powinna ulec definicja funkcjonalności inteligentnych dla sektora gazu ziemnego, na co zwracano uwagę w trakcie badań terenowych. Wykazały one, że istnieje potrzeba przeprowadzenia prac, które doprowadziłyby do stworzenia szerokiego i przejrzystego katalogu inteligentnych funkcjonalności, na wzór tego, który jest stosowany przy projektach elektroenergetycznych – uznanego przez ewaluatorów i przedstawicieli instytucji za dobrze rozwinięty i precyzyjny. Obecnie katalog funkcjonalności dla sektora gazowego składa się z czterech pozycji, z których jedna („akceptacja innych paliw gazowych”) jest wymagana wprost przez przepisy prawne, a pozostałe z trudnością można określić jako inteligentne (elastyczność, inteligentne wykorzystanie gazu oraz kosztowo-efektywna i bezpieczna eksploatacja).

6.2. Obiektywność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

Ocena jakości kryteriów stosowanych w procesie oceny wniosków w ramach VII Osi Priorytetowej, uwzględniając deklaracje wnioskodawców, zasługuje raczej na pozytywną ocenę pod kątem ich obiektywności. Negatywny wyjątek stanowią jedynie kryteria merytoryczne II stopnia, które w największym stopniu oceniane są krytycznie przez ankietowanych wnioskodawców. Zdaniem ewaluatorów, kryteria te mają generalnie charakter formalny, ze względu na odnoszenie się do zgodności z obowiązującymi przepisami, wymogi poprawności dokumentacji czy zapewnienia trwałości projektu. W przypadku kryterium 6. Wykonalność finansowa projektu (gdzie następuje odniesienie do oceny finansowej beneficjenta) brakuje także konkretnych wskaźników, na podstawie których następuje weryfikacja.

6.3. Mierzalność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

Zdaniem ewaluatorów, nie występuje problem trudności w zmierzeniu założonych kryteriów merytorycznych i formalnych. Kryteria są stworzone w sposób umożliwiający w stosunkowo prosty sposób określenie, czy efekt został zrealizowany i w jakim stopniu oraz jaka jest orientacyjna punktacja projektu, a zatem, czy projekt ma szansę przejść ocenę merytoryczną i formalną z odpowiednim zapasem punktowym. Jedynym wyjątkiem, na jaki ewaluatorzy zwracają uwagę jest mierzalność parametrów inteligentnej sieci gazowej, gdzie określenia „elastyczność”, „inteligentne wykorzystanie gazu” oraz „kosztowo-efektywna i bezpieczna eksploatacja” mogą budzić wątpliwości i być rozmaicie interpretowane, co wpływa na możliwość zwymiarowania ich realizacji. Wynika to jednak raczej z nieprecyzyjnej definicji, a nie z braku możliwości zmierzenia tych parametrów w ogóle, ze względu na ich wewnętrzne cechy. Zgodnie z oceną z punktu 13.1., ewaluatorzy sugerują doprecyzowanie tych kryteriów.

6.4. Weryfikowalność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

W ocenie ewaluatorów, zastosowany zestaw kryteriów jest co do zasady weryfikowalny w wysokim stopniu. Większość kryteriów jest możliwa do zweryfikowania w prosty sposób, poprzez zbadanie dokumentacji projektowej zatwierdzonej przez beneficjenta oraz instytucje zaangażowane w proces realizacji projektu (np. proces oceny środowiskowej i budowy infrastruktury). Możliwa jest wielokrotna weryfikacja poszczególnych kryteriów fizycznych projektów (np. długość zbudowanej sieci, pojemność magazynów, przepustowość gazociągów) w różnych źródłach. Zatwierdzona dokumentacja finansowa projektów pozwala na łatwe zweryfikowanie kryteriów efektywnościowych, dla których część parametrów wynika z charakterystyki fizycznej infrastruktury. Kryteria uwzględnienia projektów na określonych listach, zawierających priorytety inwestycyjne na poziomie krajowym i unijnym, również pozwalają na szybkie i wiarygodne sprawdzenie.

Zgodnie z opisami w punktach 13.1. i 13.3., trudność w zweryfikowaniu mogą sprawić kryteria dotyczące inteligentnych funkcjonalności dla sektora gazowego, wynikające z nieprecyzyjnej definicji. Problematyczne może być także zweryfikowanie wskaźnika ENS dla sieci przesyłowej, który, w przeciwieństwie do wskaźnika SAIDI, nie jest regularnie monitorowany i publikowany przez Urząd Regulacji Energetyki (na przykład

w sprawozdaniach rocznych z wykonywania obowiązków przez Prezesa URE), co ze względu także na skomplikowany charakter obu wskaźników, może – w niewielkim zakresie – powodować problemy interpretacyjne oraz utrudnić w ocenie. Nie oznacza to, że wskaźnik ENS jest nieweryfikowalny, ale raczej, że nie jest publicznie dostępne źródło danych w instytucji, która w regularnym trybie prowadzi pomiar i badania tego wskaźnika, do którego możliwe byłoby zwrócenie się w celu uzyskania dodatkowych danych.

6.5. Jednoznaczność i precyzyjność kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

Ocena jakości kryteriów stosowanych w procesie oceny wniosków w ramach VII Osi Priorytetowej, uwzględniając deklaracje wnioskodawców, zasługuje raczej na pozytywną ocenę zarówno pod kątem ich zrozumiałości oraz jednoznaczności – precyzyjności. Negatywny wyjątek stanowią jedynie kryteria merytoryczne II stopnia, które w największym stopniu oceniane są krytycznie przez ankietowanych wnioskodawców. Zdaniem ewaluatorów, kryteria te mają generalnie charakter formalny, ze względu na odnoszenie się do zgodności z obowiązującymi przepisami, wymogi poprawności dokumentacji czy zapewnienia trwałości projektu. W przypadku kryterium 6. Wykonalność finansowa projektu (gdzie następuje odniesienie do oceny finansowej beneficjenta) brakuje także konkretnych wskaźników, na podstawie których następuje weryfikacja, choć, ze względu na małą liczbę podmiotów ubiegających się o wsparcie, dzięki zbudowanym relacjom, kontrola ich zdolności sfinansowania inwestycji jest raczej ścisła.

6.6. Poprawność merytoryczna kryteriów w ramach VII Osi Priorytetowej

W ocenie ewaluatorów, kryteria są co do zasady poprawne merytorycznie. Ich konstrukcja odzwierciedla potrzeby strategiczne państwa i założenia programowe opisane w dokumentach Programu i Osi, a ich realizacja będzie powodowała zaspokojenie tych potrzeb. Zastrzeżenia dotyczą przede wszystkim projektów sektora gazowego (gazociągów przesyłowych, magazynów gazu ziemnego oraz terminalu LNG) i dotyczą wielokrotnej oceny tego samego parametru projektu (wpis na listę projektów strategicznych na poziomie krajowym i unijnym – PCI, korytarz N-S/BEMIP, załącznik do planu działań zapobiegawczych), możliwości akceptacji gazu pochodzącego ze źródeł odnawialnych (która jest zagwarantowana przepisami

powszechnie obowiązującego prawa), oraz braku określenia priorytetów w zakresie podziemnych magazynów gazu ziemnego.

6.7. Spójność wewnętrzna oraz zewnętrzna (z dokumentami programowymi) w ramach VII Osi Priorytetowej

Spójność wewnętrzna kryteriów jest wysoka, a w niektórych przypadkach (zwłaszcza projektów rozbudowy sieci gazociągowej) zbyt wysoka, do tego stopnia, że następuje wielokrotna ocena tego samego parametru projektu – obecności na listach strategicznych projektów na poziomie krajowym i unijnym. Opis problemu następuje w punkcie 15.3. poniżej.

Zwiększenie spójności katalogu kryteriów powinno nastąpić w przypadku opisanym w punkcie 15.2., dotyczącym magazynów gazu ziemnego, gdzie, zdaniem ewaluatorów, należy wyraźniej zaznaczyć priorytety inwestycyjne i wskazać, których z dwóch głównych parametrów merytorycznych (pojemność czynna magazynów czy szczytowa moc/przepustowość) powinien być głównym priorytetem, mimo, że oba parametry są wskaźnikami typu output dla realizacji celów Osi VII. Zdaniem ewaluatorów, określenie takiego priorytetu pozwoli na lepsze dopasowanie systemu wsparcia i kryteriów do specyfiki podziemnych magazynów gazu ziemnego.

7. Ocena skuteczności kryteriów wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej

7.1. Spójność kryteriów do założeń i celów I priorytetowej programu operacyjnego, w tym do poszczególnych obszarów interwencji (w tym do wskaźników realizacji oraz Kluczowych etapów wdrażania uwzględnionych w Ramach Wykonania)

Ramy Wykonania dla I Osi Priorytetowej obejmują dwa wskaźniki:

- a) Finansowy: całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych, która ma osiągnąć wartość pośrednią 215 109 527 EUR i docelową 2 151 095 269 EUR.
- b) Produktu: liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, który ma osiągnąć wartość docelową 75.

Kluczowy etap wdrożeniowy określa liczbę przedsiębiorców otrzymujących wsparcie wg zawartych umów o dofinansowanie na 30.

Osiągnięcie wskaźnika finansowego zależy bezpośrednio od konstrukcji każdego z działań i atrakcyjności tej formy finansowania względem innych, dostępnych na rynku. W ocenie ewaluatora, pełne wydatkowanie środków może nie zostać osiągnięte w ramach działania 1.2., gdzie czynnikami ryzyka są wymogi przeprowadzenia pełnego audytu energetycznego przedsiębiorstwa, co jest czasochłonnym wymogiem, jeśli audyt ma być przeprowadzony w sposób rzetelny i odzwierciedlający rzeczywiste potrzeby przedsiębiorcy, wybrany instrument wsparcia, który może być nieatrakcyjny dla podmiotów o największym potencjale zwiększenia efektywności, oraz konieczność wykonania kosztownego studium wykonalności dla wnioskowanego projektu.

W zakresie liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, istotne znaczenie ma jeden czynnik zewnętrzny – dla działania 1.2. obowiązek wykonywania audytu energetycznego przez duże przedsiębiorstwa, z których powinny wynikać działania na rzecz zwiększenia efektywności. Duże znaczenie w tym działaniu może mieć także uatrakcyjnienie zasad przydzielania wsparcia i oceny wniosków oraz lista wymaganych załączników. W ramach Osi, istotne znaczenie będzie mieć odpowiednia promocja prowadzona w ramach działań 1.6. i 1.7. Łączy się to z dużym zapotrzebowaniem na wsparcie inwestycji, co jest szczególnie widoczne w działaniach związanych z rozwojem ciepłownictwa, wspieranego z różną intensywnością na wiele sposobów (dotacje i kredyty,

system certyfikatów dla ciepłownictwa i kogeneracji oraz produkcji ciepła z OZE itp.), gdzie mimo tego potrzeby inwestycyjne są bardzo wysokie. W tym zakresie pewną przeszkodą może być konieczność osiągnięcia parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego przez wnioskodawców, co zgodnie z informacjami uzyskanymi przez ewaluatora, może być problematyczne w małych systemach, zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach.

W ramach I osi priorytetowej wyróżnione zostały następujące priorytety inwestycyjne wraz z określonymi parametrami realizacji celów:

- a) wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, o następujących wskaźnikach:
 - a. Rezultatu: zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto z 11% w 2012 r. do 15% w 2020 r.
 - b. Typu output:
 - i. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) o 115 tys. ton CO₂,
 - ii. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI) wynosząca 102 MW,
 - iii. Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla odnawialnych źródeł energii, wynosząca 391 km,
 - iv. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, wynosząca 7.

Analiza tych wskaźników pozwala stwierdzić, że osiągnięcie wskaźnika rezultatu jest komplementarne z wymogami stawianymi Polsce przez przepisy unijnego pakietu energetyczno-klimatycznego (nakładającego na Polskę obowiązek osiągnięcia do 2020 r. 15% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto), a zatem wsparcie udzielane w ramach priorytetu jest jednym z narzędzi realizacji tego celu. Wsparcie budowy sieci przyłączeniowej i rozprowadzającej energię z OZE w systemie energetycznym ma bezpośrednie przełożenie na osiągnięcie tego rezultatu. Podobnie, zwiększenie mocy źródeł OZE wprost przekłada się na redukcję emisji gazów cieplarnianych. Liczba przedsiębiorców otrzymujących wsparcie jest relatywnie niska, ale wynika to ze specyfiki priorytetu, gdyż beneficjentami będą generalnie operatorzy sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, rzadziej właściciele OZE.

- b) promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach, o następujących wskaźnikach:
- a. Rezultatu:
 - i. Zużycie energii pierwotnej na poziomie docelowym 96 Mtoe,
 - ii. Zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę PKB na poziomie docelowym 263,93 kgoe/1000 EUR,
 - b. Typu output:
 - i. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI), wynosząca 35 MW,
 - ii. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, wynosząca 36,
 - iii. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI), wynoszący 193 tys. ton ekwiwalentu CO₂,
 - iv. Zmniejszenie zużycia energii końcowej o 700 TJ/rok.

Wskaźnik rezultatu został określony w ten sam sposób w priorytecie b), c), e) i f) i zostanie oceniony wspólnie dla nich, ponieważ wszystkie te priorytety wpisują się w zwiększenie efektywności energetycznej poprzez finansowanie modernizacji infrastruktury przetwarzania, dostawy i wykorzystania nośników energii.

Z celem w postaci określonego poziomu zużycia energii pierwotnej łączy się z obniżeniem energochłonności PKB. Priorytet realizowany jest przez działanie 1.2., które wprost wpisuje się w ten cel i za pomocą szeregu kryteriów wpływa wielopłaszczyznowo na jego osiągnięcie (poprzez osiągnięcie ogólnego zwiększenia efektywności całego przedsiębiorstwa, wymianę źródeł ciepła, poprawę parametrów termomodernizacji budynków itp.). Osiągnięcie zaplanowanego poziomu energochłonności PKB wiąże się bezpośrednio z redukcją emisji gazów cieplarnianych i zużycia energii końcowej, co oznacza, że te wskaźniki będą osiągnięte równocześnie. Osiągnięcie określonej liczby beneficjentów wsparcia będzie zależne od czynników zewnętrznych, to znaczy zrealizowania w odpowiednim czasie audytów energetycznych, wymaganych na poziomie weryfikacji formalnej, oraz atrakcyjności instrumentu wsparcia dla przedsiębiorstw.

- c) wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej,

w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym, o następujących wskaźnikach:

a. Rezultatu:

- i. Zużycie energii pierwotnej na poziomie docelowym 96 Mtoe,
- ii. Sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe w budynkach mieszkalnych w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie, na poziomie docelowym 131,53 GJ/1 dam³.

b. Typu output:

- i. Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii (CI) na poziomie 56 tys.,
- ii. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI) na poziomie 50 MW,
- iii. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) na poziomie 120 tys. ekwiwalentu CO₂,
- iv. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI) o 240 MWh rocznie.,
- v. Zmniejszenie zużycia energii końcowej o 1 780 TJ rocznie.

Realizacji wskaźników priorytetu dedykowane jest działanie 1.3., dotyczące zarówno budynków mieszkalnych, jak i publicznych oraz odpowiednio poddziałanie 1.7.1 na Śląsku (dot. budynków mieszkalnych). Główny wskaźnik rezultatu odnosi się do budynków, które obecnie są przyłączone do sieci, ponieważ priorytetem działania nie jest przyłączanie kolejnych – jest to realizowane za pomocą działań 1.6., 1.5. i 1.7. na Śląsku. Powiązanie modernizacji energetycznej z celami w postaci osiągnięcia lepszej efektywności dostawy ciepła i poszerzenia bazy odbiorców ciepła systemowego pozwoli zrealizować jednocześnie wszystkie wskaźniki typu output. Bez uwzględnienia powiązania z działaniami 1.5.-1.7., wpływ realizacji projektów w działaniu 1.3. oraz w poddziałaniu 1.7.1 może nie wpływać istotnie na osiągnięcie zdolności wytwarzania energii z OZE, ponieważ jest to kryterium nisko punktowane nisko i tylko w odniesieniu do budynków mieszkalnych. Realizacja pozostałych wskaźników output jest natomiast związana wprost ze spełnianiem kryteriów działania 1.3. i odpowiednio 1.7.1 w zakresie budynków mieszkalnych, których katalog jest z resztą szeroki, co pozwala na wspieranie projektów różnego rodzaju.

- d) rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia, o następujących wskaźnikach:
- a. Rezultatu: Odsetek odbiorców korzystających z inteligentnych liczników, wynoszący docelowo 80%,
 - b. Typu output:
 - i. Liczba dodatkowych użytkowników energii podłączonych do inteligentnych sieci (CI), wynosząca 519 tys.,
 - ii. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, wynosząca 4.

Priorytet jest realizowany w ramach działania 1.4., dedykowanemu bezpośrednio zwiększeniu inteligentnych funkcjonalności w systemie energetycznym, gdzie wśród kryteriów znajdują się efektywność przyłączenia odbiorców do sieci inteligentnej, a w katalogu inteligentnych funkcjonalności znajduje się m.in. monitoring obciążenia sieci w czasie rzeczywistym, zarządzania energią przez odbiorcę i pomiaru obciążenia w czasie rzeczywistym wraz z wizualizacją. Oznacza to, że także od strony odbiorców końcowych konieczne jest wykonanie modernizacji układów pomiarowych, aby spełniały parametry sieci inteligentnej, a tym samym, działanie wprost odnosi się do wskaźnika rezultatu i pierwszego wskaźnika typu output.

Ze względu na realizowanie projektów w działaniu przez operatorów sieci dystrybucyjnej (pośrednio także przesyłowych, ale w ramach osi VII), liczba przedsiębiorców jest ograniczona i jest to działanie słuszne, ze względu na specyfikę priorytetu i sektora dystrybucji energii.

- e) promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu, o następujących wskaźnikach:
- a. Rezultatu:
 - i. Zużycie energii pierwotnej na poziomie docelowym 96 Mtoe,
 - ii. Emisja gazów cieplarnianych na poziomie 79,4% emisji z 1990 r.,
 - iii. Sprawność przesyłania energii w koncesjonowanych przedsiębiorstwach ciepłowniczych, wynosząca docelowo 88,05%,

- iv. Ludność miast narażona na stężenie PM10 przewyższające dzienny limit (przez więcej niż 35 dni w roku) – średnia 3-letnia na poziomie 64,95%.
- b. Typu output:
- i. Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci ciepłowniczej, wynosząca 930 km,
 - ii. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI), wynoszący 137 tys. ton ekwiwalentu CO₂,
 - iii. Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 1 440 TJ rocznie,
 - iv. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie wynosząca 21.

Osiągnięcie wskaźników priorytetu skoncentrowane jest na działaniach 1.5., 1.6. i 1.7., w których występują poddziałania nakierowane na budowę i modernizację sieci ciepłowniczej oraz promujące wykorzystywanie ciepła systemowego, zwiększanie efektywności energetycznej oraz promowanie wykorzystania środków dostępnych w I osi do realizacji projektów w tym zakresie. Kryteria tych działań wprost wpisują się w realizację wskaźników:

- a) W działaniu 1.5. – za pośrednictwem kryteriów efektywności wydatkowania środków na 1 km sieci ciepłowniczej oraz redukcję emisji pyłów, a także oszczędność energii pierwotnej i redukcję emisji CO₂,
- b) W działaniu 1.6. – za pośrednictwem kryteriów efektywności wydatkowania środków na 1 MWh energii wyprodukowanej w kogeneracji oraz redukcję emisji CO₂, oraz na 1 km sieci ciepłowniczej.
- c) W działaniu 1.7. – analogicznie do działań 1.5. i 1.6., których siatkę kryteriów wykorzystuje.

Realizacja projektów w ramach powyższych działań, zgodnie z kryteriami, ma prowadzić do wymiany indywidualnych źródeł ciepła na ciepło sieciowe lub bardziej efektywne i mniej szkodliwe dla środowiska, na co wskazują wprost kryteria tych działań. Wpisują się one wprost w realizację wszystkich celów rezultatu, zwłaszcza iii i iv. W odniesieniu do celów typu output, realizowane są komplementarnie dzięki podniesieniu efektywności dostawy ciepła i wymiany źródeł ciepła na bardziej efektywne.

- f) promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe, o następujących wskaźnikach:
- a. Rezultatu:
 - i. Zużycie energii pierwotnej, wynoszące docelowo 96 Mtoe,
 - ii. Udział energii elektrycznej produkowanej w skojarzeniu w produkcji energii elektrycznej ogółem, wynoszący docelowo 24%.
 - b. Typu output:
 - i. Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach wysokosprawnej kogeneracji, wynosząca 35,
 - ii. Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w ramach wysokosprawnej kogeneracji z OZE, wynosząca 27,
 - iii. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) o 310 tys. ton ekwiwalentu CO₂,
 - iv. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI), wynosząca 110 MW,
 - v. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji, wynosząca 220 MW,
 - vi. Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, wynosząca 14,
 - vii. Długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci ciepłowniczej, wynosząca 250 km.

Priorytet realizowany jest przez dwa działania w całości (1.5. i 1.6.) i jedno częściowo (1.7.). W ramach działania 1.6. możliwe jest wsparcie budowy kogeneracyjnych źródeł wytwarzania, przez co możliwa jest realizacja większość wskaźników output (nr i, ii, iii, iv i v) jednocześnie. Jest to wspierane dodatkowo przez wymogi stawiane systemom ciepłowniczym, aby spełniały parametry efektywnego systemu ciepłowniczego (1.5. i 1.7.2) lub w 75% były zasilane ciepłem pochodzącym z kogeneracji. Inwestycje w budowę i modernizację sieci ciepłowniczej mogą w tym kontekście rozszerzyć liczbę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie, ponieważ nie są bezpośrednio związane z realizacją pozostałych celów, z wyjątkiem celu iii.

7.2. Adekwatność znaczenia (wagi) przypisanego danemu kryterium z punktu widzenia celów I osi programu operacyjnego (w tym założeń Ram Wykonania)

W toku badań stwierdzono, że zachodzi potrzeba zweryfikowania wag przypisanych kryteriom efektywności kosztowej w działaniach 1.2. i 1.3. Zdaniem ewaluatorów, zalecane byłoby podniesienie wag przypisanych kryteriom efektywności ekonomicznej oraz priorytetowym kryteriom określającym preferowane projekty. Dzięki zwiększeniu precyzji całego katalogu kryteriów oraz sprofilowaniu działań, będzie można uzyskać większą liczbę projektów i wspartych beneficjentów, a uproszczona ocena pozwoli na szybsze wykorzystanie dostępnych środków.

W pozostałych przypadkach w ramach I Osi ewaluatorzy nie sugerują wprowadzania zmian w wagach.

7.3. Istotność kryteriów (m.in. identyfikacja kryteriów pominiętych a istotnych z punktu widzenia celów I osi programu, w tym założeń Ram Wykonania i/lub eliminacja kryteriów, które nie mają istotnego wpływu na wybór projektów)

Zdaniem ewaluatorów nie zachodzi potrzeba dodania kolejnych kryteriów. Pomijając działania 1.2. i 1.3., w których zachodzi konieczność zredukowania i uporządkowania katalogu kryteriów, generalnie katalogi kryteriów są dobrze przygotowane i skupione na gotowości do realizacji, efektywności kosztowej oraz niewielkiej liczbie specyficznych dla projektów danego działania/poddziałania. Tym samym spełniają założenia ewaluatorów, potwierdzonych w badaniach terenowych, aby właśnie w tym kierunku modyfikować katalogi kryteriów.

7.4. Wybór typów projektów, istotnych z punktu widzenia wskaźników Ram Wykonania i wskaźników programowych

Jak zostało wykazane w punkcie 14.1., zachodzi wysoka spójność kryteriów poszczególnych poddziałań z wskaźnikami Ram Wykonania i programowymi. Ewaluatorzy nie stwierdzają konieczności wprowadzenia poprawek w tym zakresie, z wyjątkiem działań 1.2. i 1.3., gdzie zachodzi potrzeba zredukowania i uporządkowania katalogu kryteriów (najlepiej do kilku kryteriów, na które składałyby się kryteria efektywności ekonomicznej, gotowości

do realizacji oraz kryterium/kryteriów specyficznych dla danego działania, określających priorytety), oraz działań 1.5., 1.6.1. i 1.7.2., w których występuje wymóg spełnienia parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego, co, zgodnie z przeprowadzonymi badaniami i wywiadami, jest wskazywane jako trudne do osiągnięcia, a tym samym utrudnia realizację wskaźników. Nie powoduje to, że typy projektów wybierane do wsparcia nie realizują w ogóle tych wskaźników, ale wydłuża czas, w którym mogłyby być spełnione, gdyby uwagi ewaluatorów zostały wdrożone.

7.5. Wpływ kryteriów na realną jakość przedkładanych projektów

W ocenie ewaluatorów, kryteria pozwalają na wybór projektów o dobrej jakości. Zgodnie z danymi na koniec lipca 2017 r., na 241 projektów ocenionych pozytywnie w I Osi przypada 135 projektów odrzuconych, co wskazuje na znaczny wysiłek włożony w sprawdzenie jakości wniosków i projektów, choć w poddziałaniu 1.7.1. relacja ta wynosi 3 do 89, co, ze względu na znaczące odchylenie od średniej relacji wniosków odrzuconych, może sugerować, że spełnienie wymogów konkursowych może być utrudnione lub występują problemy w interpretacji dokumentacji projektowej przez wnioskodawców.

W ramach I Osi oceniane są projekty o wieloletnim okresie przygotowania i realizacji, których wysoka jakość musi być zapewniona na każdym etapie, także, aby wypełnić wymogi techniczne, a ich kontrola jakości jest prowadzona zarówno na poziomie projektowym, jak i zewnętrznym (np. przez uzyskanie zgód i pozwoleń urzędowych, wymagających przedstawienia stanu i warunków realizacji).

W odniesieniu do mniejszych projektów, zwłaszcza z zakresu efektywności energetycznej, zapewnienie ich jakości wynika z oceny przedsięwzięć przez pryzmat kompleksowych audytów energetycznych, które pozwalają na obiektywną i zewnętrzną ocenę możliwych i – w przypadku audytów ex-post – zrealizowanych przez beneficjenta działań. Pozwala to na utrzymanie parametrów projektu w odpowiedniej skali jakości.

7.6. Zgodność kryteriów z logiką projektów

Ewaluatorzy nie stwierdzili, aby kryteria w rażący sposób zmieniały logikę projektów i wpływały negatywnie na ich realizację. W przypadku projektów o ustalonej i relatywnie niezmienniej logice – zwłaszcza liniowych – kryteria skoncentrowane są na wskaźnikach

ekonomicznych i efektywności projektów, nie powodują więc konieczności zmian w projektach w celu dostosowania ich do logiki działania. Projekty mniejsze, zwłaszcza z zakresu podnoszenia efektywności energetycznej, gdzie spektrum problemów jest znacznie szersze, są oceniane przez bardzo szeroki zakres kryteriów, co pozwala na wsparcie projektów różnego rodzaju i o różnym zakresie. Także uczestnicy badań nie stwierdzili, że takie ryzyko występuje i ma znaczący wpływ na realizację projektów.

7.7. Efektywność kryteriów – w szczególności pod kątem generowania zbędnych i nieuzasadnionych kosztów przygotowania wniosków przez projektodawców,

Respondenci nie stwierdzili, że wnioskodawcy mogą być narażeni na niepotrzebne koszty. Jedynym obszarem, w którym ocena była niejednoznaczna, jest wsparcie przez firmy konsultingowe i doradcze, gdzie z jednej strony podkreśla się ich doświadczenie i umiejętności pisania i przygotowywania wniosków w sposób poprawny i zgodny z wytycznym, z drugiej, traktuje je jako „zło konieczne”, które wynika z wysokiego skomplikowania wniosków oraz procedury ich oceny, akceptacji i rozliczenia. W tym zakresie pojawiła się sugestia o większym dopasowaniu zakresu i wielkości wniosku do zakresu i wielkości projektu, co w przypadku działań związanych z termomodernizacją i zwiększeniem efektywności energetycznej budynków może mieć istotne znaczenie dla wykorzystania całej puli środków.

7.8. Zagrożenie dyskryminacji lub nierównego traktowania określonych grup potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych

Wskazuje się, że niedopasowanie kryteriów do skali projektu, rozumiane jako zbyt wysokie wymagania oraz stopień trudności wniosku, mogą dyskryminować mniejsze podmioty, które nie mają doświadczenia w przygotowywaniu i składaniu wniosków. Nie ma to na celu tworzenia przywilejów dla tych podmiotów, jednak ze względu na wyraźne wskazanie przez uczestników badań jakościowych tego, że bardzo zbliżona jest wymagana dokumentacja oraz kształt wniosków dla projektów o dużej wartości, jak i małej, gdzie ten zakres nie jest konieczny, aby uzyskać pełnię wiedzy na temat projektu.

Ponadto, w odniesieniu do działań 1.5. i 1.6.2., zgodnie z art. 2 pkt 41-42 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r - 2012/27/UE⁶ - istniejący system chłodniczy/ciepłowniczy musi w momencie zakończenia projektu spełniać wymogi efektywnego systemu ciepłowniczego, czyli taki, w którym do produkcji ciepła lub chłodu wykorzystuje się w co najmniej 50% energię ze źródeł odnawialnych, lub w co najmniej 50% ciepło odpadowe, lub w co najmniej 75% ciepło pochodzące z kogeneracji, lub w co najmniej 50% wykorzystuje się połączenie takiej energii i ciepła. Jednocześnie efektywne ogrzewanie i chłodzenie oznacza rozwiązanie w zakresie ogrzewania i chłodzenia, które dla podstawowego scenariusza odzwierciedlającego działalność w niezmiennych warunkach wymiennie zmniejsza wkład energii pierwotnej wymaganej, aby dostarczyć jedną jednostkę energii dla potrzeb odnośnego systemu w sposób opłacalny, zgodnie z oceną w ramach analizy kosztów i korzyści, o której mowa w niniejszej dyrektywie, z uwzględnieniem energii niezbędnej do wydobycia, przetwarzania, przesyłu i rozdziału. Powyższy wymóg spełniania parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego w działaniu 1.5. (*Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu*), 1.6.2. (*Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokoprężnej kogeneracji*) oraz 1.7.2 (*Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w województwie śląskim*) i 1.7.3 (*Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w województwie śląskim*) jest dyskryminujący dla większości projektów, które są realizowane poza największymi miastami, gdzie istnieją duże systemy ciepłownicze bazujące na wielkoskalowych elektrociepłowniach. Wynika to z tego, że mniejszym projektom trudno spełnić wymóg efektywnego systemu. Takie zagrożenie wyrażali również w czasie badań jakościowych (wywiady IDI) przedstawiciele Instytucji Pośredniczącej (ME).

7.9. Spójność z zasadami realizacji polityk horyzontalnych.

W świetle prowadzonych polityk horyzontalnych, na które składają się zasada zrównoważonego rozwoju, równości szans i niedyskryminacji oraz równości kobiet i mężczyzn, można stwierdzić, że bezpośrednie odniesienie istnieje tylko w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju. W nawiązaniu do niej budowane są główny cel Priorytetu oraz cele Osi I, a kryteria poszczególnych działań Osi I są wpisane w nią wpisane wprost.

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE Tekst mający znaczenie dla EOG (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32012L0027>).

W odniesieniu do pozostałych dwóch polityk, ocena nie jest jednoznaczna, co wynika z braku bezpośredniego powiązania ich z celami Osi. W kwestii równości szans i niedyskryminacji można odnieść się do niektórych kryteriów, które utrudniają dostęp do środków w ramach działań Osi. Dotyczy to na przykład działań 1.5. i 1.6. oraz poddziałań 1.7.2 i 1.7.3, w których wymóg osiągnięcia parametrów efektywnego systemu ciepłowniczego wyklucza wiele przedsiębiorstw z mniejszych miejscowości, w których system ciepłowniczy wymaga znaczących inwestycji w źródła ciepła, aby spełnić ten parametr.

Ponadto ewaluatorzy podkreślają, że generalnie łatwo jest dobrym doradcą lub osobą doświadczoną wpisać logiczne powiązanie z politykami horyzontalnymi, nawet, gdy projekt nie ma większego związku z nimi. Z drugiej, jest wiele projektów, w których to powiązanie jest niemożliwe do uzyskania, co podkreślali ankietowani.

7.10. Wpływ kryteriów na tworzenia konsorcjów przez wnioskodawców

W ocenie ewaluatora kryteria powinny wspierać tworzenie konsorcjów, grup podmiotów lub rozszerzać współpracę przez wnioskodawców, której celem powinna być poprawa jakości wniosków, wymiana wiedzy oraz tworzenie instytucji nakierowanych na rozwiązywanie problemów, które są zidentyfikowane w dokumentach programowych Osi.

Należy podkreślić, że składanie wniosków w ramach konsorcjum nie jest powszechnym zjawiskiem i wystąpiło jedynie w przypadku wnioskodawców w ramach I Osi Priorytetowej. Wśród wnioskodawców składających wnioski o dofinansowanie w ramach poddziałań w I Osi Priorytetowej - jedynie 5, 5% (5 podmiotów) ankietowanych w ramach badania ilościowego CAWI potwierdziło, że zdecydowało się na składanie wniosków o dofinansowanie w ramach konsorcjum. Głównym powodem takiej decyzji był brak możliwości samodzielnej realizacji projektu. Niskie zainteresowanie składaniem wniosków w ramach konsorcjum wynika przede wszystkim z faktu, że takie rozwiązania nie były dostatecznie promowane w ramach dotychczasowych konkursów. Wnioskodawcy nie otrzymywali za nie dodatkowych punktów. Realnym działaniem wspierającym tworzenie konsorcjów lub innych form współpracy wnioskodawców, w celu poprawy jakości wniosków i projektów oraz wymiany informacji zaproponowane zostanie dopiero w ramach poddziałania 1.1.1 związanego z wspieraniem projektów w ramach klastrów energii. Zgodnie z ustawą

z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii – kłaster energii – to cywilnoprawne porozumienie w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814, 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730) lub 5 gmin w rozumieniu ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 730.)⁷. Ogłoszenie konkursu w ramach podziałania 1.1.1., w ramach którego finansowane będą projekty realizowane w formie klastrów energii, nastąpiło 30 czerwca 2017 r., a jego zakończenie nastąpi w dniu 30 września 2017 r.

⁷ Patrz: (<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000478>)

8. Ocena jakości skuteczności systemu kryteriów wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej

8.1. Spójność kryteriów do założeń i celów VII priorytetowej programu operacyjnego, w tym do poszczególnych obszarów interwencji (w tym do wskaźników realizacji oraz Kluczowych etapów wdrażania uwzględnionych w Ramach Wykonania)

Celem głównym VII Osi priorytetowej jest:

- a) Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych, realizowany poprzez zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Celem szczegółowym jest:

- a) Wzmocniona infrastruktura bezpieczeństwa energetycznego kraju, skoncentrowana na rozbudowie, przebudowie i unowocześnieniu infrastruktury energetycznej przy zapewnieniu wdrażania inteligentnych rozwiązań.

Pomiar osiągnięcia zakładanych celów dla sektora gazowego będzie bazował na obniżeniu wartości wskaźnika indeksu Hirfindahla-Hirschmanna dla dywersyfikacji, czyli kalkulowanego na podstawie zdolności importowej gazu ziemnego z każdego z kierunków geograficznych, a dla sektora elektroenergetycznego na ilości energii niedostarczonej przez system energetyczny, mierzonej średnią przerw awaryjnych z okresu 6-letniego.

Cel ten jest realizowany wprost przez działanie 7.1. Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii, w którym wyróżnione zostały różne rodzaje infrastruktury – sieci przesyłowe i dystrybucyjne energii elektrycznej oraz towarzysząca im infrastruktura oraz sieci przesyłowe i dystrybucyjne gazu ziemnego, magazyny gazu ziemnego oraz terminale regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego.

Kryteria zawarte w tym działaniu wprost wpisują się w realizację opisanych powyżej celów, ponieważ promują rozbudowę infrastruktury w niezbędnych do tego obszarach, a w sektorze

gazowym, nakierowane są na uzyskanie maksymalnego efektu punktowego w projektach, które zakładają zwiększenie zdolności importowej z kierunku innego, niż obecnie dominujący kierunek wschodni. W sektorze energetycznym natomiast, widoczna jest wyraźnie większa koncentracja na osiągnięciu projektów o wysokiej efektywności kosztowej.

Jednocześnie należy podkreślić, w niektórych przypadkach, biorąc pod uwagę całościowy zestaw kryteriów, nawet w zbyt dużym stopniu, powodując kumulowanie się ocen bardzo podobnych kryteriów (dotyczy to zwłaszcza wsparcia dla sieci przesyłowych gazu ziemnego).

Oceniając kryteria wyboru projektów poprzez pryzmat opisanych powyżej celów, ewaluatorzy stwierdzili, że wskaźniki ich pomiaru są adekwatne do potrzeb i sprzyjają realizacji celów. Uwagi w tym zakresie dotyczą jedynie projektów z sektora gazu ziemnego i dotyczą sieci przesyłowej, magazynów gazu oraz terminalu regazyfikacji gazu skroplonego, gdzie sugerowane są cztery zmiany – przebudowanie zestawu kryteriów dla sieci przesyłowej, wskazanie wyraźnego priorytetu dla magazynów, rozszerzenie zakresu kryteriów dla instalacji regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego .

Kryteria odzwierciedlają też specyfikę branży, przedmiot projektów i charakterystykę beneficjentów, funkcjonujący, ze względu na duże bariery wejścia i szeroki zakres regulacji państwowych, w mało konkurencyjnym otoczeniu. W związku z powyższym, istotne jest wysokie punktowanie kryteriów efektywności wydatkowania środków, co zwłaszcza mocno jest widoczne w przypadku projektów elektroenergetycznych.

Zestaw kryteriów wpisuje się w zakres interwencji, ponieważ ich realizacja przyczyni się do realizacji przedstawionych w niej założeń, jednak uznanie za jedyny wskaźnik rezultatu obniżenia wartości indeksu HHI-D oznacza, że będzie on mocno uzależniony od tych części projektów, które zapewnią dostęp do zagranicznych rynków gazu.

8.2. Adekwatność znaczenia (wagi) przypisanego danemu kryterium z punktu widzenia celów VII osi programu operacyjnego (w tym założeń Ram Wykonania)

W ocenie ewaluatorów, analizowane kryteria mają przypisane odpowiednie wagi. Wyjątkiem są kryteria dotyczące projektów sektora gazu ziemnego: sieci przesyłowej oraz magazynów.

W przypadku sieci przesyłowej zmiany powinny dotyczyć w większym stopniu samych kryteriów, niż wag, aczkolwiek zmiana wagi również może rozwiązać opisany w punkcie 8.3. problem. W odniesieniu do magazynów, zmiany powinny być skoncentrowane na określeniu, jaki jest priorytet inwestycyjny – czy mają być to zbiorniki o dużej pojemności, czy o dużej mocy odbioru gazu, zwiększające zdolność pokrywania szczytowego zapotrzebowania przez system gazowy.

W pozostałych kategoriach projektów zmiany wagi i punktacji nie są zalecane przez ewaluatora. W zakresie projektów elektroenergetycznych, w ocenie ewaluatora wagi przyznane poszczególnym kryteriom są odpowiednie.

8.3. Istotność kryteriów (m.in. identyfikacja kryteriów pominiętych a istotnych z punktu widzenia celów VII osi programu, w tym założeń Ram Wykonania i/lub eliminacja kryteriów, które nie mają istotnego wpływu na wybór projektów)

W zakresie osiągnięcia minimalnej liczby funkcjonalności inteligentnych (dodatkowe kryterium formalne poddziałania 7.1.), nie stwierdzono problemów w spełnieniu ich dla projektów energetycznych, natomiast w zakresie projektów gazowych, jest ono automatycznie osiąganym, ponieważ przyjęcie gazu z odnawialnych źródeł energii jest obowiązkiem wynikającym z art. 48 ust 1. ustawy o odnawialnych źródłach energii: „Wytwórcy biogazu rolniczego w instalacji odnawialnego źródła energii, w której biogaz rolniczy został wytworzony, przysługuje (...) wprowadzenie do sieci dystrybucyjnej gazowej.” W tej sytuacji, jeśli możliwe jest wprowadzenie biogazu do sieci dystrybucyjnej, a jednocześnie parametry jakości gazu w sieci są identyczne dla całego systemu oraz istnieje przesył zwrotny między siecią dystrybucyjną i przesyłową na parach punktów OGP Gaz-System ID 900557 (Punkt Wyjścia E do OSD) – 907555 (Punkt Wejścia E z OSD) oraz ID 900558 (Punkt Wyjścia Lw do OSD) – 907558 (Punkt Wejścia Lw z OSD), oznacza to, że cała sieć musi spełniać kryterium dopuszczenia biogazu, a zatem każdy projekt infrastruktury gazowej spełni to kryterium. Kryterium jest zatem fikcyjne i powinno być zmienione, na przykład poprzez przeprowadzenie pilotażowych badań w tym zakresie, sugerowanych przez jedną z ankietowanych instytucji.

Problem istotności kryteriów merytorycznych występuje w odniesieniu do dwóch typów projektów – sieci przesyłowych gazu ziemnego oraz terminalu LNG.

W odniesieniu do kryteriów wyboru projektów przesyłowych gazu ziemnego, stwierdzono, że są ze sobą ściśle powiązane i jako zestaw nie spełniają kryterium rozłączności. Analizując listy projektów:

- zaplanowanych przez OGP Gaz-System S.A., który zgodnie z art. 9k i 9h ust. 2, jest jedynym możliwym beneficjentem,
- o statusie PCI, uwzględnione w Aneksie VII do rozporządzenia nr 347/2013/WE z 17 kwietnia 2013 r.,
- stanowiących część korytarza gazowego N-S (zgodnie z informacjami podawanymi przez OGP Gaz-System S.A. na stronie internetowej: <http://www.gaz-system.pl/wsparcie-z-ue/projekty-o-statusie-pci-pci-project-of-common-interest/>),
- zawartej w części energetycznej SUE RMB – Baltic Energy Market Interconnection Plan in Gas (BEMIP Gas),
- zawartej w Planie Działań Zapobiegawczych Ministerstwa Energii, opracowanym na podstawie art. 4 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 994/2010/WE z 20 października 2010 r.,
- liście projektów zwiększających przepustowość importową z kierunków innych, niż wschodni,

można dojść do wniosku, że są one w przytłaczającej większości zbieżne (występują rozbieżności, co do nazw tych samych projektów, a na liście projektów PCI jest tendencja do łączenia projektów w większe, składające się z kilku odcinków, traktowanych przez OGP Gaz-System S.A. oddzielnie i tak prezentowanych w innych dokumentach). Powoduje to, że większość projektów uwzględnionych na liście projektów strategicznych otrzyma punkty we wszystkich kategoriach, a różnice między nimi będą zależne wyłącznie od wpisania na listę BEMIP Gas, nakładu na 1 km oraz liczby inteligentnych specjalizacji. Nie kwestionując obowiązującego porządku prawnego, wymagającego, aby operator sieci przesyłowej gazu ziemnego był jeden i był to podmiot państwowy, co w naturalny sposób ukierunkowuje cele Osi i działania w tym zakresie, można podnieść wymagania stawiane projektom poprzez dodanie innych kryteriów wyboru, promujących efektywność kosztową, elastyczność pracy sieci, możliwości przyłączenia nowych odbiorców lub sieci

dystrybucyjnych itp., a kryteria uwzględnienia na wyżej wymienionych listach można zastąpić jednym (np. utrzymaniem statusu PCI), uzupełnionym o zgodność z SUE RMB.

W zakresie pozostałych typów projektów, ewaluatorzy nie stwierdzili konieczności zmiany katalogu kryteriów. W ocenie ewaluatorów, koncepcja budowy zestawu kryteriów wyboru projektów sektora elektroenergetycznego powinna służyć jako podstawa dla projektów sektora gazowego oraz dla Osi I, ze względu na skoncentrowanie oceny na parametrach ekonomicznych projektów, jasnym określeniu priorytetów oraz skupieniu na gotowości do realizacji przez wnioskodawcę.

8.4. Wybór typów projektów, istotnych z punktu widzenia wskaźników Ram Wykonania i wskaźników programowych

Ramy Wykonania Osi VII zakładają jeden wskaźnik finansowy oraz dwa wskaźniki produktu, każdy z jednym kluczowym etapem wdrożeniowym:

- a) Wskaźnik finansowy: Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych
- b) Wskaźnik produktu: Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych gazociągów przesyłowych lub dystrybucyjnych
 - a. Kluczowy etap wdrożeniowy: Długość nowo budowanych lub modernizowanych gazociągów przesyłowych lub dystrybucyjnych wg zawartych umów o dofinansowanie
- c) Wskaźnik produktu: Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych lub dystrybucyjnych
 - a. Kluczowy etap wdrożeniowy: Długość nowo budowanych lub modernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych lub dystrybucyjnych wg zawartych umów o dofinansowanie

W odniesieniu do sektora elektroenergetycznego, w Osi VII wspierane są dwa typy projektów: sieci przesyłowe i dystrybucyjne, przy czym mogą to być także elementy nieliniowej infrastruktury, które nie wpływają na realizację Ram Wykonania, a jednocześnie są oceniane przez kryterium wpływu na realizację głównego wskaźnika rezultatu, czyli obniżenie ilości niedostarczonej energii. Nie jest jednak możliwe rozwijanie sieci przesyłowej i dystrybucyjnej bez modernizacji elementów nieliniowych, także ze względu na rozwijanie inteligentnych funkcjonalności razem z ich modernizacją. Ewaluatorzy

oceniają, że katalog kryteriów jest optymalny w tym zakresie i nie będzie utrudniał realizacji Ram Wykonania.

W zakresie projektów sektora gazowego, spektrum typów jest szersze i poza siecią przesyłową i dystrybucyjną zawiera także magazyny gazu i terminale LNG. Ponieważ główny wskaźnik rezultatu, czyli obniżenie wartości wskaźnika HHI-D, może być realizowany zarówno przez inwestycje w sieci przesyłowej, jak i terminal LNG, a pojemność magazynów gazu nie wpływa bezpośrednio na realizację Ram Wykonania, ocena jest bardziej skomplikowana. Z drugiej strony, bez rozwoju sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, rozbudowa magazynów oraz zwiększanie zdolności importowej (zarówno na granicach lądowych, jak i w terminalu/terminalach LNG) nie ma sensu, ponieważ będzie skutkowała powstaniem wąskich gardeł w systemie, a tym samym ograniczy dostępną moc nowej infrastruktury.

Należy zatem uznać, że w obu przypadkach rozwijanie różnego rodzaju infrastruktury, nawet bezpośrednio niewpisującej się w Ramy Wykonania w zakresie wskaźników produktu, przyczynia się do realizacji wskaźnika rezultatu oraz wskaźnika finansowego Ram, a pośrednio wpływa na osiągnięcie zakładanego wskaźnika produktu.

Ze względu na długotrwałość procesów inwestycyjnych, oszacowanie realizacji etapów wdrożeniowych na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie jest formułą optymalną.

Przewiduje się podział wskaźników na obszary słabiej i lepiej rozwinięte. Analiza Listy Projektów Strategicznych, aktualnej na dzień 30 grudnia 2016 r., pozwala stwierdzić, że liczba zgłoszonych projektów wynosi 199, z czego 135 to nowe projekty, a 89 – zaktualizowane. Łączna wartość dofinansowania w ramach VII Osi wynosiła 6,43 mld PLN, co znacząco przekracza wymaganą kwotę wydatków kwalifikowalnych, wynoszącą 1,143 mld EUR docelowo w 2023 r. W zestawieniu nie znalazły się natomiast magazyny gazu ziemnego, co wpłynie na brak realizacji wskaźnika typu output nr 4 i 5 (13 mln m³/d dodatkowej mocy szczytowej oraz 1 000 mln m³ pojemności czynnej podziemnych magazynów gazu).

W zakresie długości sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, zgłoszone projekty obejmują łącznie 773,9 km gazociągów przesyłowych (bez rozróżnienia na obszary lepiej lub gorzej rozwinięte) oraz 787,5 km gazociągów dystrybucyjnych, wyłącznie na obszarach słabiej

rozwiniętych. W efekcie, jest wysoce prawdopodobne, że realizacja nawet połowy wpisanych na LPS projektów gazociągowych pozwoliłaby na spełnienie wskaźników typu output.

Liczba projektów sektora energetycznego jest krótsza i obejmuje 446 km sieci przesyłowych na obszarach słabiej rozwiniętych i 852 km na obszarach lepiej rozwiniętych, oraz 66, 9 km sieci dystrybucyjnych na obszarach słabiej rozwiniętych. Tym samym, osiągnięcie wskaźnika 688 km sieci przesyłowych i dystrybucyjnych na obszarach słabiej rozwiniętych może być zagrożony, jeśli nie na LPS nie zostaną wpisane kolejne projekty. W odniesieniu do obszarów lepiej rozwiniętych, osiągnięcie wymaganych do 2023 r. 29 km sieci nie powinno stanowić problemu.

LPS obejmuje także projekt rozbudowy terminalu LNG w Świnoujściu o kolejne regazyfikatory, które pozwolą na zwiększenie mocy regazyfikacji z około 5 000 mln m³ do około 7 500 mln m³. Zgodnie z założonym harmonogramem, projekt powinien zakończyć się w IV kw. 2021 r., czyli na dwa lata przed wymaganym terminem.

8.5. Wpływ kryteriów na realną jakość przedkładanych projektów

Wpływ na jakość realizowanych projektów mają przede wszystkim szczegółowe normy techniczne i bezpieczeństwa budowy i eksploatacji infrastruktury elektroenergetycznej oraz gazowej, co nie zawiera się w katalogu kryteriów ze względu na powszechne obowiązywanie. Spośród kryteriów, które znalazły się w katalogu, jakość projektów podnoszą przede wszystkim te, które wymagają dodatkowych funkcjonalności (zwłaszcza inteligentnych), a w zakresie formalnym – wymogi związane z uzyskaniem pozwoleń na budowę i eksploatację. Kontrola jakości jest także ułatwiona ze względu na relatywnie niewielką liczbę wnioskodawców i beneficjentów.

Ze względu na charakterystykę osi, podstawowym narzędziem eliminacji jest uzyskanie wpisu na listę projektów strategicznych. Ponadto, ze względu na specyfikę działania, liczba wnioskodawców jest relatywnie niewielka, co dodatkowo utrudnia złożenie i zaakceptowanie wniosku wadliwego projektu. W zakresie samych kryteriów, ewaluatorzy nie stwierdzili konieczności zmiany pod tym kątem i mimo zastrzeżeń do katalogu kryteriów w części przeznaczonej dla projektów gazowych podkreślają, że nawet bez wprowadzenia zmian w tej części, zestawy kryteriów dla każdej z grup projektów w optymalny sposób pozwalają

na weryfikację projektów i eliminację projektów wadliwych i niewpisujących się wprost w cele osi.

8.6. Zgodność kryteriów z logiką projektów

Analiza kryteriów wyboru wskazuje, że ich zestaw jest optymalny dla projektów elektroenergetycznych oraz gazowych, ponieważ wprost wpisują się w cele VII osi. Również zdaniem ankietowanych, nie ma w tym zakresie potencjału do zmiany w taki sposób, aby dokonywać znaczących zmian, które mogłyby zwiększyć potencjał realizacji celów. Ponadto, wskazują oni, że najważniejszym etapem weryfikacji jest decyzja o wpisaniu projektu na listę projektów strategicznych, a odrzucenie ich na etapie oceny pod kątem spełniania kryteriów oznaczałoby, że system oceny nie jest spójny, a taka sytuacja nie występuje. Wpływa na to także możliwość dopracowania projektu w trakcie procedury sprawdzenia.

8.7. Efektywność kryteriów – w szczególności pod kątem generowania zbędnych i nieuzasadnionych kosztów przygotowania wniosków przez projektodawców

W toku przeprowadzonych analiz stwierdzono, że zakres kryteriów nie generuje niepotrzebnych kosztów przygotowania projektów, zwłaszcza, że (co podkreślają także uczestnicy badań jakościowych), wydatki stają się kwalifikowalne w momencie złożenia wniosku, a zatem to od wnioskodawcy zależy, jakie koszty podczas przygotowania poniesie i w jakim stopniu będzie je kontrolował. Uczestnicy badań stwierdzili także, że nie mają zastrzeżeń do wymogów stawianych w tym kontekście przez kryteria, ponieważ projekty, o których wsparcie wnioskuje, są rozbudowane i skomplikowane, a zatem odpowiednie przygotowanie wniosków i załączników wymaga znaczącego wysiłku organizacyjnego i finansowego, w tym także wymagające wsparcia ze strony firm doradczych.

8.8. Zagrożenie dyskryminacji lub nierównego traktowania określonych grup potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych

Zdaniem ankietowanych, trudno określić, czy występuje (nawet potencjalnie) ryzyko dyskryminacji jakiegokolwiek grupy beneficjentów. Czynnikiem ryzyka na pewno jest wysoka

bariera wejścia na rynek, długi okres zwrotu z inwestycji oraz jego relatywnie wysoka koncentracja, ale wynika to albo ze specyfiki rynku infrastruktury, albo z przepisów prawa, ponieważ w polskim reżimie prawa energetycznego możliwe jest wyznaczenie po jednym operatorze sieci przesyłu energii oraz gazu, a w obu przypadkach muszą być to spółki państwowe. Nie jest to jednak związane z kryteriami, jakie stosowane są przy wyborze projektów.

W zakresie projektów budowy magazynów gazu zidentyfikowano ryzyko, że projekty budowy magazynów w zcerpanych złożach, w których nakłady na jednostkę pojemności oraz zdolności pokrycia dobowego zapotrzebowania szczytowego są relatywnie najtańsze (głównie ze względu na istniejącą infrastrukturę oraz możliwość wykorzystania gazu pozostałego w złożu w roli poduszki gazowej magazynu), będą miały znaczącą przewagę punktową, kosztem nowych magazynów w kawernach solnych, które najlepiej spełniają rolę szczytowego magazynu, ale koszt ich budowy jest wysoki. Może to także preferować podmioty, które posiadają obecnie koncesje wydobywcze i dokumentację geologiczną złóż zcerpanych lub bliskich zcerpania. Oba kryteria są jednocześnie najwyżej punktowane.

Ponadto, zapewnienie zgodności projektu z programem BEMIP nie zawsze jest możliwe, zwłaszcza, jeśli dotyczy to projektów zlokalizowanych na południu Polski.

8.9. Spójność z zasadami realizacji polityk horyzontalnych

Jest to zależne od typu projektu, ale najwięcej punktów wspólnych jest w ramach polityki zrównoważonego rozwoju, ze względu na zwiększanie dostępności energii elektrycznej oraz promowanie paliw kopalnych o relatywnie niskim negatywnym wpływie na środowisko (gaz ziemny). Projekty wpisują się także w politykę w zakresie równości szans, gdyż większość środków w ramach Osi VII jest przeznaczona na obszary słabiej rozwinięte, co pomoże im poprawić swoją pozycję i możliwości rozwoju. Co do zasady, ankietowani nie zgłaszali w tym zakresie uwag. Spójność z politykami horyzontalnymi jest traktowana przez ankietowanych drugorzędnie dla oceny jakości projektu.

W odniesieniu do polityki równości kobiet i mężczyzn, ewaluatorzy nie znaleźli podstaw, aby sądzić, że kryteria mogą prowadzić do dyskryminacji którejkolwiek z płci. Zostało to także potwierdzone w toku przeprowadzonych badań, gdzie, zdaniem

respondentów, jedynym możliwym przypadkiem dyskryminacji mogłoby być celowe lub omyłkowe działanie osób odpowiedzialnych za ocenę wniosków, ponieważ same kryteria nie prowadzą do takiej sytuacji.

9. Ocena systemu oceny i wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej

9.1. Ocena sposobu organizacji i sprawności realizacji procesu wyboru projektów

W odniesieniu do projektów wybieranych w ramach trybu pozakonkursowego, ewaluatorzy nie zgłaszają uwag. Komentując uzyskane w toku badań oraz własnych analiz wnioski, podkreślamy, że w zakresie weryfikacji pozakonkursowej kluczowe znaczenie mają zasady wpisania na listę projektów strategicznych, a także sposób i częstotliwość weryfikacji tej listy. Ankietowani podkreślali, że obecny kształt listy i sposób jej weryfikacji spełnia ich oczekiwania i nie sugerowali, aby wprowadzać zmiany w obecnym systemie.

W ramach oceny w trybie konkursowym, ewaluatorzy również nie zgłaszają zastrzeżeń. Liczba i częstotliwość prowadzonych naborów była mocno zróżnicowana, ale wydaje się, że dobrze dopasowana do potrzeb. W działaniach, w których potrzeba wsparcia jest wyższa, wystarczające były 1-2 nabory, na przykład w 1.6.1. (Źródła wysokosprawnej kogeneracji) i 1.3.1. (Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych).

9.2. Ocena ogłoszeń o naborach (rozplanowania harmonogramów, dostępność informacji o naborach, czytelność i poprawność dokumentacji dot. naboru, trafność zakresu i treści regulaminów naborów w kontekście celów programu i celów działania, zakres wymaganych dokumentów od wnioskodawców

Analiza mglistości języka (FOG) pod kątem możliwych trudności w odbiorze (percepcji) materiałów wykorzystywanych przy składaniu wniosków o dofinansowanie w latach 2015-2017 ramach I Osi Priorytetowej (ogłoszeń o konkursach, wzorach wniosków wraz z instrukcją, ogłoszeń o konkursach) wykazała, że zawarte w nich treści formułowane są w sposób skomplikowany. Szczegółowe analizy w tym zakresie przedstawiono w Aneksie nr 13.3 – mglistość języka – FOG. Potwierdzają one, że najprostsze w odbiorze są ogłoszenia o konkursach (język wykorzystywany w tych dokumentach można określić jako trudny – zrozumiały dla studentów studiów magisterskich), natomiast najbardziej skomplikowane są wzory wniosków wraz z instrukcją oraz regulaminy konkursów (język wykorzystywany

w tych dokumentach można określić jako bardzo trudny – przystępny dla osób na poziomie studiów doktoranckich).

Jednocześnie analizy FOG potwierdziły, że ogólnie wysoki stopień skomplikowania dokumentacji konkursowej charakterystyczny jest zarówno dla dokumentów konkursowych w 2015 roku, ale również w 2016 i 2017 roku.

Pomimo to, w przypadku deklaracji wnioskodawców, ponad 90% z nich twierdzi (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak), że ogłoszenia o naborach wniosków w ramach I Osi Priorytetowej zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Głównym źródłem wiedzy o konkursach (naborach) były w tym zakresie:

- strona internetowa serwisu Programu Infrastruktura i Środowisko (www.pois.gov.pl) – 69,1%,
- strona internetowa Ministerstwa Energii (www.me.gov.pl) – 18,5%,
- od firmy zewnętrznej/eksperta wspierającego Państwa w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie – 16,0%,
- ze strony internetowej innej instytucji – 16,0%.

Jednocześnie 84% ankietowanych (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak) potwierdza, że regulaminy konkursów w ramach I Osi Priorytetowej zostały sformułowane w sposób zrozumiały.

Pomimo zrozumiałości przez respondentów całości dokumentacji konkursowej, wnioskodawcy deklarują, że ogólna ocena poziomu problematyczności przygotowania wniosku/wniosków o dofinansowanie pod kątem formalnym oraz merytorycznym w ramach I Osi Priorytetowej jest duża. Niemal 2/3 ankietowanych twierdzi, że przygotowanie wniosku nie jest proste pod kątem formalnym oraz merytorycznym (odpowiedzi raczej skomplikowany i zdecydowanie skomplikowany).

Jedną z konsekwencji tego było korzystanie przez wnioskodawców z usług firm/ekspertów zewnętrznych przy przygotowywaniu wniosku/wniosków o dofinansowanie pod kątem formalnym w ramach Osi Priorytetowej I. Do takiego wsparcia przyznało się 60 % ankietowanych. O skali problemu świadczy także fakt, że ze wsparcia zewnętrznego

w procesie przygotowania wniosków korzystały też firmy bardzo duże, które złożyły najwięcej wniosków w ramach kilku podziałów zarówno w ramach I jak i VII Osi Priorytetowych.

Jednocześnie głównym powodem takiej decyzji, jak deklarowali ankietowani, było duży stopień skomplikowania informacji zawartych w dokumentacji konkursowej. Szczegółowe dane prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 37. Powody korzystania przez wnioskodawców z usług firmy zewnętrznej przy przygotowaniu wniosku/wniosków o dofinansowania pod kątem formalnym w ramach I Osi Priorytetowej.

Odpowiedzi	Procent odpowiedzi (%)
Duży stopień skomplikowania informacji zawartych w dokumentacji konkursowej	53,1%
Nadmiar innych obowiązków	42,9%
Brak kompetentnych kadr w instytucji/firmie	40,8%
Trudne procedury aplikowania	32,7%
Decyzja przełożonego	14,3%

Źródło: Opracowanie własne

Należy podkreślić, że respondenci byli w zasadzie zgodni, że, informacja o naborach w ramach I Osi Priorytetowej zawierały wszystkie niezbędne informacje. Jedynie niecałe 15% ankietowanych było przeciwnego zdania. Wśród danych, który brakowało, ankietowani wskazywali przede wszystkim szczegółowe informacje na temat VAT-u oraz realizacji audytu ex-post.

Istotnym obszarem, który objęty został analizami komunikacyjnymi (mglistość języka – FOG) były również instrukcje pomocne podczas sporządzania wniosku o dofinansowanie. Korzystało z nich co najmniej 87, 0% ankietowanych wnioskodawców w ramach I Osi Priorytetowej. W opinii ankietowanych były one raczej przydatne i zawierały dużą ilość potrzebnych informacji (Tabela 32):

Tabela 38. Poziom przydatności oraz kompletności instrukcji w ocenie wnioskodawców.

Cześć wniosku o dofinansowanie	Poziom przydatności instrukcji dla wnioskodawców (% odpowiedzi zdecydowanie przydatny i raczej przydatny)	Poziom kompletności instrukcji dla wnioskodawców (% odpowiedzi bardzo dużą ilość potrzebnych informacji i dużą ilość potrzebnych informacji)
Cześć A - podmiot odpowiedzialny za realizację projektu	78,5%	65,6%

Część B - opis inwestycji i jej lokalizacji wyjaśnienie na temat zgodności inwestycji z odpowiednimi osiami priorytetowymi programu operacyjnego lub programów operacyjnych oraz przewidywanego wkładu inwestycji w realizację szczegółowych celów tych osi priorytetowych oraz przewidywanego wkładu w rozwój społeczno – gospodarczy	79,3%	72,1%
Część C - koszt całkowity i koszty kwalifikowany	90,8%	63,9%
Część D - przeprowadzone studia wykonalności, w tym analizy wariantów i ich wyniki	81,6%	50,8%
Część E - analiza kosztów i korzyści, w tym analiza ekonomiczna i finansowa, oraz ocena ryzyka	80,0%	60,7%
Część F - analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmiany klimatu, a także odporności na klęski żywiołowe	77,0%	44,3%
Część G - plan finansowy uwzględniający całkowitą przewidywaną kwotę środków finansowych i przewidywane wsparcie z funduszy, EBI i wszystkich pozostałych źródeł finansowania, wraz ze wskaźnikami rzeczowymi i finansowymi stosowanymi w celu monitorowania postępów, z uwzględnieniem stwierdzonych rodzajów ryzyka	81,6%	60,7%
Część H - harmonogram realizacji projektu	87,7%	60,7%
Część I - działania informacyjno-promocyjne	80,0%	59,0%
Część J - czy projekt podlega procedurze prawnej w związku z brakiem zgodności z prawem unijnym?	67,7%	49,2%
Część K - czy przedsiębiorstwo było lub jest objęte procedurą odzyskiwania wkładu unijnego w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej poza obszar objęty programem?	50,8%	41,0%
Część L - udział inicjatywy Jaspers w przygotowaniu projektu	38,5%	36,1%
Część M - status projektu w odniesieniu do art. 102 Rozporządzenia (UE) nr 1303/2013	57,0%	44,3%
Część N - Podsumowanie zmian wprowadzonych do formularza wniosku w przypadku dużego projektu podlegającego modyfikacji	55,4%	41,0%
Część O - Potwierdzenie przez właściwy organ krajowy	56,2%	47,5%
Załączniki 1 - Deklaracja organu odpowiedzialnego za monitorowanie Obszarów Natura 2000	63,1%	54,1%
Załącznik 2 - Deklaracja właściwego organu odpowiedzialnego za gospodarkę wodną	55,4%	32,8%

Załącznik 3 - Tabela dotycząca przestrzegania przez aglomerację będące przedmiotem formularza do wniosku przepisów dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych	37,0%	26,2%
Załączniki 4 - Studia wykonalności (lub biznesplan w przypadku inwestycji produkcyjnej) i analiza kosztów i korzyści (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. D i E) wraz z arkuszem kalkulacyjnym zawierającym model finansowo-ekonomiczny	69,3%	45,9%
Załącznik 5 - Mapa, na której wskazano obszar projektu, oraz dane geograficzne (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. B.3.1)	80,0%	47,5%
Załącznik 6 - Dokumentacja wymagana w punkcie F.3 wniosku	66,2%	45,9%
Załącznik 7 - Tabele do Wniosku o dofinansowanie w EUR dot. tylko dużych projektów	33,9%	27,9%
Załącznik 8 – Oświadczenie o niezaleganiu z informacją wobec rejestrów prowadzonych przez GDOŚ	46,2%	34,4%

Źródło: Opracowanie własne

Analizując poziom problematyczności (pracochłonności) wypełnienia treścią poszczególnych pól wniosku o dofinansowanie w ramach Osi Priorytetowej I kształtuje się ona następująco:

Tabela 39. Poziom problematyczności wnioski o dofinansowanie w opiniach wnioskodawców.

Cześć wniosku o dofinansowanie	Poziom problematyczności dla wnioskodawców (% odpowiedzi bardzo skomplikowany i raczej skomplikowany)	Poziom problematyczności dla wnioskodawców (% odpowiedzi bardzo prosty i raczej prosty)
Cześć A - podmiot odpowiedzialny za realizację projektu	5,7%	88,6%
Cześć B - opis inwestycji i jej lokalizacji wyjaśnienie na temat zgodności inwestycji z odpowiednimi osiami priorytetowymi programu operacyjnego lub programów operacyjnych oraz przewidywanego wkładu inwestycji w realizację szczegółowych celów tych osi priorytetowych oraz przewidywanego wkładu w rozwój społeczno – gospodarczy	10,0%	57,1%
Cześć C - koszt całkowity i koszty kwalifikowany	25,7%	47,1%
Cześć D - przeprowadzone studia wykonalności, w tym analizy wariantów i ich wyniki	52,9%	40,0%
Cześć E - analiza kosztów i korzyści, w tym analiza ekonomiczna i finansowa, oraz ocena ryzyka	48,6%	14,3%
Cześć F - analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących	47,1%	24,3%

przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmiany klimatu, a także odporności na klęski żywiołowe		
Część G - plan finansowy uwzględniający całkowitą przewidywaną kwotę środków finansowych i przewidywane wsparcie z funduszy, EBI i wszystkich pozostałych źródeł finansowania, wraz ze wskaźnikami rzeczowymi i finansowymi stosowanymi w celu monitorowania postępów, z uwzględnieniem stwierdzonych rodzajów ryzyka	34,2%	30,0%
Część H - harmonogram realizacji projektu	30,0%	45,7%
Część I - działania informacyjno-promocyjne	7,1%	77,1%
Część J - czy projekt podlega procedurze prawnej w związku z brakiem zgodności z prawem unijnym?	8,5%	52,9%
Część K - czy przedsiębiorstwo było lub jest objęte procedurą odzyskiwania wkładu unijnego w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej poza obszar objęty programem?	4,3%	40,0%
Część L - udział inicjatywy Jaspers w przygotowaniu projektu	7,1%	30,0%
Część M - status projektu w odniesieniu do art. 102 Rozporządzenia (UE) nr 1303/2013	10,0%	42,9%
Część N - Podsumowanie zmian wprowadzonych do formularza wniosku w przypadku dużego projektu podlegającego modyfikacji	8,5%	34,3%
Część O - Potwierdzenie przez właściwy organ krajowy	5,7%	48,6%
Załączniki 1 - Deklaracja organu odpowiedzialnego za monitorowanie Obszarów Natura 2000	14,3%	55,7%
Załącznik 2 - Deklaracja właściwego organu odpowiedzialnego za gospodarkę wodną	15,7%	44,3%
Załącznik 3 - Tabela dotycząca przestrzegania przez aglomerację będące przedmiotem formularza do wniosku przepisów dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych	7,1%	24,3%
Załączniki 4 - Studia wykonalności (lub biznesplan w przypadku inwestycji produkcyjnej) i analiza kosztów i korzyści (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. D i E) wraz z arkuszem kalkulacyjnym zawierającym model finansowo-ekonomiczny	42,9%	18,6%
Załącznik 5 - Mapa, na której wskazano obszar projektu, oraz dane geograficzne (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. B.3.1)	7,1%	67,1%
Załącznik 6 - Dokumentacja wymagana w punkcie F.3 wniosku	20,0%	38,6%
Załącznik 7 - Tabele do Wniosku o dofinansowanie w EUR dot. tylko dużych projektów	7,1%	21,4%

Załącznik 8 – Oświadczenie o niezaleganiu z informacją wobec rejestrów prowadzonych przez GDOŚ	4,3%	42,9%
--	------	-------

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie wskazuje, że największe trudności wnioskodawcy dostrzegają w ramach 4, zasadniczych obszarów – studium wykonalności, oddziaływanie na środowisko, analizy ekonomiczne i finansowe, harmonogram realizacji projektu. Wynika to z dużego nakładu pracy ze strony wnioskodawcy związanego z przygotowaniem poniższych części, do wytworzenia których potrzebna jest nowa i jednocześnie obszerna dokumentacja charakteryzująca się wysokim poziomem skomplikowania. Ponadto nie jest ona wykorzystywana w bieżącym funkcjonowaniu organizacji (dotyczy to w szczególności studium wykonalności), co przekłada się na większe zaangażowanie zasobów ludzkich instytucji przygotowującej wniosek. W tym kontekście szczególne trudności wnioskodawcy mieli z następującymi częściami:

- część D - przeprowadzone studia wykonalności, w tym analizy wariantów i ich wyniki,
- część E - analiza kosztów i korzyści, w tym analiza ekonomiczna i finansowa, oraz ocena ryzyka,
- część F - analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmiany klimatu, a także odporności na klęski żywiołowe,
- Załączniki 4 - Studia wykonalności (lub biznesplan w przypadku inwestycji produkcyjnej) i analiza kosztów i korzyści (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. D i E) wraz z arkuszem kalkulacyjnym zawierającym model finansowo-ekonomiczny,
- część G - plan finansowy uwzględniający całkowitą przewidywaną kwotę środków finansowych i przewidywane wsparcie z funduszy, EBI i wszystkich pozostałych źródeł finansowania, wraz ze wskaźnikami rzeczowymi i finansowymi stosowanymi w celu monitorowania postępów, z uwzględnieniem stwierdzonych rodzajów ryzyka,
- część H - harmonogram realizacji projektu.

Jednocześnie, w ocenie ankietowanych, instrukcje dedykowane ww. częściom wniosków o dofinansowanie, o wysokim poziomie problematyczności dla wnioskodawców są przydatne oraz zawierają dużą liczbę potrzebnych informacji. Negatywnie pod tym względem,

respondenci wypowiadają się jedynie o instrukcjach dla części D i F pod kątem potrzebnych informacji.

9.3. Ocena procesu naboru wniosków (w tym czasu potrzebnego na nabór wniosków)

Ankietowani wnioskodawcy wskazywali, że czas potrzebny na przygotowanie wniosku był wystarczający. Twierdziło tak ponad 2/3 wnioskodawców (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak) w ramach I Osi Priorytetowej, którzy wzięli udział w badaniu. Podobnie kształtują się deklaracje w zakresie udostępnienia informacji potrzebnych do sporządzenia wniosku o dofinansowanie (regulaminy, instrukcje, poradniki, pytania i odpowiedzi). Spośród tych, którzy nie uważali, że czas zaproponowany przez ME, około 80 % ankietowanych, wskazywała, że optymalna liczba tygodni, która powinna być przewidziana od momentu ogłoszenia o planowanym naborze wniosków do upływu terminu przeznaczonego na składanie wniosków, powinna wynosić pomiędzy 12 a 26 tygodni.

9.4. Ocena transparentności i bezstronności systemu oceny i wyboru projektów

W ocenie ewaluatorów, transparentność i bezstronność oceny jest wysoka. Nie zostały zidentyfikowane żadne elementy systemu, które pozwoliłyby na systemową dyskryminację, a preferowanie określonych projektów ma wyraźne uzasadnienie w celach interwencji i dokumentach programowych (czyli wynikających z polityki państwa). W trakcie prowadzonych badań terenowych nie zostały one także wskazane przez badanych.

9.5. Ocena procedury odwoławczej

Jedynie niewielka liczba wnioskodawców korzystała z procedury odwoławczej w związku ze złożeniem wniosku/wniosków o dofinansowanie projektu w ramach I Osi Priorytetowej. O tym, że takie sytuacje nie należą do częstych (mniej niż 10 wszczętych procedur odwoławczych na 516 złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach I Osi Priorytetowej⁸) informowali także przedstawiciele Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Ministerstwa Energii. W przypadku tych wnioskodawców, którzy z niej korzystali (5, 7% ankietowanych), oceniana jest ona pozytywnie (bardzo dobrze lub dobrze)

⁸ Liczba wniosków o dofinansowanie złożonych w ramach poddział w ramach I Osi Priorytetowej według stanu na dzień 24.04.2017 r.

zarówno pod kątem: bezstronności, transparentności oraz terminowości rozpatrywania wniosków. Pozytywnie o współpracy (zarówno pod kątem merytorycznym jak i organizacyjnym) pomiędzy Ministerstwem Energii oraz Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (jako instytucji przygotowującej merytoryczne rekomendacje w zakresie procedury odwoławczej) pod kątem realizacji procedury odwoławczej wypowiedzieli się bardzo pozytywnie przedstawiciele obu ww. instytucji.

9.6. Ocena funkcjonalności systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów

System informatyczny wspierający proces wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej oceniany jest przez wnioskodawców raczej pozytywnie. Negatywne opinie o nim wyraża jedynie niecałe 3% wnioskodawców, podczas gdy pozytywne ponad 50% ankietowanych. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 40. Ocena systemu informatycznego wspierającego proces wyboru projektów przez wnioskodawców składających wnioski o dofinansowanie w ramach I Osi Priorytetowej.

Odpowiedzi	Procent odpowiedzi (%)
Zdecydowanie dobrze	7,1 %
Raczej dobrze	45,7%
Ani dobrze, ani źle	18,6%
Raczej źle	2,9%
Zdecydowanie źle	0,0%
Nie wiem/trudno powiedzieć	25,7

Źródło: Opracowanie własne

Podstawowym problemem, który wymagał udoskonalenia, zdaniem ankietowanych były jedynie zagadnienia techniczne związane z dodawaniem załączników (na etapie składania wniosku), zwłaszcza tych o dużych rozmiarach.

W kontekście systemu informatycznego istotne jest, że tylko niecała 1/3 respondentów korzystała w ramach korespondencji z Instytucją Pośredniczącą (Ministerstwem Energii) z przesyłania dokumentów drogą elektroniczną w związku ze złożeniem wniosku o dofinansowanie w ramach I Osi Priorytetowej. Jest to wynik niesatysfakcjonujący, zwłaszcza, że spośród tych, którzy korzystali z tej formy komunikacji w ponad 90% ankietowani oceniali ją pozytywnie (91, 3% odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak). Wśród wskazanych sposobów poprawy jakości pracy systemu informatycznego wskazano

zwiększenie kompatybilności z oprogramowaniem używanym przez wnioskodawców (np. szersze zestawienie przeglądarek internetowych) oraz zwiększenie automatyzacji wniosków, np. poprzez automatyczne kopiowanie danych do wszystkich pozycji, w których się powtarzają.

10. Ocena systemu oceny i wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej

10.1. Ocena sposobu organizacji i sprawności realizacji procesu wyboru projektów

Rozplanowanie i model przyjmowania wniosków jest optymalny z punktu widzenia specyfiki osi i wspieranych projektów. Ewaluatorzy nie sugerują przeprowadzania w tym zakresie zmian. Ankietowani wnioskodawcy także nie wskazywali, że są w tym zakresie niezbędne zmiany, podkreślając, że dzięki przyjętej formule pozakonkursowej są w stanie doprowadzić projekty do stanu gotowości do złożenia wniosku we współpracy z IW. Podkreślają jednocześnie, że formuła ta sprzyja podnoszeniu jakości wniosku, nie wpływając jednocześnie negatywnie na możliwości składania wniosków przez potencjalnych beneficjentów.

10.2. Ocena ogłoszeń o naborach (rozplanowania harmonogramów, dostępność informacji o naborach, czytelność i poprawność dokumentacji dot. naboru, trafność zakresu i treści regulaminów naborów w kontekście celów programu i celów działania, zakres wymaganych dokumentów od wnioskodawców

Ankietowani wnioskodawcy deklarują, że ogłoszenia o naborach wniosków w ramach VII Osi Priorytetowej zostały sformułowane w sposób raczej zrozumiały. Głównym źródłem wiedzy o naborach ze względu na tryb pozakonkursowy nie były jak w przypadku I Osi Priorytetowej strona internetowa Programu Infrastruktura i Środowisko (www.pois.gov.pl), lecz umieszczenie projektu na „liście projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020⁹. W przypadku tych projektów podstawowym źródłem informacji była przede wszystkim strona internetowa Instytutu Nafty i Gazu – Państwowego Instytutu Badawczego w Krakowie (www.inig.pl).

⁹ Patrz: *Lista projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (stanowiącą project pipeline dla sektora energetyki w ramach PO IiŚ 2014-2020) wersja 2.0*, (http://www.me.gov.pl/files/upload/26828/Lista%20Projekt%C3%B3w%20Strategicznych%20dla%20infrastruktury%20energetycznej%20POIi%C5%9A_wersja%202.0.pdf).

Jednocześnie ankietowani potwierdzają, że regulaminy naborów w ramach VII Osi Priorytetowej zostały sformułowane w sposób zrozumiały. Respondenci różnią się jednak pod względem oceny problematyczności przygotowania wniosku/wniosków o dofinansowanie w ramach VII Osi Priorytetowej. Pod kątem formalnym ankietowani wskazywali, że przygotowanie wniosku/wniosków nie sprawiało im dużych problemów (tylko 2 na 8 respondentów wskazuje, że było to raczej skomplikowane). W przypadku merytorycznego komponentu oceniany jest on jako zdecydowanie bardziej skomplikowany (6 na 8 respondentów wskazuje, że było co najmniej - raczej skomplikowany). Pomimo, że w naborach w ramach Osi Priorytetowej VII uczestniczą duże podmioty z branży energetycznej czy gazowniczej zdarzało się, że korzystały one ze wsparcia zewnętrznego w procesie przygotowania wniosku. Wynikało jednak odmiennie niż w przypadku wnioskodawców w ramach I Osi Priorytetowej, z faktu składania dużej liczby wniosków (w niektórych przypadkach jeden podmiot składał ponad 25 wniosków tylko ramach Osi Priorytetowej VII).

Należy podkreślić, że respondenci byli zgodni, że, informacja o naborach w ramach VII Osi Priorytetowej zawierały wszystkie niezbędne informacje. Ponadto ankietowani potwierdzali, że korzystali z instrukcji podczas sporządzania wniosku/wniosków o dofinansowanie, które oceniali raczej jako przydatne, pomimo, że zawierały przeciętną liczbą informacji niezbędna do przygotowania poszczególnych części wniosku o dofinansowanie.

Analizując poziom problematyczności (pracochłonności) wypełnienia treścią poszczególnych pól wniosku o dofinansowanie w ramach Osi Priorytetowej VII respondenci wskazywali na następujące części, z których przygotowaniem mieli szczególne trudności:

- część E - analiza kosztów i korzyści, w tym analiza ekonomiczna i finansowa, oraz ocena ryzyka,
- część D - przeprowadzone studia wykonalności, w tym analizy wariantów i ich wyniki,
- załącznik nr 4 - Studia wykonalności (lub biznesplan w przypadku inwestycji produkcyjnej) i analiza kosztów i korzyści (zgodnie z wymogiem określonym w pkt. D i E) wraz z arkuszem kalkulacyjnym zawierającym model finansowo-ekonomiczny,

- część F - analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmiany klimatu, a także odporności na klęski żywiołowe
- załącznik nr 6 - Dokumentacja wymagana w punkcie F.3 wniosku.

Są to części, które równie często wskazywali przedstawiciele podmiotów składających wnioski o dofinansowanie w ramach Osi Priorytetowej I.

10.3. Ocena procesu naboru wniosków (w tym czasu potrzebnego na nabór wniosków)

Ankietowani wnioskodawcy w ramach VII Osi Priorytetowej wskazywali, że czas potrzebny na przygotowanie wniosku był zdecydowanie wystarczający. Stwierdziło tak aż 6 na 7 respondentów (wszystkie odpowiedzi raczej tak). Wynika to z faktu, że nabory mają charakter ciągły, a wszystkie informacje niezbędne do wypełniania wniosku są umieszczane na stronie IW. Ponadto wiadomości o zmianach przesyłana są pocztą elektroniczną przez koordynatorów każdego z wnioskodawców, co zapewnia skuteczną i efektywną komunikację. Utrudnieniem w przygotowaniu wniosku mogą być jedynie zmiany o charakterze programowych, które wymagają zarówno od IW, jak i wnioskodawców elastyczności jak i szybkiego reagowania na nie.

10.4. Ocena transparentności i bezstronności systemu oceny i wyboru projektów

W ocenie ewaluatorów, system oceny i wyboru projektów można opisać jako transparentny i bezstronny. Ocenę tę podzielają ankietowani wnioskodawcy, którzy nie wskazali zastrzeżeń w tym zakresie, zwłaszcza nie wskazując potencjalnej dyskryminacji wnioskodawców. System oceny nie powoduje generalnie dyskryminacji wnioskodawców i nie uniemożliwia lub utrudnia im przygotowania i składania wniosków – główną barierą jest specyfika sektora. Ewaluatorzy nie zidentyfikowali żadnych elementów systemu oraz procedur, które mogłyby negatywnie wpłynąć na transparentność i bezstronność oceny.

10.5. Ocena procedury odwoławczej

Brak procedury odwoławczej w ramach VII Osi Priorytetowej.

10.6. Ocena funkcjonalności systemów informatycznych wspierających proces wyboru projektów

Ocena przez wnioskodawców systemu informatycznego wspierającego proces wyboru projektów w ramach VII Osi Priorytetowej jest niejednoznaczna. Większość ankietowanych (6 na 7) nie miało opinii na ten temat. Respondenci nie potrafili również wskazać, który z elementów systemu informatycznego wymagałby udoskonalenia (7 odpowiedzi trudno powiedzieć). Jednocześnie tylko 2 na 6 ankietowanych wnioskodawców korzystało w ramach późniejszej korespondencji z przesyłania dokumentów drogą elektroniczną, którą oceniono pozytywnie (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak). Takie odpowiedzi mogą świadczyć o tym, że ankietowani jako „system informatyczny” w przypadku Osi VII traktują wszystkie możliwe sposoby wymiany informacji drogą elektroniczną, a niekoniecznie konkretnie system wspierający składanie, analizę i ocenę złożonych wniosków. Wynika to z faktu, że IW-INiG nie posiada systemu teleinformatycznego do składania wniosków o dofinansowanie.

11. Klaster energii (Podziałanie 1.1.1)

1. Wstęp

Poddziałanie 1.1.1. przewiduje możliwość wspierania projektów produkcji energii i ciepła ze źródeł odnawialnych wraz z ich przyłączeniem do sieci, realizowanych w formule klastra energii. Nabór został otwarty 31 lipca 2017 r., w pierwotnym harmonogramie miał zakończyć się do 29 września 2017 r., jednak został przedłużony do 31 października 2017 r., a jego rozstrzygnięcie nastąpi 30 kwietnia 2018 r. Zasady poddziałania przewidują, że wspierane będą odnawialne źródła wytwarzania ciepła i energii elektrycznej, o mocy powyżej 5 MWe dla energii wodnej i wiatrowej, 2 MWe/th dla energii słonecznej, 2 MWth dla energii geotermalnej i 1 MWe dla energii biogazu. Alokacja środków wynosi 200 mln PLN, udzielanych w formie pomocy zwrotnej dla projektów wybieranych na drodze konkursowej. Wyróżnieniem projektów będzie wymóg zawarcia umowy klastra energii, która reguluje relacje między członkami klastra i wskazuje jego koordynatora, reprezentującego klaster.

2. Koncepcja rozproszonego systemu generacji energii

Koncepcja wzmocnienia scentralizowanego systemu energetycznego przez rozproszoną generację energii polega na budowie lokalnych źródeł wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z energii odnawialnej, przyłączonych, zgodnie z zapisami ustawy o odnawialnych źródłach energii, do sieci 110 kV. Rozproszenie źródeł wytwarzania ma doprowadzić do ograniczenia wrażliwości systemu energetycznego na awarie techniczne (wyłączenie jednego dużego bloku energetycznego, zwłaszcza o mocy rzędu 800-1000 MW, może doprowadzić do blackoutu lub wprowadzenia ograniczeń w poborze energii), czynniki pogodowe (podobne do zaobserwowanych w lecie 2015 r., gdy w efekcie długotrwałej suszy doszło do ograniczenia poboru wody chłodniczej dla niektórych bloków termicznych, a tym samym – ograniczenia ich generacji energii ze względu na brak możliwości schłodzenia) oraz zmniejszyć straty wynikające z przesyłu energii na duże odległości. Co do zasady, źródła zainstalowane w klastrach miałyby pozwolić na lokalną generację na lokalne potrzeby, zwłaszcza, że ograniczenia w dostawach energii dotyczą przede wszystkim obszarów słabiej zaludnionych. Dotyczy to także potrzeb ciepłowniczych, w efekcie czego emisja zanieczyszczeń powodujących tzw. niską emisję, czyli głównie pyłów zawieszonych, mogłaby być ograniczona i w większym stopniu kontrolowalna.

Koncepcja generacji energii i ciepła w klastrach wiąże się także ze szybko postępującą miniaturyzacją źródeł energii, dzięki czemu stają się one dostępne dla osób fizycznych – prosumentów. Systemy informatyczne, pozwalające na przekazywanie informacji o generacji i zapotrzebowaniu w czasie rzeczywistym, umożliwiają łączenie lokalnych źródeł w większe systemy i funkcjonowanie na rynku hurtowym energii, np. w formie wirtualnej elektrowni. Przygotowana na potrzeby Ministerstwa Energii obszerna analiza „Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce” nawiązuje do tego trendu, wskazując także na działania Komisji Europejskiej, mające na celu uregulowanie lokalnego wytwarzania energii i ułatwienia prosumentom funkcjonowania na – obecnie silnie scentralizowanym – rynku energii. Raport przewiduje także, że w ramach tworzenia klastrów energii będzie możliwe przetestowanie innowacyjnych rozwiązań, zwłaszcza wprowadzanych do użytku przez tworzące się startupy oraz małe i średnie przedsiębiorstwa. Wskazuje także, że model scentralizowany systemu energetycznego wyczerpuje się, a odpowiedzią na nowe wyzwania mogą być właśnie lokalne systemy energetyczne, powstające w formule klastrowej. Finalnie, ich rozwój miałby prowadzić do obniżenia kosztów energii i ciepła oraz zwiększenia jakości dostawy, dzięki ograniczeniu kosztów i strat przesyłowych oraz rozwoju technologii wytwarzania i magazynowania energii z odnawialnych źródeł.

Klustry energii zostały uregulowane w ramach ustawy o odnawialnych źródłach energii, która definiuje ramy ich funkcjonowania, przewidując udział w ich tworzeniu osób fizycznych, prawnych, jednostek naukowych, instytutów badawczych oraz jednostek samorządu terytorialnego. Ta kombinacja ma zapewnić realizację lokalnych projektów, przy zachowaniu dostępu do nowoczesnych technologii i tworzeniu miejsca do ich testowania.

Powyższe działania stanowią podstawę dla koncepcji naboru w ramach poddziałania 1.1.1. I Osi Priorytetowej. Nabór obejmie projekty, które do tej pory nie były wprost wspierane środkami publicznymi i mają w dużej mierze charakter pilotażowy, a tym samym, ma pozwolić na przetestowanie systemu wsparcia oraz technologii współpracujących w ramach klastra.

3. Kryteria

Poddziałanie objęte jest standardowym zestawem kryteriów horyzontalnych, formalnych oraz merytorycznych I stopnia:

Tabela 41. OŚ I horyzontalne kryteria formalne.

1.	Wniosek złożony w terminie.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
2.	Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
3.	Wniosek wypełniony jest w języku polskim.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
4.	Zgodność z realizacją zasady n+3.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
5.	Kompletność dokumentacji aplikacyjnej: wniosku i załączników.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
6.	Zgodność z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, „Szczegółowym opisem osi priorytetowych POIiŚ” oraz regulaminem konkursu (w przypadku projektów wybieranych w trybie konkursowym).	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
7.	Wnioskodawca nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o dofinansowanie.	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
8.	Wnioskodawca nie jest przedsiębiorstwem w trudnej sytuacji w rozumieniu unijnych przepisów dotyczących pomocy państwa (jeśli dotyczy)	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
9.	Projekt nie został zakończony przed złożeniem dokumentacji aplikacyjnej	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
10.	Projekt nie został usunięty wcześniej z wykazu projektów zidentyfikowanych, stanowiących zał. nr 5 do SZOOP	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42. Poddziałanie 1.1.1. dodatkowe kryteria formalne

1.	Kryteria technologiczne	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian.
2.	Wymogi związane z ochroną środowiska	Ocena kryterium: brak sugerowanych zmian
3.	Projekt realizowany w formule klastra energii	Ocena kryterium: najistotniejsze kryterium formalne, które zapewnia realizację przyjętych po ocenie projektów w formule klastrowej.
4.	Gwarantowany poziom produktywności	Ocena kryterium: kryterium promuje projekty przewidujące instalację źródeł wytwarzania energii/kogeneracyjnych, których praca jest sterowalna (zwłaszcza wodnych, biomasowych lub biogazowych). Może utrudniać ich integrację ze źródłami wiatrowymi lub fotowoltaicznymi, które dodatkowo nie uzyskują punktów w 5. kryterium merytorycznym I stopnia. Dodatkowy opis w komentarzu do zestawu kryteriów.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 43. Poddziałanie 1.1.1. kryteria merytoryczne I stopnia

1.	Gotowość do realizacji projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o wysokiej istotności dla zapewnienia realizacji celów działania
----	---------------------------------	--

2.	Nakład ze środków UE na jednostkową redukcję rocznej emisji CO ₂	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, ocena kryterium zbiorczo w ramach oceny katalogu kryteriów.
3.	Nakład ze środków UE na 1 MW mocy zainstalowanej	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, ocena kryterium zbiorczo w ramach oceny katalogu kryteriów.
4.	Nakład ze środków UE na 1 MWh energii wytworzonej w ciągu roku	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, ocena kryterium zbiorczo w ramach oceny katalogu kryteriów.
5.	Dodatkowe korzyści środowiskowe związane z realizacją projektu	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: pozytywna, kryterium promuje dodatkowo projekty istotne z punktu widzenia preferowanych parametrów ochrony środowiska – w szczególności biomasowych lub biogazowych (możliwe uzyskanie 4-6 punktów).
6.	Sposób zarządzania klastrem	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: kryterium może mieć charakter uznaniowy i generować dużą liczbę odwołań. Ze względu na brak szczegółowego opisu poszczególnych stopni oceny istotne jest dopracowanie go i uszczegółowienie, aby poszczególne stopnie nie powodowały trudności interpretacyjnych.
7.	Adekwatności projektu do potrzeb klastra	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka. Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: kryterium może mieć charakter uznaniowy i generować dużą liczbę odwołań. Ze względu na brak szczegółowego opisu poszczególnych stopni oceny istotne jest dopracowanie go i uszczegółowienie, aby poszczególne stopnie nie powodowały trudności interpretacyjnych.
8.	Stopień zaangażowania zasobów lokalnych	Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: wysoka.

		<p>Zrozumiałość i precyzja: niska. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: niska. Ocena kryterium: kryterium może mieć charakter uznaniowy i generować dużą liczbę odwołań. Ze względu na brak szczegółowego opisu poszczególnych stopni oceny istotne jest dopracowanie go i uszczegółowienie, aby poszczególne stopnie nie powodowały trudności interpretacyjnych.</p>
9.	Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskiej istotności.</p>
10.	Ponadregionalność projektu	<p>Zgodność z celami głównymi, celami szczegółowymi Osi oraz celami Programu: niska. Zrozumiałość i precyzja: wysoka. Rozłączność: wysoka. Jasność opisu i punktacji: wysoka. Ocena kryterium: kryterium o niskiej istotności. Ze względu na lokalny charakter klastrów (związany np. z kryterium stopnia wykorzystania zasobów lokalnych), jak i wynikające z opisu w przygotowanym dla Ministerstwa Energii raporcie, o którym mowa w punkcie 2. Powyżej, zaspokajaniem lokalnych potrzeb energetycznych, nie wpisuje się wprost w ich logikę.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Komentarz do zestawu kryteriów obejmujących dodatkowe kryteria formalne i kryteria merytoryczne I stopnia:

W odniesieniu do kryteriów 6., 7. i 8., ocena ich spełniania w stopniu „doskonałym”, „dobrym” i „niskim” może być utrudniona ze względu na brak szerszego opisu, co oznaczają te sformułowania. Wymagać to będzie zaangażowania do panelu oceniającego ekspertów o dużym doświadczeniu, którzy będą w stanie odpowiednio czytelnie i profesjonalnie uzasadnić wybór danego stopnia oceny. Może to także budzić wątpliwości ze strony wnioskodawców i generować dużą liczbę odwołań, zwłaszcza, że łączna liczba punktów, które można uzyskać w tych kryteriach, jest wysoka i wynosi 24, z 61 możliwych do zdobycia. Ponieważ, co do zasady, każdy projekt, który przejdzie ocenę formalną, będzie mógł uzyskać przynajmniej 8 punktów w kryteriach 2., 3. i 4. (wysokość nakładów na redukcję emisji CO₂, 1 MW mocy zainstalowanej i 1 MWh wytworzonej energii), możliwe będzie uzyskanie minimum punktowego bazując na kryteriach o charakterze uznaniowym. Doprecyzowanie poszczególnych stopni tak, aby nie budziły wątpliwości,

jest zasadne, a ocena ewaluatora potwierdzona jest przeprowadzonymi badaniami terenowymi.

Kryteria 7. i 8. są jednocześnie bardzo istotne z punktu widzenia logiki projektów klastrowych i ich lokalnego charakteru, a doprecyzowanie sposobu ich oceny (poprzez dokładniejsze opisanie skali, zwiększenie liczby stopni, wprowadzenie nowych wskaźników spełniania kryterium itp.) nie powinno być kłopotliwe. Natomiast kryterium 6., odnoszące się do sposobu zarządzania klastrem, ma charakter wybitnie uznaniowy, a jednocześnie nie jest niezbędne z punktu widzenia logiki projektu, ponieważ jego obecność lub brak obecności w katalogu nie spowoduje, że projekt straci charakter klastrowy, w przeciwieństwie do kryteriów 7.-8., gdzie ten związek jest bardzo silny. Kryterium nr 6. jest także trudniejsze do zwymiarowania od kryteriów 7. i 8.

Jeśli tego rodzaju skala została zastosowana ze względu na pilotażowy charakter poddziałania i brak podobnych konkursów realizowanych w przeszłości, a ocena faktycznie dokonywana byłaby przez porównanie wniosków (ponieważ brakuje punktów odniesienia w zaproponowanej skali oceny w ramach kryteriów 6.-8., rodzi to ryzyko tworzenia skali oceny na zasadzie *ad-hoc*, przez porównanie zapisów w innych, ocenianych równoległe wnioskach), sugerowane jest dopracowanie kryteriów poprzez wyjaśnienie, jakie konkretnie jest znaczenie każdego z określeń użytych w skali oceny. W porównaniu do kryteriów 6.-8., zapewnienie odpowiednich wskaźników efektywności ekonomicznej oraz gotowości do realizacji pozwoli uzyskać maksymalnie 26 punktów (z czego minimum 8 powinny uzyskać wszystkie projekty, które przeszły ocenę formalną). Oznacza to, że efektywnie są one oceniane niżej, niż kryteria 6.-8. Ze względu na pilotażowy charakter, ewaluatorzy nie sugerują, że to rozwiązanie powinno być zmienione, ale jest to dodatkowy powód, aby doprecyzować kryteria 6.-8.

Kryterium formalne minimalnej produkcji energii na poziomie 3 504 MWh/MW rocznie będzie preferowało sterowalne źródła wytwarzania, których produkcja, zgodnie z raportem „Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce, ma wynosić: dla biogazowni 5 800-7 800 MWh/MW/r., a dla elektrowni wodnych – 3 600 MWh/MW/r. W przypadku źródeł fotowoltaicznych i wiatrowych wymóg ten jest zbyt wysoki, aby stanowiły dominującą część źródeł wytwarzania w klastrze, zatem kryterium będzie wymagało stosowania różnych technologii w ramach jednego klastra, przy czym źródła fotowoltaiczne są stosunkowo proste w instalacji i eksploatacji, co pozwala na szybkie zwiększenie ich mocy. Raport wskazuje,

że źródła fotowoltaiczne mogą osiągnąć poziom produkcji około 1 050 MWh/MW/r., a wiatrowe – 2 300 MWh/MW/r., stawia je więc w poniżej zakładanego limitu. Przy tym, nakłady inwestycyjne na źródła biogazowe i elektrownie wodne są znacząco wyższe, niż w przypadku źródeł wiatrowych i fotowoltaicznych, sięgając 8 mln PLN/MW mocy w przypadku biogazowni zasilanych odpadami i 13,5-14,5 mln PLN/MW w przypadku pozostałych biogazowni i elektrowni wodnych. Źródła wiatrowe i fotowoltaiczne wymagają niższych nakładów – odpowiednio 6,3 mln PLN i 3,8 mln PLN. Niższe są także ich koszty operacyjne i nie wymagają paliwa. Tym samym, w wariantcie bazowym analiz, osiągają lepsze – z wyjątkiem biogazowni zasilanej odpadami – wskaźniki w analizie NPV oraz wymagają niższego wsparcia początkowego, na pokrycie kosztów CAPEX, oraz operacyjnego – pokrywającego OPEX. Ewaluatorzy zalecają, aby rozwiązanie to zostało zweryfikowane po zakończeniu pierwszego naboru, aby ocenić, czy nie tworzy bariery dla tworzenia lub rozwoju klastrów.

Trafność: wysoka.

Skuteczność: średnia. Problematiczna ocena w kryteriach 6.-8.

Efektywność: średnia. Problematiczna ocena w kryteriach 6.-8.

Spójność wewnętrzna: wysoka. Nie stwierdzono sprzeczności między zakresem priorytetów działania i zestawem kryteriów.

Ocena systemu wyboru projektów w ramach II Konkursu – Klastry Energii w tym ogłoszenia o naborze, procesie naboru wniosków oraz funkcjonalności systemu informatycznego wspierającego proces wyboru projektów

W przypadku respondentów (potencjalnych wnioskodawców II Konkursu Klastry Energii¹⁰), nieco ponad 45% spośród nich (10 ankietowanych) było zainteresowanych złożeniem wniosku w ramach II Konkursu – Klastry Energii, w tym 2 dwóch taki wniosek już złożyło w czasie realizacji badania CAWI. Większość zainteresowana była realizacją projektu związanego z produkcją energii elektrycznej lub produkcją energii elektrycznej i ciepłej łącznie w tym w instalacjach hybrydowych (6 ankietowanych).

¹⁰ Badanie CAWI zrealizowano z przedstawicielami Klastrów Energii wskazanymi przez Ministerstwo Energii.

Spośród ankietowanych, którzy złożyli lub zamierzali złożyć projekt w ramach tego konkursu, większość oceniła, że przygotowanie wniosku jest problematyczne zarówno pod kątem formalnym jak i merytorycznym. Sprawilo to, że ponad połowa korzystała (lub zamierzała skorzystać) z usług firmy zewnętrznej przy przygotowaniu wniosku o dofinansowanie pod kątem formalnym, a około 1/3 przy przygotowaniu wniosku pod kątem merytorycznym.

Respondenci wysoko ocenili dostępność informacji o II Konkursie – Klastry Energii, choć część ankietowanych (około 1/4) stwierdziła, że informacje te nie zawierały wszystkich niezbędnych danych. Pozytywnie oceniono także czytelność ogłoszeń (2/3 pozytywnych odpowiedzi) oraz terminy udostępnienia informacji potrzebnych do sporządzenia wniosku o dofinansowanie (2/3 pozytywnych odpowiedzi). Najbardziej powszechnym źródłem informacji o konkursie wśród przedstawicieli potencjalnych wnioskodawców była strona internetowa Ministerstwa Energii (www.me.gov.pl) oraz PO POIŚ (www.pois.gov.pl).

Względnie pozytywnie ocenione zostały przez respondentów kryteria stosowane w II Konkursie – Klastry Energii uwzględniając ich zrozumiałości, jednoznaczności oraz obiektywności. Podobnie kształtowały się opinie dotyczące funkcjonalności systemu informatycznego wspierających proces wyboru projektów w ramach tego konkursu.

Wśród ankietowanych przedstawicieli Klastrow Energii, 54,2% respondentów (13 ankietowanych) nie zdecydowało się na złożenie wniosku o dofinansowanie w ramach II Konkursu – Klastry Energii, w tym 1/3 spośród nich podjęła taką decyzję w trakcie przygotowań do złożenia projektu związanego z (i) wyłącznie energią cieplną, jak i (ii) z produkcją energii elektrycznej lub energii elektrycznej i cieplnej łącznie w tym w instalacjach hybrydowych.

Jako główną przyczynę rezygnacji ze składaniu wniosku ankietowani wskazywali: niewystarczający czas potrzebny na przygotowanie dokumentacji projektowej (7 odpowiedzi). Negatywne opinie w tym zakresie wyrażali także respondenci, którzy byli zainteresowani lub złożyli wniosek w ramach II Konkursu – Klastry Energii. Aż 2/3 (4 odpowiedzi) deklarowało, że czas na przygotowanie dokumentacji projektowej był zdecydowanie lub raczej niewystarczający.

12. Wnioski końcowe i rekomendacje

12.1. Wnioski końcowe

Wnioski końcowe

1. Przeprowadzone analizy ewaluacyjne wykazały, że **działania w ramach osi I (Zmniejszenie emisyjności gospodarki) realizują bardzo podobne cele i mogą być źródłem finansowania tych samych rodzajów inwestycji**. Sugerowane jest **zwrócenie uwagi na zakresy poszczególnych działań, tak aby nie dublować ich**. W tym kontekście ramach badania ewaluacyjnego krytycznie oceniono sposób demarkacji między działaniami 1.5 (Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu) a 1.6.2. (Sieci ciepłownicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji), która powoduje (choć w ograniczonym stopniu) odrzucanie wniosków o dofinansowanie składanych do niewłaściwych działań przez wnioskodawców.
2. Ewaluatorzy uznali za celowe **uproszczenie wniosków o dofinansowanie w ramach I Osi Priorytetowej**. Istotne jest w tym kontekście **skupienie się na kryteriach kluczowych, opisujących efektywność i gotowość projektu do realizacji**. Jest to szczególnie istotne w przypadku mniejszych projektów, gdzie wysoki stopień skomplikowania może zmniejszyć atrakcyjność wsparcia, które może przełożyć się na wyższy stopień niewykorzystania środków w ramach I Osi Priorytetowej.
3. W ocenie ewaluatora, w ramach działania 1.2., **istnieje wysokie ryzyko, że konsekwencją wymogu przeprowadzenia pełnego audytu energetycznego przedsiębiorstwa może być ograniczenie liczby przedsiębiorców gotowych i skłonnych do wnioskowania o wsparcie**. Wynika to z długotrwałości i kosztowności procesu audytowania. Nawet w odniesieniu do przedsiębiorstw, które na podstawie ustawy o efektywności energetycznej są zobowiązane do przeprowadzenia pełnych audytów, daje się zauważyć, że występują znaczące opóźnienia w stosunku do terminów przewidywanych przez ustawę. Problem ten potęgowany jest przez wymóg przeprowadzenia pełnego audytu ex-post. **Sugerowane jest rozważenie umożliwienia przeprowadzania audytów częściowych, pozwalających na przeanalizowanie wybranych działań zwiększających efektywność**, np. wyłącznie oświetlenia lub termomodernizacji. Jednocześnie wybrany instrument wsparcia może być w takiej sytuacji mniej atrakcyjny dla podmiotów

- o największym potencjale** zwiększenia efektywności, ze względu na dostęp do tańszych i mniej sformalizowanych źródeł finansowania. **Ponadto konieczność wykonania kosztownego studium wykonalności dla wnioskowanego projektu wprowadza dodatkowy wymóg i koszt, który niekoniecznie jest wymagany dla uzyskania innych pozwoleń administracyjnych**, jeśli projekt byłby realizowany poza systemem wsparcia w działaniu 1.2. Stanowi to kolejny argument, poza koniecznością audytowania i wyższym kosztem wsparcia, na rzecz realizowania projektu poza działaniem. Rekomendowane jest wprowadzenie w tym miejscu zmiany, polegającej na **zobowiązaniu wnioskodawców do przedstawienia takiego projektu, jaki jest wymagany zgodnie z pozwoleniami administracyjnymi, które są wymagane dla realizacji przedsięwzięcia**. Eliminowałoby to także niepotrzebne wydatki po stronie wnioskodawcy.
4. W trakcie badania wykazano, że **wpisywanie projektów w kwintyle w ramach oceny konkursowej, choć stanowi to istotne wsparcie to zbyt dużym stopniu uzależnia uzyskanie dofinansowania od innych wniosków składanych w ramach poszczególnych poddziałań**. Ponadto ten sposób oceny ogranicza możliwość wstępnej weryfikacji kwalifikowalności wniosku, a przez to generuje niepotrzebną pracę dla wnioskodawcy i instytucji oceniającej wnioski. Jednocześnie, kwintyle generują większe ryzyko, że nastąpi odrzucenie wniosków, które są relatywnie dobre, ale w wybranej kategorii odrzucone ze względu na niską punktację.
 5. W ramach badania ewaluacyjnego potwierdzono, że nie ma **potrzeby wprowadzania formalnego wymogu cyklicznej i częstej (np. raz na kwartał lub miesiąc) aktualizacji Wykazu Projektów Zidentyfikowanych na żadnym szczeblu**, ponieważ 1) współpraca z wnioskodawcami i tak jest bliska, więc albo samodzielnie eliminują projekty, które przestają mieć szansę na wsparcie lub zostały mocno zmodyfikowane/odrzucone z programu inwestycji i 2) liczba potencjalnych wnioskodawców i ich projektów jest relatywnie niewielka, więc informacje o zmianach w projektach lub nowych projektach można uzyskać bezpośrednio.
 6. Ewaluatorzy wskazali **brak dostatecznego zróżnicowania projektów w odniesieniu do branży gazowej** wynikających z obowiązujących przepisów prawa na styku kryteriów inteligentnych funkcjonalności oraz przyjmowania biogazu do systemu gazowego.

7. Ewaluatorzy sugerują **doprecyzowanie i uszczegółowienie katalogu parametrów inteligentnej sieci dla projektów gazociągowych**, których opis, właściwości i ocena są obecnie niejasne.
8. Badanie ewaluacyjne uwidocznilo **brak dostatecznego zróżnicowania kryteriów dla projektów przesyłowej infrastruktury gazowej**, tak, aby w dostatecznym stopniu pozwalały oceniać różne aspekty projektów, a w zakresie infrastruktury magazynowej gazu ziemnego, umożliwiały wskazywanie wyraźniej priorytetów inwestycyjnych.
9. Analizy komunikacyjne potwierdziły nadal **wysoki stopień skomplikowania informacji zawartych w dokumentacji projektowej** dla konkursów ogłaszanych w 2017 roku. Nie zaobserwowano w tym względzie zmian w porównaniu z 2015 i 2016 rokiem. Pomimo organizowanych szkoleń i prowadzonych działań edukacyjnych, konsekwencją tego są duże trudności wnioskodawców w ramach I Osi Priorytetowej związane z przygotowaniem wniosku o dofinansowanie zarówno pod kątem formalnym jak i merytorycznym w ramach I Osi Priorytetowej. Skutkuje to bardzo częstym korzystaniem z usług firm/ekspertów zewnętrznych przy przygotowywaniu wniosku/wniosków. Może to wskazywać, że potrzebne są działania na rzecz uproszczenia dokumentacji projektowej i ułatwienia jej zrozumienia.
10. **Szczególne trudności** wnioskodawcy w ramach I Osi mają z **przygotowaniem niektórych części wniosku o dofinansowanie. Trudności sprawiają części związane ze studium wykonalności, oddziaływaniem na środowisko, analizą ekonomiczną i finansową, a także harmonogramem realizacji projektu.** W tym zakresie wydaje się konieczne zwiększenie nacisku na wyjaśnienie wątpliwości wnioskodawców i przeprowadzanie szkoleń. Jednocześnie, w ocenie ankietowanych wnioskodawców, instrukcje dedykowane ww. częściom wniosków o dofinansowanie, są zasadniczo przydatne oraz zawierają dużą liczbę potrzebnych informacji. **Negatywnie pod tym względem, respondenci wypowiadają się jedynie o instrukcjach dla części D (przeprowadzone studia wykonalności, w tym analizy wariantów i ich wyniki) i F (analiza oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem potrzeb dotyczących przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia zmiany klimatu, a także odporności na klęski żywiołowe) pod kątem zawartych w nich informacji.** Oznacza to konieczność weryfikacji ich zawartości oraz formy przekazania tych treści. **Rekomendowane jest również**

skoncentrowanie się w większym niż dotychczas stopniu na ww. obszarach w ramach działań szkoleniowych prowadzonych m.in. przez przedstawicieli NFOŚIGW.

11. W toku ewaluacji potwierdzono, że z punktu widzenia wnioskodawców w ramach I i VII Osi Priorytetowych, **kryteria wyboru projektów są zrozumiałe obiektywne oraz jednoznaczne (precyzyjne)**. Wyjątek stanowią dodatkowe kryteria merytoryczne II stopnia. Oznacza to konieczność modyfikacji kryteriów w stronę większej ich przystępności dla podmiotów składających wnioski o dofinansowanie zarówno w ramach I jak i VII Osi Priorytetowej.
12. Badanie ukazała **wysoką ocenę systemu informatycznego** wspierającego proces wyboru projektów w ramach I Osi Priorytetowej (system nie jest stosowany w tym procesie w VII Osi Priorytetowej, choć zdaniem Ewaluatora jego wprowadzenie w tym zakresie jest w pełni uzasadnione). Konieczne jest jednak w większym stopniu **propagowanie wśród wnioskodawców** możliwości korzystania w ramach korespondencji z Instytucją Wdrażającą (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) z **przesyłania dokumentów drogą elektroniczną** w związku ze złożeniem wniosku o dofinansowanie. W ocenie ewaluatorów przyśpieszy oraz usprawni to znacząco proces komunikacji na linii wnioskodawcy-Instytucja Wdrażająca.
13. Ewaluacja potwierdziła **wysokie oceny formułowane przez wnioskodawców w ramach I Osi Priorytetowej w zakresie procedury odwoławczej zarówno pod kątem jej bezstronności, transparentności, a także terminowości rozpatrywania wniosków.**
14. W ramach badania ewaluacyjnego stwierdzono, że **klastry energii to odpowiednia platforma do przetestowania nowych form wsparcia oraz nowych narzędzi realizacji celów polityki energetycznej** (zwiększenie bezpieczeństwa dostawy, modernizacja sieci, rozwój OZE, likwidacja niskiej emisji, ograniczenie ubóstwa energetycznego, transfer nowoczesnych technologii, rozwój smart-grid).

12.2. Rekomendacje¹¹

Tabela 44. Rekomendacje z badania ewaluacyjnego.

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia ¹²
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POIiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Eliminacja dublujących się kryteriów w ocenie projektów gazociągów przesyłowych.
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Punkt 8.3., tabela 27. w punkcie 5.
6	treść rekomendacji	Eliminacja kryteriów, które oceniają bardzo podobne parametry planowanych gazociągów przesyłowych (obecność na liście PCI, BEMIP, projektów strategicznych Ministerstwa Energii i stanowiących część korytarza gazowego N-S) oraz zastąpienie go jednym kryterium (sugerowane przez ewaluatora: lista PCI lub N-S).
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii, Ministerstwo Rozwoju, Instytut Nafty i Gazu.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym	

¹¹ Raport ten powstał na podstawie analizy dokumentów, gromadzenia i przetwarzania danych oraz wnioskowania. Badanie przeprowadzono zgodnie z raportem metodologicznym oraz harmonogramem. Wnioski z niego płynące, narzędzia badawcze i treści w nim zawarte opracowane zostały w oparciu o analizę m.in. dokumentów obowiązujących w terminie ich badania. Zgodnie z harmonogramem realizacji niniejszego badania analiza dokumentów przeprowadzona została w okresie do 30 czerwca 2017 roku (z wyłączeniem Poddziałania 1.1.1 – Klastry Energii). W związku z podjęciem po zakończeniu prac badawczych w dniu 15.09.2017 roku przez Komitet Monitorujący POIiŚ 2014-2020 uchwały w zakresie zmiany kryteriów formalnych dla osi I-IX Programu, dostosowującej te kryteria do znowelizowanej ustawy wdrożeniowej (patrz: <https://www.pois.gov.pl/strony/o-programie/dokumenty/szczegolowy-opis-osi-priorytetowych-programu-operacyjnego-infrastruktura-i-srodowisko-2014-2020/>) raport został poddany dodatkowej analizie pod względem spójności ze zmienionymi w/w uchwałą kryteriami. W jej wyniku stwierdzono, że wdrożenie rekomendacji zawartych w niniejszym raporcie nie stoi w sprzeczności z tymi zmianami. Wnioski zawarte w raporcie są aktualne i użyteczne pomimo zmian wprowadzonych przez Komitet Monitorujący POIiŚ 2014-2020.

¹² pola w wierszach nr 1 – 8 wypełnia wykonawca badania, pola w wierszach nr 9-11 wypełnia wykonawca badania we współpracy z Grupą sterującą ewaluacją POIiŚ i jednostką ewaluacyjną odpowiedzialną za realizację badania (jednostka ewaluacyjna odpowiedzialna za realizację badania inicjuje proces konsultacji z adresatami rekomendacji i GSE POIiŚ, a wynik konsultacji wpisany jest do tabeli przez wykonawcę badania), pola w wierszach nr 12 – 15 wypełnia jednostka ewaluacyjna odpowiedzialna za realizację badania

	drożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POLiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Monitorowanie tempa prowadzenia audytów energetycznych
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Ocena działania 1.2., 1.3.1., 1.3.2. i 1.7.1. w punkcie 3.
6	treść rekomendacji	Ze względu na skomplikowany charakter i brak odpowiedniej liczby doświadczonych audytorów, wykonywanie kompleksowych audytów energetycznych na potrzeby wnioskowania o wsparcie projektów zwiększających efektywność energetyczną może wydłużyć się w czasie, a przez to opóźnić wydatkowanie środków na te cele. Problem może dotyczyć w różnym stopniu wymienionych działań/poddziałań.
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii i NFOŚiGW oraz WFOŚiGW w Katowicach we współpracy z Urzędem Regulacji Energetyki.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym drożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POLiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Uproszczenie katalogu kryteriów w działaniach 1.2. oraz poddziałaniach 1.3.1., 1.3.2. i 1.7.1.
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Ocena działania 1.2., 1.3.1., 1.3.2. i 1.7.1. w punkcie 3.

6	treść rekomendacji	Zestaw kryteriów opisujących działania i poddziałania jest bardzo szeroki, co powoduje trudności w określeniu priorytetów. Może także powodować duże zróżnicowanie wniosków, a przez to utrudnić ocenę. Ponadto, rozmywa kluczowe kryteria efektywności i gotowości do realizacji. Rekomendowane jest obniżenie liczby kryteriów do 2-4 i skupienie ich na ww. cechach projektów, uzupełnionych 1-2 kryteriami specyficznymi dla danego działania/poddziałania.
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii i NFOŚiGW oraz Wosik w Katowicach.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym drożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POIiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Skuteczniejsza komunikacja w zakresie linii demarkacyjnej między działaniem 1.5. i 1.6.2.
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Ocena działania 1.5. i 1.6.2. w punkcie 3.
6	treść rekomendacji	Z przeprowadzonej analizy wynika, że występują problemy związane z nieprawidłową klasyfikacją projektów przez wnioskodawców do odpowiednich działań (1.5. lub 1.6.2.). Zalecane jest zwiększenie nacisku na szkolenie i działania edukacyjne w tym zakresie, aby ograniczyć liczbę nieprawidłowo skierowanych wniosków.
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii i NFOŚiGW.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub	

	podjęcia decyzji o częściowym drożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POLiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Wyjaśnienie wątpliwości w zakresie inteligentnych funkcjonalności dla projektów gazowych w VII Osi.
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Punkt 5., wszystkie pozycje dotyczące minimalnej liczby inteligentnych funkcjonalności w projektach gazowych, łącznej ich liczby oraz przyjmowania gazu ze źródeł odnawialnych.
6	treść rekomendacji	W ocenie ewaluatora zasadne jest zweryfikowanie w dłuższej perspektywie katalogu kryteriów w zakresie inteligentnych funkcjonalności, ponieważ są one słabiej opisane, niż funkcjonalności w sieci energetycznej i budzą wątpliwości interpretacyjne. Zdaniem ewaluatora, istnieje też ryzyko, że w każdym przypadku kryteria będą spełniane wspólnie przez możliwość akceptacji gazu ze źródeł odnawialnych, która jest, w jego ocenie, zapewniona na podstawie obowiązujących przepisów, zwłaszcza konieczność spełniania określonych parametrów przez przyłączane do sieci projekty (co faktycznie jest równoznaczne z akceptacją gazu ze źródeł odnawialnych).
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii i INiG.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym drożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

Lp.	Kategoria	Pola do wypełnienia
1	instytucja zlecająca badanie	Ministerstwo Energii
2	program operacyjny	POLiŚ
3	tytuł badania	Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	treść wniosku	Monitorowanie oceny w ramach naboru w poddziałaniu

		1.1.1. dotyczącego klastrów
5	identyfikacja elementów raportu końcowego stanowiących podbudowę wniosku	Komentarz do zestawu kryteriów w punkcie 11.
6	treść rekomendacji	W ocenie ewaluatora należy zwrócić szczególną uwagę na sposób oceny wnioskodawców w ramach kryteriów 6.-8. i wyciągnąć wnioski po zakończeniu pierwszego naboru, aby opis oceny (stopnie „doskonały”, „dobry” i „niski”) zmodyfikować w taki sposób, aby był bardziej czytelny i zrozumiały oraz weryfikowalny. Obecny opis może budzić wątpliwości, a wynikająca z niego ocena wniosku może być kwestionowana. Ewaluatorzy sugerują także, aby zwrócić uwagę także na limit produktywności rocznej źródeł energii znajdujących się w klastrze (3 504 MWh/MW/r.) i po zakończeniu naboru ocenić, czy nie ogranicza rozwoju klastrów.
7	obszar tematyczny	
8	adresat rekomendacji	Ministerstwo Energii i NFOŚiGW.
9	sugerowany sposób wdrożenia	
10	termin wdrożenia (kwartał)	
11	klasa rekomendacji	
12	bazowy status rekomendacji	
13	uzasadnienie ewentualnego odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu	
14	bieżący status rekomendacji	
15	uwagi	

13. Aneksy

13.1. Zestawienie dokumentów

1. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014;
2. *Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2017;
3. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Kryteria Wyboru Projektów, Oś Priorytetowa I Zmniejszenie Emisyjności Środowiska*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015;
4. *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Kryteria Wyboru Projektów, Oś Priorytetowa VII Poprawa Bezpieczeństwa Energetycznego*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015;
5. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej, Warszawa 2013;
6. *Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020*, Kancelaria Sejmu, Dz.U. 2014 poz. 1146, Warszawa 2014;
7. *Wytyczne w zakresie wyboru projektów 2014-2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015;
8. Raport końcowy badania ewaluacyjnego: „*Analiza i ocena trafności kryteriów wyboru projektów w sektorze energetyki IX i X Priorytetu PO IiŚ na lata 2007-2013*”, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014;
9. Raport końcowy: „*Analiza kryteriów wyboru projektów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2008,
10. Harmonogram planowanych w roku 2015 naborów wniosków o dofinansowanie projektu w trybie konkursowym w ramach POIiŚ 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015;
11. Harmonogram planowanych w roku 2016 naborów wniosków o dofinansowanie projektu w trybie konkursowym w ramach POIiŚ 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2016;

12. Harmonogram planowanych w roku 2017 naborów wniosków o dofinansowanie projektu w trybie konkursowym w ramach POIiŚ 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2017;
13. Ogłoszenia o naborach I Osi Priorytetowej Zmniejszenie Emisyjności Środowiska (działanie 1.2; działanie 1.5; podziałanie 1.1.1; podziałanie 1.3.1; podziałanie 1.3.2; podziałanie 1.6.1; podziałanie 1.6.2; podziałanie 1.7.1; podziałanie 1.7.2; podziałanie 1.7.3;), Warszawa 2016,2017;
14. Ogłoszenia o naborach VII Osi Priorytetowej Poprawa Bezpieczeństwa Narodowego (działanie 7.1), Warszawa;
15. Wybrane wnioski o dofinansowanie przekazane przez Ministerstwo Energii;
16. *Lista projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (stanowiącą project pipeline dla sektora energetyki w ramach PO IiŚ 2014-2020) wersja 2.0*, Ministerstwo Energii, Warszawa 2016;
17. *Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce*, Ministerstwo Energii, Warszawa 2017;
18. Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (1994). *Introduction. Entering the field of qualitative research*;
19. W: N.K. Denzin, Y.S. Lincoln (red.) *Handbook of Qualitative Research* (s. 1–7). Thousand Oaks: Sage Publications;
20. *Wytyczne w zakresie kontroli dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015;
21. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017.

13.2. Dane na temat struktury próby badawczej badania CAWI z wnioskodawcami

Tabela 45. Badanie CAWI z wnioskodawcami (struktura próby)¹³.

	Zmienna	Liczebność
Wnioskowane dofinansowanie (podziałanie/działanie) Instytucji	Poddziałanie POIS 1.1.1. - Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/ przesyłowej	3
	Poddziałanie POIS 1.1.2 - Wspieranie projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii z OZE	4

¹³ Dotyczy I tury badania CAWI.

	Poddziałanie POIS 1.3.1 - Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych	37
	Poddziałanie POIS 1.3.2 - Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym	1
	Poddziałanie POIS 1.4.1 - Wsparcie budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym	2
	Działanie POIS 1.5 - Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu	10
	Poddziałanie POIS 1.6.1 - Źródła wysokosprawnej kogeneracji	9
	Poddziałanie POIS 1.6.2 - Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji	9
	Poddziałanie POIS 1.7.2 - Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	7
	Działanie POIS 7.1 - Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii	8
Status instytucji	Beneficjent w ramach Osi Priorytetowej I	38
	Beneficjent w ramach Osi Priorytetowej VII	4
	Wnioskodawca w ramach Osi Priorytetowej I	22
	Wnioskodawca w ramach Osi Priorytetowej VII	3
	Nie wiem/trudno powiedzieć	12
Typ instytucji	spółka cywilna prowadzące działalność na podstawie umowy zawartej zgodnie z Kodeksem cywilnym	1
	uczelnia	12
	spółka akcyjna	15
	spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	21
	spółka jawna	1
	instytucja gospodarki budżetowej	2
	spółdzielnia	1
	instytut badawczy	3
	organ władzy, administracja rządowej	9
państwowa jednostka organizacyjna	17	

Źródło: Opracowanie własne

13.3. Mglistość języka – FOG

FOG¹⁴, czyli mglistość języka to cecha, która utrudnia percepcję tekstu. Jej poziom zależy od długości zdań i długości wyrazów. Mglistość tekstu prezentuje również, jakie trzeba mieć wykształcenie (ile lat edukacji potrzeba), aby lektura nie sprawiała problemów. Poszczególne poziomy przystępności prezentują się następująco:

- Przystępność na poziomie szkoły podstawowej (FOG 1 – 6),
- Przystępność na poziomie gimnazjum (FOG 7 – 9),
- Przystępność na poziomie szkoły średniej (FOG 10 – 12),
- Przystępność na poziomie studiów licencjackich (FOG 13 – 15),

¹⁴ Analizy dokonano przy użyciu strony: <http://www.logios.pl/>

- Przystępność na poziomie studiów magisterskich (FOG 16 – 17),
- Przystępność na poziomie studiów doktoranckich (FOG 18 – 21),
- Wymagany doktorat (FOG 22 i więcej).

W poniższej tabeli zestawiono wyniki analizy mglistości języka badanych dokumentów I Osi Priorytetowej:

Tabela 46. Analiza mglistości języka - FOG.

Nazwa działania/poddziałania	Ogłoszenie o konkursie	Wzory wniosków wraz z instrukcją	Regulamin konkursu
2017			
Działanie 1.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.3.2 Wsparcie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Działanie 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.6.2 Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.7.1 Wsparcie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.7.2 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny
Poddziałanie 1.7.3 Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej Kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
2016			
Poddziałanie 1.1.1 Wsparcie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucji/przesyłowej	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.3.2 Wsparcie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny

Działanie 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.6.1 Źródła wysokosprawnej kogeneracji	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.6.2 Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
Poddziałanie 1.7.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w konurbacji śląsko-dąbrowskiej	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny
2015			
Poddziałanie 1.3.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych	FOG: 13-17 DIAGNOZA: Język trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny	FOG: 18 - 21 DIAGNOZA: Język bardzo trudny

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku VII Osi Priorytetowej poddano analizie *Listę projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (stanowiącą project pipeline dla sektora energetyki w ramach POIiŚ 2014-2020) wersja 2.0, której wynikiem jest FOG 18-21 (język bardzo trudny).*

13.4. Dodatkowe analizy w ramach punktu 8.2

Przegląd listy projektów zidentyfikowanych, a także listy podstawowej projektów Osi X POIiŚ 2007-2013, pod kątem porównania ich parametrów, wskazuje, że kryteria mogą faktycznie preferować modernizację magazynów w zecerpanych złożach. Ich efektywność kosztowa, jest na tyle duża, że generalnie będą uzyskiwać lepszą ocenę, niż magazyny kawernowe, które mają znacznie większy potencjał pokrycia szczytowego zapotrzebowania na gaz. Poniższe zestawienie przedstawia listę projektów dofinansowanych w ramach Osi X POIiŚ:

Magazyn	Strachocina	Wierzchowice	Kosakowo	Husów
Działanie	Rozbudowa	Rozbudowa	Budowa	Rozbudowa
Typ	Złożowy	Złożowy	Kawernowy	Złożowy
Pojemność czynna [mln m3]	180	625	100	170
Wartość inwestycji [mln PLN]	489,11	1853,22	544,74	83,27
PLN/m3 pojemności czynnej	2,72	2,97	5,45	0,49

Jedyny znajdujący się na liście magazyn kawernowy, zlokalizowany w Kosakowie koło Gdyni, cechują dwukrotnie większe koszty inwestycji, niż gruntownie modernizowanych magazynów w Strachocinie i Wierzchowicach, a w porównaniu do magazynu w Husowie, jedenastokrotnie.

Biorąc pod uwagę projekty analizowane do przyjęcia na listę projektów strategicznych w ramach naboru fiszek w 2016 r., różnice te są o wiele wyraźniejsze, zwłaszcza w odniesieniu do projektu magazynu Lubień Kujawski (przy czym należy pamiętać, że parametry zatłaczania i odbioru magazynu w Kosakowie nie zmieniają się – zgodnie z danymi spółki Gas Storage Poland Sp. z o.o., operatora systemu magazynowego, są one obecnie na podanym niżej poziomie i nie zmieniają się w wyniku budowy kolejnej kawerny):

Magazyn	Wierzchowice	Kosakowo	Lubień Kujawski
Działanie	Rozbudowa	Rozbudowa	Budowa
Typ	Złóżowy	Kawernowy	Kawernowy
Pojemność [mln m ³]	800	80	160
Moc zatłaczania [mln m ³ /d]	16,2	2,4	--
Moc odbioru [mln m ³ /d]	24,0	9,6	7,2
Wartość inwestycji [mln PLN]	350	200	1 200
PLN/m ³ pojemności czynnej	0,44	2,50	7,50
PLN/mln m ³ /d zatłaczania	21,60	83,33	--
PLN/mln m ³ /d odbioru	14,58	20,83	166,67

Wyraźnie widać, że różnica między magazynami kawernowymi, nawet rozbudowywanymi, a magazynem złożowym jest znacząca, zwłaszcza w zakresie dotyczącym zwiększenia pojemności i mocy zatłaczania do magazynu (kryterium niebrane pod uwagę, ale istotne dla wskazania różnic między typami magazynów i ich efektywnością kosztową). Z drugiej strony, to właśnie elastyczność magazynów kawernowych i ich zdolność do nieregularnej pracy i wielokrotnej zmiany cyklu zatłaczania i odbioru w ciągu roku stanowi ważny czynnik stabilizacji krótkoterminowej sieci. Może to prowadzić do obniżenia ich atrakcyjności w ramach Osi, co przy wyższych kosztach budowy i rozbudowy, może skutkować ograniczeniem inwestycji.

Biorąc pod uwagę fakt, iż kierunek rozwoju rynku gazu w Europie (bazując np. na wnioskach z raportów nt. rynku gazu, publikowanych przez DG Energy: <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/market-analysis>), wynikający z wdrożenia III

pakietu liberalizacyjnego oraz postępującego wzmocnienia hubów gazowych (zwłaszcza w efekcie rosnących obrotów), będzie polegał na coraz głębszym urynkowaniu dostaw i obrotu na rynku europejskim, można spodziewać się ograniczenia opłacalności budowy nowych magazynów gazu, zwłaszcza, jeśli ich koszty będą znaczące i będzie to nowa infrastruktura. Jest to skutkiem również spadającej konsumpcji gazu ziemnego w Europie, a tym samym, zwiększenia się wolnych mocy importowych i zarazem elastyczności dostaw z różnych kierunków. Coraz wyraźniej widoczna jest tendencja spadku różnicy między ceną gazu w lecie i zimie do poziomu ograniczającego zasadność nowych inwestycji w budowę i rozbudowę magazynów gazu w ich tradycyjnej postaci (tzn. zarabiających na zakupie tańszego gazu w lecie i odsprzedaży zimą, gdy cena, ze względu na wyższy popyt, powinna być wyższa). Dlatego też kluczowe znaczenie dla przedsiębiorstw obrotu gazem ziemnym ma elastyczność dobowy magazynu, co pozwala na realizowanie krótkoterminowej optymalizacji – a takie działania umożliwia w zasadzie tylko magazyn kawernowy.

13.5. Dodatkowe analizy w ramach punktu 8.3

Problem istotności kryteriów ma inny charakter w przypadku wsparcia terminali LNG. Ze względu na charakterystykę rynku gazu w Polsce (roczne zużycie gazu sięga około 16 mld m³) oraz skalę inwestycji w terminal LNG (zdolność regazyfikacji wynosi generalnie kilka mld m³ rocznie) można uznać z dużym prawdopodobieństwem, że możliwe będzie zbudowanie maksymalnie 1-2 terminali LNG w Polsce (tzn. istniejący obecnie terminal w Świnoujściu i ewentualnie drugi, zlokalizowany w Zatoce Gdańskiej). Znaczące i szybkie zwiększenie zużycia gazu ziemnego, które wspierałoby budowę kolejnego terminalu oraz rozbudowę istniejącego, wymagałoby podjęcia decyzji o budowie elektrowni gazowych o znacznej mocy (rzędu 5-8 GW), a tym samym, głębokiej przebudowy strategii najważniejszych interesariuszy w sektorze energetycznym. Skupienie kryteriów oceny na osiągniętym statusie PCI oraz zgodności z SUE RMB (które spełnia Terminal LNG w Świnoujściu) oraz zwiększeniu zdolności importowej z kierunku innego, niż wschodni (które spełni każdy terminal LNG wybudowany w Polsce) powoduje, że osiągnięcie wysokiej oceny jest stosunkowo proste. W tej sytuacji istotne jest, aby terminale mogły być oceniane także przez pryzmat innych charakterystyk, na przykład oferowanych funkcjonalności dodatkowych, których znaczenie rynkowe, w związku z rozwojem rynku LNG, będzie rosło.

Przykładowo: w basenie Morza Bałtyckiego, zgodnie z danymi Gas Infrastructure Europe z maja 2015 r. (<http://www.gie.eu/index.php/maps-data/gle-sslng-map>), zaplanowanych, budowanych lub eksploatowanych było 30 instalacji regazyfikacji LNG, od projektów dużej skali (Świnoujście, Kłajpeda na Litwie) po instalacje niewielkie, zlokalizowane głównie w Szwecji i Finlandii, zaopatrujące w gaz miejscowości i przedsiębiorstwa oddalone od głównych ośrodków miejskich. Wpływ na zwiększenie obrotów LNG będą miały także regulacje dotyczące ograniczenia emisji siarki (wynikające z Aneksu VI z 26 września 1997 r., obowiązującego na obszarze Morza Bałtyckiego od 19 maja 2006 r., do konwencji MARPOL – Międzynarodowej Konwencji o Zapobieganiu Zanieczyszczenia Morza Przez Statki z 17 lutego 1973 r.), które ograniczą stosowanie paliw płynnych o jej wysokiej zawartości (zwłaszcza olejów opałowych), a których miejsce może zająć LNG. Dotyczy to zwłaszcza transportu lokalnego, w ramach basenu Morza Bałtyckiego.

Z tego też powodu sugerowane jest rozszerzenie katalogu kryteriów o funkcjonalności, które powinny cechować nowoczesny, elastyczny terminal LNG, dostosowany do zmieniających się reguł obrotu gazem skroplonym. Przykładowe, choć zapewne niewyczerpujące listy możliwych funkcjonalności, opisane są poniżej:

<p>Zwiększenie funkcjonalności samego terminalu poprzez wprowadzenie nowych usług:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Możliwości przeładunku ze zbiorników na statek pełnomorski (poj. powyżej 125 tys. m³ LNG). b) Możliwości przeładunku ze zbiorników na statek (pojemność od kilku do kilkunastu tys. m³ LNG, przeznaczonego do zaopatrywania terminali małej skali, w szczególności w basenie Morza Bałtyckiego). c) Możliwości bunkrowania (tankowania) statków zasilanych LNG. d) Możliwości załadunku na statki bunkrujące (bunkierki), służące do tankowania statków zasilanych LNG. e) Możliwości przeładunku LNG na cysterny kolejowe. f) Zwiększenia możliwości przeładunku na cysterny samochodowe. g) Zwiększenia pojemności zbiorników w powiązaniu z jedną lub wieloma powyższymi funkcjonalnościami. 	<p>Wprowadzenie kryterium nowych funkcjonalności prowadziłoby do realizacji projektów, które w sposób realny przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności terminalu/terminali LNG dla uczestników polskiego i regionalnego rynku gazu ziemnego. Parametrem, który obecnie opisuje inwestycje w terminalach LNG, jest przepustowość z kierunku innego, niż wschodni, co wprost wspiera funkcjonalność podstawową (regazyfikację LNG i wprowadzenie go do sieci przesyłowej). W związku z rozwojem rynku LNG w skali regionalnej i globalnej, uruchamiają się nowe rynki, wymienione w opisie nowych funkcjonalności. Ograniczeniem dla wejścia na nie są wysokie koszty początkowe oraz znaczące ryzyko, wynikające z niskiej dojrzałości rynku. Wsparcie rozwoju usług świadczonych na nowych rynkach przyczyni się istotnie do ułatwienia realizacji inwestycji niezbędnych do wejścia na nie.</p>
---	--